

Venezuela onder vuur

Een multi-methodologisch onderzoek naar de berichtgeving
over Venezuela in twee mediastemen

Studentnaam: Stan Verstegen

Studentnummer: 503745

Begeleider: Dr. E. Huijberts

Master Media Studies - Media & Journalistiek

Erasmus School of History, Culture and Communication

Erasmus Universiteit Rotterdam

Master Thesis

25 juni 2020

Venezuela onder vuur

ABSTRACT

Dankzij het bewind van president Nicolás Maduro en zijn voorgang Hugo Chávez is Venezuela uitgegroeid tot een dictatoriale staat. In de zomer van 2017 loosde Maduro een controversiële grondwet door het parlement waarmee hij de oppositie buitenspel kon zetten. Verder sprak Amnesty International van een humanitaire crisis in het land vanwege een zware economische crisis en het tekort aan voedsel, medicijnen en goederen. Het gevolg is dat de laatste jaren miljoenen Venezolanen het land zijn ontvlucht. Sinds de start van de crisis is een politieke machtsstrijd gaande tussen de huidige regering en de oppositie. Deze strijd kwam begin 2019 tot een hoogtepunt toen oppositieleider Juan Guaidó openlijk de aanval begon tegen Maduro. Ook eisten buitenlandse regeringen dat Maduro zou opstappen. De gebeurtenissen in de zomer van 2017 en begin 2019 zorgden ervoor dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten relatief veel aandacht besteedden aan Venezuela in vergelijking met andere periodes. Normaliter is buitenlandberichtgeving een nieuwscategorie die weinig aandacht krijgt van media, omdat het economisch gezien niet interessant wordt bevonden. Een kwalitatieve thematische inhoudsanalyse heeft aangetoond dat de gebeurtenissen in de zomer van 2017 en begin 2019 dermate nieuwswaardig werden geacht, dat hier wel aandacht aan besteed moest worden. Met behulp van de theorieën over nieuwswaarden en agenda-setting bleek dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten de thema's power elite, politiek beleid, tweestrijd en slecht nieuws hanteerden om over te gaan tot berichtgeving. Naast het agenderen van de gebeurtenissen in Venezuela, is aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse gebleken dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 2015 tot en met 2020 het conflict in Venezuela hebben geframed. Hierbij hebben zij het vaakst het conflict frame toegepast, gevolgd door het economic consequences frame, het anti-government frame, het human interest frame en het violence frame. Daarbij is op het anti-government frame na geen significant verschil ontdekt in het gebruik van de frames tussen Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Ook geldt dat zowel Nederlandse als Amerika vaker een episodische focus in hun berichtgeving hanteerden in plaats van een thematische focus. Vanuit de literatuur is bekend dat Nederlandse en Amerikaanse media van elkaar verschillen, maar in dit onderzoek was hier geen sprake van. Zowel de thema's als de manier waarop Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten Venezuela hebben getypeerd, kwam overeen. Daarmee gaat de theorie over mediasystemen voor dit onderwerp niet op en kan gesteld worden dat het Nederlandse en Amerikaanse medialandschap meer op elkaar zijn gaan lijken.

KEYWORDS: *Venezuela, mediasystemen, nieuwswaarden, framing, Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten*

Voorwoord

Nadat ik in 2018 mijn bachelor diploma voor de opleiding Communicatie aan Avans Hogeschool behaalde, was ik nog niet klaar met studeren. Ik wilde mijzelf meer verdiepen in de mediawereld en de master Media en Journalistiek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam was de uitgelegde kans om dit doel te bereiken. De afgelopen twee jaar heb ik op een kritische en leerzame manier geleerd wat voor impact de media en de journalistiek hebben op de samenleving. De professoren die mij hierin doceerden, zijn erg waardevol geweest voor mijn persoonlijke ontwikkeling. Daarnaast zijn de vriendschappen die zijn ontstaan op de Erasmus Universiteit mij erg dierbaar geworden waardoor ik kan concluderen dat de keuze om door te studeren het beste is geweest wat ik had kunnen doen.

Voor u ligt mijn master thesis waarvoor ik onderzoek heb gedaan naar de berichtgeving over het conflict in Venezuela door verschillende media. Het is een onderwerp dat mij nauw aan het hart is gaan liggen. De problematieken die zich daar afspelen, hebben mij extra laten realiseren in wat voor luxepositie ik mij begeef. Daarnaast ben ik nog meer bewust geworden van de belangrijke rol die de journalistiek vervult in onze samenleving. Zonder hen kunnen wij als samenleving niet optimaal functioneren.

Deze master thesis was er nooit gekomen zonder de hulp van mijn begeleider Eline Huijberts. Zij heeft mij intensief begeleid en voorzien van kritische feedback gedurende mijn onderzoeksproces. Hier ben ik haar erg dankbaar voor. Ook wil ik in het bijzonder mijn vrienden Anne Bothmer, Marloes Cator, Tom Claessens en Jordy Moerland bedanken voor het geven van passend commentaar op mijn scriptie, maar vooral ook om hun vriendschap.

Tot slot wil ik mijn familie en huisgenoten Robin Seedorf en Renske de Vries benoemen. Een master thesis schrijven gedurende de coronacrisis was soms zwaar, maar dankzij hen heb ik het afgelopen jaar vooral veel kunnen lachen en hebben zij morele steun geboden in deze bizarre tijd.

Ik heb met veel plezier deze scriptie mogen schrijven waarbij ik mijn opgedane kennis van de afgelopen twee jaar heb gebruikt op een onderwerp wat bij mij past.

Veel leesplezier!

Stan Verstegen

25 juni 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Probleemstelling.....	7
1.3 Wetenschappelijke relevantie.....	8
1.4 Maatschappelijke relevantie	8
1.5 Indeling.....	9
2. Achtergrondinformatie.....	10
2.1 Nederland ten aanzien van Venezuela.....	10
2.2 De Verenigde Staten ten aanzien van Venezuela.....	11
3. Theoretisch kader.....	13
3.1 Het Nederlandse en Amerikaanse mediasysteem	13
3.2 Functie van media	15
3.2.1 Nieuwsrollen.....	15
3.2.2 Gevolgen nieuwsrollen.....	17
3.3 Selectie van nieuws	17
3.3.1 De invloeden op een journalist	17
3.3.2 Nieuwswaarden.....	18
3.4 Mediabeïnvloeding.....	19
3.4.1 Agenda-setting	20
3.4.2 Framing.....	20
3.4.3 Aspecten van framing.....	21
3.5 Buitenlandberichtgeving	22
3.5.1 Kwantiteit en kwaliteit buitenlandberichtgeving.....	22
3.5.2 Thematisch en episodisch framen.....	24
3.6 Nieuwsframes.....	25
3.6.1 Anti-government frame.....	25
3.6.2 Violence frame	26
3.6.3 Human interest frame	26
3.6.4 Conflict frame	27
3.6.5 Economic consequences frame.....	28
3.7 Ontwikkeling frames.....	29

4. Methodiek	31
4.1 Dataverzameling en sampling	32
4.1.1 Automatische inhoudsanalyse	33
4.2 Kwalitatieve thematische inhoudsanalyse	33
4.3 Operationalisering kwalitatieve thematische inhoudsanalyse	35
4.4 Kwantitatieve inhoudsanalyse	37
4.5 Operationalisering kwantitatieve inhoudsanalyse	38
5. Resultaten	40
5.1 Resultaten kwalitatieve thematische inhoudsanalyse	40
5.1.1 Power elite	40
5.1.2 Politiek beleid	42
5.1.3 Tweestrijd	45
5.1.4 Slecht nieuws	46
5.2 Belangrijkste gebeurtenissen 2017 en 2019	48
5.3 Thematische en episodische focus	50
5.4 Nieuwsframes	52
5.4.1 Issue-specific frames	52
5.4.2 Generic frames	54
5.5 Framegebruik over tijd	56
6. Conclusie en discussie	59
6.1 Belangrijkste resultaten in wetenschappelijke en maatschappelijke context	59
6.2 Discussie	62
Literatuur	64
Bijlagen	80
Bijlage A. Precision & Recall berekingen zoektermen	80
Bijlage B. Codeerinstructie	84
Bijlage C. Cohen's Kappa	86
Bijlage D. Codeboom	93
Bijlage E. Open codes	96
Bijlage F. Artikelen resultaten	98

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 2 februari 1999 werd Hugo Chávez, leider van Partido Socialista Unido de Venezuela, geïnaugureerd als president van de Bolivariaanse Republiek Venezuela (Cacas-Zamora, 2009). De socialistische president zorgde dat de opbrengsten van olie, goud en aardgas werden verdeeld onder de bevolking zodat de welvaart in het land toenam (Ciccariello-Maher, 2016; Dijkstra, 2019). Nadat Chávez in 2013 stierf aan de gevolgen van darmkanker, werd hij opgevolgd door zijn partijgenoot en toenmalig vicepremier Nicolás Maduro (Buxton, 2017).

De meeste Venezolanen waren tevreden met de politieke koers van het land, maar Maduro kon de steun van de bevolking niet lang vasthouden (Buxton, 2017; Ciccariello-Maher, 2016). Dit heeft te maken met het economische beleid van Venezuela dat voor een groot gedeelte afhangt van de olie-inkomsten. Tijdens het veertien jaar durende bewind van Chávez gaf hij de olieopbrengsten vooral uit aan de bevolking en investeerde hij het geld nauwelijks in het land (NOS-NTR Nieuwsuur, 2016). In 2015 kelderde de olieprijs waardoor het fundament van het economische systeem in Venezuela wegviel (Sanchez, 2017). Daardoor kwam de Venezolaanse economie in een neerwaartse spiraal terecht. Dit heeft ertoe geleid dat er sinds 2015 sprake is van hyperinflatie en een zware economische crisis. Verder kampt de Venezolaanse bevolking met een drastisch tekort aan goederen, voedsel en medicijnen (Godula, 2016; Van de Water, 2019).

De ontevredenheid bij de bevolking is meerdere malen tot uiting gekomen in de vorm van protesten, met name in de hoofdstad Cáracas, waarbij zelfs doden zijn gevallen (AD, 2017; RTL Nieuws, 2019; Saerens, 2019). Ook heeft de politieke onrust in het land als gevolg dat miljoenen Venezolanen zijn gevlucht (Van Praag, 2019). Amnesty International (2019) stelt dat de regering van Venezuela verantwoordelijk is voor het schenden van mensenrechten en vindt dat er sprake is van een grote humanitaire crisis.

De slechte omstandigheden in Venezuela hebben geleid tot afgunst naar Maduro (Buxton, 2017). Dit is ook zichtbaar in de nationale en internationale politiek. Tussen de huidige Venezolaanse regering en de oppositie is sinds enkele jaren een felle strijd gaande die in 2019 tot een hoogtepunt kwam toen oppositieleider Juan Guaidó zichzelf uitriep tot interim-president. In Venezuela geldt dat zodra een president niet wordt erkent door het parlement de voorzitter van het parlement zichzelf mag uitroepen tot interim-president (Dobson, 2019). In 2019 werd Maduro niet meer erkend en was Guaidó de voorzitter van het parlement waardoor Venezuela twee presidenten had (Anderson, 2019; Holmes, 2019). Daarbij hebben buitenlandse regeringen publiekelijk hun steun betuigd aan Maduro of Guaidó (Heilbron & Wassens, 2019).

1.2 Probleemstelling

Zodra burgers in westerse samenlevingen informatie willen over de ontwikkelingen in Venezuela zijn zij voor een groot gedeelte afhankelijk van journalistieke publicaties (Hannersz, 2012; Markham, 1961). Gebeurtenissen die in Venezuela afspeelen, moeten voor media voldoen aan één of meerdere nieuwswaarden. Nieuwswaarden zijn relevante karakteristieken binnen een situatie waardoor media het relevant achten (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001), ook wel nieuwswaardig. In dit onderzoek wordt gekeken waarover in Venezuela door media is bericht. Zo kan worden achterhaald welke nieuwswaarden door media zijn toegepast.

In dit onderzoek wordt achterhaald waarover Nederlandse en Amerikaanse media hebben bericht over Venezuela en naar de manier waarop zij dit hebben gedaan. Dit, omdat wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat media een eigen perceptie hebben waardoor een disbalans tussen de echte en gecreëerde werkelijkheid aanwezig is (Gross, 2008; Taras & Taras, 1987; Van Dalen, 2012). Dit heet ook wel *structural bias* (Gross, 2008). Deze disbalans ontstaat doordat media *frames* hanteren (Entman, 1993; Korsten, 2010; Van Gorp, 2007). *Framing* is uitlichten van enkele onderdelen uit een communicatieboodschap om op deze manier een gewenste realiteit te creëren. Frames worden toegepast door media om het nieuws begrijpelijker te maken voor het publiek en om de discourse van een onderwerp vorm te geven (Korsten, 2010; Semetko & Valkenburg, 2000). Voor dit onderzoek worden enkele frames opgesteld waarna wordt gekeken in hoeverre deze door Nederlandse en Amerikaanse media zijn toegepast in de berichtgeving over Venezuela.

De onderzochte media zijn de Nederlandse kwaliteitskranten: *NRC Handelsblad*, *De Volkskrant* en *Trouw* (Bakker & Scholten, 2013) en de Amerikaanse kwaliteitskranten: *The New York Times* en *The Washington Post* (Bogart, 1989). Eén van de redenen waarom een onderscheid is gemaakt tussen Nederlandse en Amerikaanse media is, omdat de geopolitieke en sociale verhoudingen van beide landen ten aanzien van Venezuela verschillen (Hellema, 2014; Overtoom, 2011). Een ander argument is dat Nederland en de Verenigde Staten in een ander mediasysteem zitten (Hallin & Mancini, 2004). Een mediasysteem is een raamwerk waarbij de verhoudingen tussen de media van een land worden vergeleken met de politiek (Hallin & Mancini, 2004). De mogelijke verschillen en overeenkomsten in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten zijn te verklaren vanwege deze mediasystemen (Hallin & Mancini, 2004).

Verder is voor dit onderzoek gekozen om enkel kwaliteitskranten te onderzoeken, omdat zij vaker over het buitenland berichten dan populaire kranten (Carpenter, 2007; Shah & Gayatri, 1994). Kwaliteitskranten onderscheiden zich van populaire kranten doordat zij hun kerntaken leggen op het vervullen van hun publieke verantwoordelijkheid, "het informeren van betrokken burgers" (Schaap & Pleijter, 2012, p. 76). Kwaliteitskranten plaatsten ook

meer serieus nieuws dan populaire kranten en hebben het vaker over politieke issues (Bakker & Scholten, 2013; Schaap en Pleijter, 2012).

Op basis van de genoemde informatie luidt de onderzoeksvraag als volgt:

Onderzoeksvraag: *Waarover en op welke wijze is er bericht over Venezuela in de periode 2015 tot en met 2020 door Nederlandse kwaliteitskranten in vergelijking met Amerikaanse kwaliteitskranten?*

1.3 Wetenschappelijke relevantie

Sinds het aantreden van Chavéz in 1999 is wetenschappelijk onderzoek verricht naar de wijze waarop westerse media Venezuela hebben getypeerd (Atik & Jabbour, 2019; Bonomi, & Pan, 2013; Hughes, 2014; MacLeod, 2018, 2020). Uit deze onderzoeken blijkt dat westerse media Venezuela op een negatieve manier hebben verslaan (Atik & Jabbour, 2019; Bonomi, & Pan, 2013; Hughes, 2014; MacLeod, 2018, 2020). Zodra media negatief berichten over een bepaald land is de kans groot dat burgers hierdoor een negatief beeld over dit land krijgen (Brewer, Graf, & Willnat, 2003; Kioussis & WU, 2005; Wanta, Golan, & Lee, 2004). Er is enigszins kennis aanwezig hoe westerse media Venezuela berichten, maar voor de periode 2015 tot en met 2020 is hierover nog geen onderzoek verricht. Bovendien geldt dat de meeste onderzoeken enkel op kwalitatieve wijze zijn uitgevoerd (Atik & Jabbour, 2019; Hughes, 2014; MacLeod, 2018, 2020). Dit onderzoek wordt deels ook op kwantitatieve wijze verricht. Door de onderzoeksperiode vanaf 2015 te zetten en zowel een kwalitatieve als kwantitatieve benadering toe te passen, vult dit onderzoek een leemte aan kennis op.

1.4 Maatschappelijke relevantie

Het onderzoek is maatschappelijk relevant, omdat in eerste instantie wordt gecontroleerd of Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in hun berichtgeving hebben voldaan aan hun publieke verantwoordelijkheid, namelijk “het informeren van betrokken burgers” (Schaap & Pleijter, 2012, p. 76). Zo wordt gekeken of de thema’s die zij hebben aangehaald gelijk staan aan de thema’s die zij zeggen aan te halen. Ook wordt in dit onderzoek een vergelijking gemaakt tussen Nederland en de Verenigde Staten door de twee mediasystemen tegenover elkaar te zetten (Hallin & Mancini, 2004). Daarbij wordt onderzocht waar de verschillen en overeenkomsten zitten in de berichtgeving. In een globaliserende wereld is het voor journalisten, burgers en politici steeds gemakkelijker om om journalistieke publicaties uit diverse landen aan te halen, aangezien het aantal aanbieders steeds groter wordt (McManus, 2009; Poell, Van Dijck, & De Waal, 2016). Zodra er meer inzicht is in hoeverre er verschillen en/of overeenkomsten zijn in deze berichten, hebben zowel journalisten, het publiek en politici een idee of er ook daadwerkelijk een ander soort nieuws wordt gegenereerd. Als dit niet het geval is, kunnen deelnemers uit de

samenleving bronnen uit Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten over conflictgebieden in het buitenland als meer gelijkwaardig achten. Al met al levert dit onderzoek meer kennis van wat men kan verwachten zodra zij een journalistieke publicatie lezen uit Nederland of de Verenigde Staten. Ook geldt dat beleidsmakers zich deels laten sturen door wat in de media wordt verkondigd (Esser, 2013, Soroka, 2003). De berichtgeving vanuit de media over Venezuela maakt het voor de bevolking begrijpelijker waarom bepaalde politieke opvattingen in Nederland en de Verenigde Staten bestaan en waarom bepaalde politieke keuzes zijn gemaakt richting Venezuela. Tot slot geldt dat de journalistiek een belangrijke pijler is voor een democratische rechtstaat (Ryfe, 2017). Venezuela is langzamerhand uitgegroeid tot een dictatoriaal systeem (Buxton, 2017) waardoor democratische landen de plicht hebben om op een ethische wijze te berichten over landen waarin dit niet het geval is (Romano, 2010).

1.5 Indeling

In dit hoofdstuk is de aanleiding van het onderzoek met de bijbehorende onderzoeksvraag toegelicht. Hierbij zijn de belangrijkste concepten geïntroduceerd en is vermeld waarom dit onderzoek zowel wetenschappelijk als maatschappelijk relevant is. In het hoofdstuk achtergrondinformatie wordt meer context geschepd over de geopolitieke en sociale verhoudingen vanuit Nederland en de Verenigde Staten ten opzichte van Venezuela. Vervolgens gaat het theoretisch kader in op de belangrijkste theoretische concepten zoals nieuwswaarden en framing. Hierin komen ook de deelvragen en hypothesen van dit onderzoek aan bod. Het methodiek hoofdstuk zal ingaan op de dataverzameling, onderzoeksmethoden en operationalisering. Het resultaten hoofdstuk geeft op een systematische manier antwoord op de deelvragen. Zo kan in het hoofdstuk conclusie en discussie een antwoord op de hoofvraag gegeven worden. Daarbij vindt ook een reflectie op het verrichte onderzoek plaats en worden enkele aanbevelingen gedaan voor mogelijk vervolgonderzoek

2. Achtergrondinformatie

Om de situatie waarover dit onderzoek gaat beter te begrijpen is het van belang om eerst context te scheppen over de geopolitieke en sociale verhoudingen van Nederland en de Verenigde Staten ten opzichte van Venezuela. Deze zijn namelijk verschillend. Daarbij wordt vermeld hoe beide landen zijn verbonden aan het huidige politieke conflict in Venezuela afspeelt. Tevens komt naar voren welk politiek standpunt beide regeringslanden hebben ingenomen in dit conflict. Dit is van belang om beter grip te krijgen op de context waarin dit onderzoek zich afspeelt.

2.1 Nederland ten aanzien van Venezuela

“Gezien de spanningen in Venezuela verdient ook de relatie met dit buurland, direct grenzend aan het Koninkrijk, bijzondere aandacht” (Rijksoverheid, 2017, p. 47). Hiermee kondigde het Nederlandse kabinet in het regeerakkoord van 2017 aan dat de onrustige situatie in Venezuela directe impact heeft op landen die onder het Koninkrijk der Nederlanden vallen. Het conflict in Venezuela heeft met name impact op Curaçao. Dit eiland, ligt op enkele tientallen kilometers van Venezuela af (Rijksoverheid, z.d.). Zij heeft de belangrijkste sociale en economische belangen vanuit Nederland ten aanzien van Venezuela, omdat een Venezolaanse olieraffinaderij de PdVSA, gevestigd is op Curaçao en een grote bijdrage levert aan de economie (Dias, 2020; Hellema, 2014).

Curaçao kent naast de economische belangen ook een politieke geschiedenis met Venezuela, omdat Chavéz Nederland samen met de Verenigde Staten ervan beschuldigde Curaçao te gebruiken als uitvalsbasis voor een invasie tegen Venezuela (Hellema, 2014). Nederland werd hierdoor onderdeel van het anti-Amerika beleid van de Venezolaanse regering (Hellema, 2014). Verder heeft het conflict in Venezuela ervoor gezorgd dat miljoenen Venezolanen het land zijn ontvlucht (Van Praag, 2019). De overgrote meerderheid van hen zijn naar Colombia vertrokken, maar naar schatting zijn er ook 15.000 tot 25.000 vluchtelingen op Curaçao neergestreken (Drayer, 2019; Van Praag, 2019). Voor een land met om en nabij 160.000 inwoners is dit een relatief groot aantal. Curaçao sluit de vluchtelingen zodra zij aankomen direct op, omdat zij worden gezien als illegalen. De Nederlandse regering is door de overheid in Curaçao gevraagd mee te helpen naar het zoeken van een passende oplossing voor dit vluchtelingenprobleem (Marijnissen, 2018).

In 2019 riep Guaidó zichzelf uit tot interim-president van Venezuela en de Europese Unie erkende hem daarin. Dit gebeurde nadat een meerderheid van het Europees Parlement hiervoor had gestemd (NOS, 2019). De reden was, omdat Maduro niet tegemoetkwam aan een ultimatum dat door een aantal EU-landen was gesteld (AD, 2019). Dit ultimatum hield in dat Maduro binnen enkele dagen vrije verkiezingen moest uitschrijven. Hier heeft hij niet aan

voldaan met als gevolg dat de EU-landen, waaronder Nederland, voortaan Guaidó zouden zien als enige grondwettelijke president van het land.

Als gevolg van het niet uitschrijven van vrije verkiezingen werd in 2019 de Internationale Contactgroep opgericht met Nederland als deelnemend lidstaat. De Internationale Contactgroep is een samenwerkingsverband tussen regeringen van een aantal Latijns-Amerikaanse landen en leden uit de Europese Unie die samen willen zorgen voor eerlijke en democratische verkiezing waardoor een rechtmatige president in Venezuela gekozen kan worden (Ramsey & Smilde, 2019).

2.2 De Verenigde Staten ten aanzien van Venezuela

De politieke verhoudingen tussen de Verenigde Staten en Venezuela zijn al decennia gespannen. Vanaf het moment dat Chavéz in 1999 aan de macht kwam, ontwikkelde hij een beleid dat tegen de Amerikaanse regering gericht was. Dit, omdat hij vond dat de Verenigde Staten te veel macht innamen in de wereldwijde politiek en economie (Overtoom, 2011). Net als Chavéz ziet ook opvolger Maduro de Verenigde Staten als vijand.

Tijdens de regeringsperiode van president Barack Obama, van 2008 tot en met 2016, probeerde hij meer toenadering te zoeken met Venezuela en andere Latijns-Amerikaanse landen om de internationale samenwerking te bevorderen (Camilleri, 2018). In eerste instantie lukte dit ook, maar nadat de humanitaire stand van zaken in Venezuela op het spel stond, begon ook Obama zich meer af te keren van de regering van Venezuela (Camilleri, 2018). Sinds het aantreden van Donald Trump in 2017 is deze afkering alleen maar groter geworden. Trump voert als rechtse president een degressief beleid tegen linkse regeringen in Latijns-Amerika zoals in Cuba en Venezuela het geval is (Dominguez, 2017). De crisis die al enkele jaren plaatsvindt in Venezuela is door de Verenigde Staten ernstig afgekeurd en daarom heeft Trump ook diverse sancties opgelegd. Zo heeft Trump gezegd militair ingrijpen in Venezuela niet uit te sluiten (Jurna, 2019), heeft hij bezittingen van regeringslieden van Maduro bevroren (Trouw, 2019) en heeft hij gedreigd te stoppen met het afnemen van olie uit Venezuela (Nauta, 2017). Vooral het laatste voorbeeld zou voor Venezuela grote gevolgen hebben, omdat de Amerikaanse regering één van de grootste afnemers is van olie uit Venezuela (Nauta, 2017). De economische status van Venezuela is al slecht en deze sanctie zou het alleen nog maar verslechteren.

Op het gebied van internationale politiek was er een jarenlange samenwerking tussen Venezuela en de Verenigde Staten, omdat zij beide lid waren van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). Dit is een internationale organisatie, bestaande uit 35 onafhankelijke staten op het Amerikaanse continent. De organisatie werd in 1948 opgericht met als doel de soevereiniteit tussen de onderlinge landen te beschermen. Tegenwoordig dient de OAS voornamelijk om economische samenwerkingen tussen onderlinge landen te

steunen en democratieën in de landen te bevorderen (Herz, 2011). In 2017 kondigde Maduro aan dat Venezuela uit de OAS wilde stappen. De reden hiervoor was dat enkele leden van de OAS waaronder de Verenigde Staten kritiek hadden geuit op de humanitaire stand van zaken in Venezuela (De Volkskrant, 2017).

Vlak nadat Venezuela besloot uit de OAS te stappen, hebben dertien Latijns-Amerikaanse landen en de Verenigde Staten de Limagroep geïnstalleerd (Teruggi, 2019). Dit samenwerkingsverband moet zorgen voor een vreedzame afhandeling van de crisis in Venezuela (Teruggi, 2019). In 2019 riep Guaidó zichzelf uit tot interim-president van Venezuela, maar dat betekende niet dat alle leden uit de Limagroep hem daarin erkenden (Nu.nl, 2019). De Amerikaanse regering deed dit wel en Trump heeft openlijk zijn steun betuigd aan Guaidó en riep Maduro op om zo snel mogelijk af te treden (Van de Water, 2019).

3. Theoretisch kader

In het vorige hoofdstuk is een bredere context geschetst over de geopolitieke en sociale verhoudingen tussen Nederland en de Verenigde Staten ten opzichte van Venezuela. In dit hoofdstuk worden de theoretische concepten die voor dit onderzoek van belang zijn uiteengezet en toegepast op het onderwerp. Ten eerste komen de mediasystemen van Nederland en de Verenigde Staten aan bod, door middel van de bevindingen van Hallin en Mancini (2004). Daarna worden de functies die journalisten horen te vervullen beschreven. Vervolgens wordt het nieuwsproductieproces in kaart gebracht aan de hand van de theorie over nieuwswaarden. In lijn met het nieuwsproductieproces liggen de theorieën van *agenda-setting* en *framing*. De volgende sectie gaat in op terugkerende patronen die media hebben zodra zij over het buitenland berichten. Het hoofdstuk sluit af met het behandelen van specifieke nieuwframes uit andere onderzoeken die in het vervolg van dit onderzoek verder zijn uitgewerkt.

3.1 Het Nederlandse en Amerikaanse mediasysteem

Om beter te begrijpen hoe Nederlandse en Amerikaanse media werken, is het van belang de twee mediasystemen toe te lichten. Dit, omdat de mogelijke verschillen en/of overeenkomsten in de berichtgeving over Venezuela beter te begrijpen en verklaren zijn door de werking van deze systemen (Benson, Black-Ørsten, Powers, Willig, & Vera Zambrano, 2012; Ernst, Esser, Blassing, & Engesser, 2019). De twee mediasystemen worden uitgelegd aan de hand van de theorie van Hallin en Mancini (2004).

Hallin en Mancini (2004) hebben in hun onderzoek vier karakteristieken waaruit een mediasysteem bestaat uiteengezet. De eerste karakteristiek is volgens Hallin en Mancini (2004) de ontwikkeling van de media-industrie, ofwel de krantencirculatie en de kwaliteit van inhoud van gedrukte media (p. 22). Zo kunnen media zich richten op de elite of juist proberen de gehele bevolking aan te spreken. De tweede karakteristiek is politiek parallelisme. Dit verwijst naar de banden tussen een medium en een politieke actor (Hardy, 2010; Van der Pas, Van der Brug, & Vliegthart, 2017), oftewel de mate van onafhankelijkheid tussen media en politiek. De mate waarin politiek parallelisme aanwezig is heeft invloed op media pluralisme (Hallin & Mancini, 2004). Dit betekent in hoeverre nieuwsmedia verschillende politieke oriëntaties vertegenwoordigen waardoor een evenwichtig nieuwsbeeld ontstaat (Hallin & Mancini, 2004, p. 29; Karppinen, 2013, p. 9). De derde karakteristiek is journalistieke professionalisering, ofwel de mate waarin de journalistiek als beroep is geïnstrumentaliseerd (Kepplinger & Lemke, 2015). Hallin en Mancini (2004) vinden dat journalistieke professionalisering aanwezig is zodra journalisten autonoom zijn, duidelijke professionele normen in het beroepsveld nastreven en wanneer zij publiek service georiënteerd te werk gaan. Zodra journalisten zich richten op een ethiek van openbare

dienstverlening is deze professionalisering mogelijk (Hallin & Mancini, 2004, p. 36). De vierde en laatste karakteristiek is de mate van staatsinterventie in het mediasysteem. Dit kan uiteenlopen van helemaal geen investeringen tot aan een volledige overname van de staat (Hallin & Mancini, 2004).

Op basis van verschillen en overeenkomsten in de vier karakteristieken zijn drie mediasystemen gevormd waartoe achttien Europese en Noord-Amerikaanse landen behoren; *Polarized Pluralist Model*, *Democratic Corporatist Model* en *Liberal Model* (Hallin & Mancini, 2004, p. 11). Nederland valt onder het *Democratic Corporatist Model*, wat bestaat uit een hoge krantencirculatie, een vroege ontwikkeling van massa circulatiepers, extern pluralisme, een hoge mate van journalistieke professionalisering en een sterke staatsinterventie, maar wel met bescherming van de persvrijheid (Hallin & Mancini, 2004, p. 74). Het Amerikaanse mediasysteem behoort tot het *Liberal Model*. Dit model bestaat uit een middelmatige krantencirculatie, een vroege ontwikkeling van massa circulatiepers, neutrale commerciële pers, een hoge mate van journalistieke professionalisering en vrijwel geen staatsinterventie (Hallin & Mancini, 2004, p. 75). In tabel 1 is een schematische weergave terug te vinden van het Nederlandse en Amerikaanse mediasysteem.

Tabel 1. Nederlandse en Amerikaanse mediasysteem volgens Hallin en Mancini (2004).

	Nederland (Democratic Corporatist Model)	Verenigde Staten (Liberal Model)
Ontwikkeling media-industrie	Hoge krantencirculatie; vroege ontwikkeling media-industrie	Middelmatige krantencirculatie; vroege ontwikkeling media-industrie
Politiek parallellisme	Extern pluralisme	Neutrale commerciële pers
Journalistieke professionalisering	Sterke professionalisering; geïnstitutionaliseerd; zelfregulatie	Sterke professionalisering; niet geïnstitutionaliseerd; zelfregulatie
Rol van de staat	Sterke staatsinterventie met behoud van persvrijheid	Markt georiënteerd

Zodra Hallin en Mancini (2004) het over mediasystemen hebben, zeggen zij dat dit “*ideal types*” (p. 11) zijn. Dit betekent dat ieder toebedeeld land in grote lijnen past bij het aangewezen mediasysteem, maar variatie mogelijk is. Bovendien zijn mediasystemen niet statisch en veranderen zij in de loop der jaren (Hallin & Mancini, 2004, p. 71; Ryfe, 2017, p. 15). Een zichtbare ontwikkeling in Nederland is een steeds grotere rol van commerciële pers (Bogart, 2017; Hallin & Mancini, 2011). Voorheen waren media in Nederland gekoppeld aan sociaal maatschappelijke groeperingen, maar deze afscheiding is door de ontzuiling van de Nederlandse samenleving steeds groter geworden (Lijphart, 2008). Ook heeft de

verschuiving van politiek georiënteerde pers naar commerciële pers en de opkomst van commerciële televisie in Nederland gezorgd dat het Nederlandse mediasysteem meer op het Amerikaanse model is gaan lijken (Bardoel, 2008; Hallin & Mancini, 2017, 2011). Voor de Amerikaanse media gelden dat zij de afgelopen jaren alleen nog maar meer commercieel gedreven zijn geworden. Hierdoor is het Amerikaanse mediasysteem het meest liberaal van alle onderzochte landen (Hallin & Mancini, 2017).

Voor dit onderzoek geldt dat de twee mediasystemen zijn gebruikt als raamwerk om de mogelijke verschillen en overeenkomsten in de berichtgeving over Venezuela beter te begrijpen en verklaren. Het is nu duidelijk hoe het Nederlandse mediasysteem en het Amerikaanse mediasysteem zijn opgebouwd. De theorie van Hallin & Mancini (2004) komt in de zesde paragraaf van dit hoofdstuk aan bod om de deelvragen vorm te geven.

3.2 Functie van media

Voor een goed werkende democratie hebben burgers toegang tot informatie nodig over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen van een samenleving (Strömback, 2005, p. 332). Een groot gedeelte van deze ontwikkelingen maken burgers niet direct zelf mee waardoor zij afhankelijk zijn van de media (Ruigrok, Van Atteveldt, Gagstein, & Jacobi, 2017). Daarbij geven media in hun informatieverstrekking een eigen invulling aan deze issues (Gamson, Croteau, Hoynes, & Sasson, 1992). Journalisten zijn hierbij de vertegenwoordigers van de media en zij vervullen nieuwsrollen (Ryfe, 2017; Mellado, 2015). Deze worden hieronder uiteengezet, omdat het zo begrijpelijker is waarom Nederlandse en Amerikaanse media bepaalde keuzes hebben gemaakt in hun berichtgeving over Venezuela.

3.2.1 Nieuwsrollen

Het voorzien van juiste informatie is in het *post-truth* tijdperk een belangrijke taak voor de journalistiek (Martin, 2017; Waisbord, 2018). De informatie die media geven, hangt af van welke professionele nieuwsrollen journalisten aannemen. In dit onderzoek is de stelling genomen dat journalisten vertegenwoordigers van de media zijn. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het onderzoek van Mellado (2015) waarin hij zes nieuwsrollen onderscheidt.

De eerste nieuwsrol die Mellado (2015) beschrijft is *intervention*. Dit is de mate waarin een journalist professionele afstand houdt van het onderwerp waarover hij/zij bericht (p. 604). Het uitgangspunt van deze nieuwsrol is de mate waarin media proberen zo neutraal mogelijk te berichten of juist kiezen een duidelijk standpunt in te nemen (Blumler & Gurevitch, 1995).

De tweede nieuwrol die Mellado (2015) beschrijft is *watchdog*. Dit is de wijze waarop media de overheid, het bedrijfsleven en andere openbare instellingen controleren en ter verantwoording roepen wanneer dat volgens hen nodig is (p. 600). Lance Bennett (2005) vult hierbij aan dat *watchdog* journalistiek gedefinieerd kan worden als het toezicht dat

nieuwsmedia houden op machtsinstellingen door kritisch over kwesties te rapporteren die van algemeen belang zijn (p. 175). Voor een democratische samenleving is het van cruciaal belang dat deze rol wordt gewaarborgd, omdat anders de kans tot belangenverstelling en corruptie kan ontstaan (Relly & Schwalbe, 2013; Waisbord, 2000).

De derde nieuwsrol die Mellado (2015) beschrijft is *loyal-facilitator*. Deze rol is nauw verweven met de rol van watchdog aangezien ook hierbij de relatie met machthebbende het uitgangspunt is. Het verschil is dat bij deze rol de nadruk ligt op de afhankelijkheid van media ten opzichte van machtige personen/instellingen (p. 600). De afweging die bij deze rol is of de informatie die journalisten toebedeeld krijgen van machthebbende te vertrouwen is en in hoeverre deze informatie uiteindelijk wordt gebruikt in de berichtgeving (Bagdikikan, 1992).

De vierde nieuwsrol die Mellado (2015) beschrijft is *service*. Het centrale uitgangspunt bij deze rol is het combineren van de rechten en de eigenbelangen van het publiek door de media (p. 601). Hierdoor ontstaat een klant-professionele relatie tussen de journalist en het publiek. Zo kunnen burgers de gegeven informatie van media gebruiken in hun dagelijks leven (Underwood, 2001).

De vijfde nieuwsrol die Mellado (2015) beschrijft is *infotainment*. Hierbij ligt de focus op zowel het informeren als het vermaken van het publiek (Mellado, 2015, p. 607). Daarbij staat het zorgen voor ontspanning van het publiek door de media centraal (Atkinson, 2011). Deze vorm van nieuwsproductie is de afgelopen decennia steeds meer ontwikkeld en heeft een grotere rol gekregen in het nieuwsproductieproces van westerse media (Boukes, 2019; Thussu, 2015).

Tot slot beschrijft Mellado (2015) als zesde nieuwsrol *civic*. Het achterliggende principe hierbij is dat media de sociale verantwoordelijkheid hebben om de verbinding te zoeken tussen de journalistiek, burgers en het openbare leven (p. 601). Het creëren van deze verbinding is nauw verbonden met de theorie van media als platformen (Poell et al., 2016) waarbij journalisten burgers een podium geven om hun mening en/of standpunt te verkondigen. Hierdoor kunnen meerdere geluiden in één journalistiek verhaal naar voren komen (Mellado, 2015), ook wel bekend als intern pluralisme (Hallin & Mancini, 2004).

Samengevat omschrijft Mellado (2015) de zes nieuwrollen; intervention, watchdog, loyal-facilitator, service, infotainment en civic. Doordat een journalist één of meerdere nieuwsrollen op zich neemt worden berichten met deze achterliggende gedachte vormgegeven. Dit maakt het begrijpelijker waarom artikelen over Venezuela bepaalde inhoud bevatten.

3.2.2 Gevolgen nieuwsrollen

De verschillende functies die media vervullen en de wijze waarop dit gebeurt, geven media indirect ook macht. De gemaakte keuzes en het gecreëerde beeld over politieke en maatschappelijke issues door media hebben invloed op de publieke perceptie (Baum & Potter, 2008; Chang, Southwell, Lee, & Hong, 2012; Shanahan, McBeth, & Hathaway, 2011). De vormgeving van berichten is de afgelopen jaren sterk veranderd (McManus, 2009). Doordat de financiële druk op mediaorganisaties is toegenomen en omdat de concurrentie groter is dan voorheen, zijn media meer naar de wensen van het publiek gaan luisteren (McManus, 2009). Deze wens is om vermaakt te worden (Hodgetts, Chamberlain, Scammell, Karapu, & Waimarie Nikora, 2008; Meijer, 2001), oftewel de nieuwsrol infotainment is steeds belangrijker in het medialandschap (Boukes, 2019; Thussu, 2015). Het gevolg is dat media door deze ontwikkelingen onbewust meer vooringenomen zijn dan voorheen (Van Dalen, 2012). Dit leidt onbedoeld tot een afwijking van een evenwichtige nieuwsweergave, ook wel structural bias genoemd (Gross, 2008; Taras & Taras, 1987). Dit resulteert in kwalitatief minder goede journalistieke producten (Meijer, 2001; Shanor, 2003).

Om verder te achterhalen in welke mate structural bias (Gross; 2008; Taras & Taras, 1987) voorkomt in de berichtgeving over Venezuela, is tussen drie aspecten onderscheid gemaakt: de selectie van het nieuws, ofwel de nieuwswaarden die worden gehanteerd door media, de wijze waarop berichtgeving tot stand komt en hoe dit wordt gebracht en tot slot het gebruik van specifieke nieuwsframes in de berichtgeving. In de volgende paragrafen zijn deze drie aspecten verder uitgewerkt.

3.3 Selectie van nieuws

Het aspect waar deze paragraaf op ingaat is de selectie van het nieuws. Aan de hand van het "*hierarchy of influences model*" (Shoemaker & Reese, 1996, p. 214) wordt gekeken met welke invloeden media te maken hebben. Vervolgens komt de theorie over nieuwswaarden van Galtung en Ruge (1965) aan bod en worden nieuwe bevindingen besproken met behulp van andere literatuur (Harcup & O'Neill, 2001). Dit leidt vervolgens tot de eerste deelvraag van dit onderzoek.

3.3.1 De invloeden op een journalist

Journalistieke afwegingen op het individuele, institutionele/organisatorische en maatschappelijke niveau maken dat bepaalde gebeurtenissen worden verslaan (Joye, Heinrich, & Wöhlert, 2016; Leung & Lee, 2015). Dit is in lijn met de theorie van Shoemaker en Reese (1996) die zij weergeven in hun hierarchy of influences model (p. 214). In dit model zijn vijf factoren, op micro- en macroniveau, aanwezig die invloed hebben op de keuzes die journalisten maken over welke gebeurtenissen zijn in de media brengen (Shoemaker & Reese, 1996).

Het eerste niveau bevindt zich op het *ideological level*, ofwel het "wereldbeeld" (Williams, 1977, p. 109) van de nieuwsorganisatie. Daarna volgt het *extramedia level*, wat de economische omgeving en inkomstenbronnen betekent (Shoemaker en Reese, 1996, p. 57). Het derde niveau bevindt zich op het *organization level* waarbij het draait om de interne en externe stakeholders waar de nieuwsorganisatie mee te maken heeft (Breed, 1955). Het vierde niveau is het *routines level*. Hieronder vallen de gebruikelijke procedures met patroneren van een geschikte beroepspraktijk (Shoemaker & Reese, 1996, p. 15). Tot slot is het vijfde niveau het *individual level* en dit refereert naar de sociale achtergrond, houding en professionele oriëntaties van een journalist (Hanitzsch et al., 2010, p. 6).

Kortom, de invloeden op een journalist (Shoemaker & Reese, 1996) verklaren deels waarom bepaalde onderwerpen over Venezuela aan het licht zijn gebracht. Een ander belangrijk aspect is dat media nieuwswaarden hanteren (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001). Dat wordt hieronder uitgelegd.

3.3.2 Nieuwswaarden

Galtung en Ruge (1965) stellen dat media pas berichten over gebeurtenissen zodra deze aan één of meerdere nieuwswaarden voldoen. Een nieuwswaarde is een eigenschap binnen een afgespeelde gebeurtenis die media herkennen zodat zij hierover gaan berichten.

Galtung en Ruge (1965) stellen in hun onderzoek, wat door andere wetenschappers in een later stadium is achterhaald (Brighton & Foy, 2007; Kheirabadi & Aghagolzadeh, 2012; Wahl-Jorgensen, & Hanitzsch, 2008), twaalf nieuwswaarden op: *frequency*, wanneer een nieuwsgebeurtenis zich in dezelfde frequentie als het nieuwsmedium ontwikkelt; *threshold*, de grote van intensiteit; *unambiguity*, hoe begrijpelijker een gebeurtenis is voor het publiek hoe groter de kans is dat media dit oppakken; *meaningfulness*, de culturele gelijkenis met het publiek; *consonance*, het voorspellen van een gebeurtenis; *unexpectedness*, een onverwachte of zeldzame gebeurtenis; *continuity*, zodra media een nieuwsgebeurtenis nieuwswaardig vinden, blijft het de aandacht houden omdat het publiek immers weet wat zij kan verwachten; *composition*, een gebeurtenis naar buiten brengen om de balans van alle berichtgeving in stand te houden; *reference to elite nations*, gebeurtenissen uit landen die voor het land waarin de nieuwsorganisatie zich bevindt sociaal-cultureel en/of economisch van belang zijn; *reference to elite people*, oftewel beroemdheden; *reference to persons*, zodra een persoon binnen een gebeurtenis een grotere sociale groep representeert; en tot slot *reference to something negative*, wanneer negatieve gebeurtenissen (meestal onverwacht) in een kortere periode plaatsvinden (Galtung & Ruge, 1965, p. 65-71). Kortom, volgens Galtung en Ruge kunnen media alleen over Venezuela berichten wanneer minimaal één van deze twaalf nieuwswaarden aanwezig is.

Nieuwswaarden worden door een proces van ontwikkeling en socialisatie doorgegeven aan nieuwe generaties journalisten (Richardson, 2005, p. 173). Dit komt overeen met de bevindingen van Harcup en O'Neill (2001) die de nieuwswaarden van Galtung en Ruge (1965) vanuit het perspectief van het toenmalige medialandschap opnieuw bestudeerd en herschikt hebben. Zij zijn uiteindelijk op tien nieuwswaarden gekomen: *the power elite, celebrity, entertainment, surprise, bad news, good news, magnitude, relevance, follow-up* en *newspaper-agenda* (Harcup & O'Neill, 2001, p. 279). Deze nieuwswaarden komen deels overeen met de nieuwswaarden van Galtung en Ruge (1965), maar er zijn ook verschillen. Andere onderzoekers geven ook aan dat bij het opstellen van nieuwswaarden een vaste basis van gelijkenissen altijd aanwezig is (Chang et al., 2012; Westerståhl & Johansson, 1994).

Aan de andere kant is te zien dat Harcup en O'Neill (2001) deels afwijken van de theorie van Galtung en Ruge (1965). Zo stellen Harcup en O'Neill (2001, p. 274) dat meer nieuwsverhalen dan voorheen zijn geproduceerd met als doel het publiek te vermaken. Dit is in lijn met de beweringen van McManus (2009), besproken in de vorige paragraaf, dat media steeds meer publiek georiënteerd te werk gaan en met de conclusies van Allern (2002), die stelt dat commerciële nieuwswaarden vandaag de dag de boventoon voeren. Ook komt dit overeen met de beweringen van Hallin en Mancini (2004, 2017), besproken in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk, dat westerse media steeds liberaler en commerciëler zijn dan voorheen.

Harcup en O'Neill (2001, p. 277) reflecteren in hun onderzoek op de bevindingen van Galtung en Ruge (1965) en vinden dat hun nieuwswaarden niet als blauwdruk gezien mogen worden. Een verklaring hiervoor is dat nieuwswaarden veranderlijk zijn en meegaan in de ontwikkelingen van een samenleving (Harcup & O'Neill, 2001; McGregor, 2002; Usher, 2010). Met deze theoretische inzichten kan dus worden verkondigd dat één of meerdere nieuwswaarden van Galtung en Ruge (1965) niet per definitie aanwezig hoeven te zijn in de berichtgeving rondom Venezuela. Op basis van deze stelling luidt de eerste deelvraag van dit onderzoek als volgt:

Deelvraag 1: *Welke nieuwswaarden speelden een rol voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten om te berichten over Venezuela?*

3.4 Mediabeïnvloeding

In de vorige paragraaf is uiteengezet welke factoren invloed hebben op een journalist om over te gaan tot berichtgeving. In deze paragraaf wordt gekeken naar de manier waarop media hun berichten vormgeven.

Zodra journalisten in staat zijn één of meerdere nieuwswaarden te herkennen, helpt het hen om over te gaan tot berichtgeving (Galtung & Ruge, 1965). Naast het verlenen van toegang van informatie over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen in een samenleving (Stromback, 2005) vervullen media ook functies die invloed hebben op de beeldvorming van het publiek (Gamson et al., 1992; Mellado, 2015). Deze processen heten agenda-setting en framing en zijn nauw met elkaar verweven. Zo stellen Carragee en Roefs (2004): “Reducing frames to story topics also characterizes framing research inspired by the agenda-setting perspective” (p. 217).

In de volgende subparagrafen worden de concepten agenda-setting en framing verder uitgelegd, omdat het voor dit onderzoek van belang is te begrijpen waarom Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten ervoor kiezen hun berichten over Venezuela een bepaalde invulling te geven. Met deze inzichten kunnen in het vervolg van dit theoretisch kader de juiste overige deelvragen en hypothesen worden gesteld.

3.4.1 Agenda-setting

Agenda-setting verwijst naar het vermogen van media om aan het publiek duidelijk te maken welke zaken zij belangrijk vinden (Moy, Tewksbury, & Rinke, 2016, p. 2). Zodra nieuwsorganisaties bepaalde onderwerpen bovenaan hun agenda hebben staan, komen deze kwesties ook op de publieke en politieke agenda terecht (Princen, 2009; Sohn, 1978; Wolfsfeld, 2011). Wanneer media bepaalde issues als relevant beschouwen en een maatschappelijk debat teweeg willen brengen, kunnen zij van de beleidsmakers verwachten dat zij hierop een reactie geven (Dearing & Rogers, 1996). Hiermee hebben media invloed op de politieke agenda (Princen, 2009; Tsebelis & Garrett, 1996). Het gaat dus niet om hoe het publiek over bepaalde zaken nadenkt, maar wel waarover (Wolfsfeld, 2011). Dit is de eerste stap in het proces van mediabeïnvloeding (Fuhrman & Lazerson, 2005; McCombs, Shaw, & Weaver, 2013).

3.4.2 Framing

De tweede stap van beïnvloeding door media gaat een stuk verder, want daarbij gaat het niet alleen waarover het publiek nadenkt, maar ook op welke manier (Shaw & Weaver, 2013). Dit komt teweeg zodra journalisten (on)bewust verhalen presenteren en zo een bepaalde beeldvorming creëren bij het publiek (Hoxha & Hanitzsch, 2018; Scheufele & Tewksbury, 2007). Hiermee komen we aan bij de theorie van framing. Volgens Entman (1993) is framing het selecteren en opvallender maken van bepaalde aspecten in een communicatieve tekst (p. 53). Het idee erachter is dat het gebruikte frame ervoor zorgt dat gebeurtenissen, personen of kwesties een bepaalde betekenis krijgen (Van Gorp, 2007, p. 13). Met andere woorden, door middel van framing wordt de discourse van een bepaald thema vormgegeven (Korsten, 2010). Het zorgt tevens voor informatieverstrekking die voor het publiek

waarneembaar en verduidelijkt wordt en zo kan het publiek de informatie op een gemakkelijkere wijze interpreteren (Goffman, 1974; Van Gorp, 2007).

Met behulp van de stellingen van Entman (1993), van Gorp (2007) en Korsten (2010) kan framing omschreven worden als het uitlichten van enkele onderdelen uit een communicatieboodschap om op deze manier een gewenste realiteit te creëren. De concepten framing en agenda-setting hebben hierdoor een duidelijk verband met elkaar, omdat het gaat over welke onderwerpen de media aanhaalt en de manier waarop zij de berichtgeving hierover inkaderen (Scheufele & Tewksbury, 2007). Kortom, de berichtgeving over Venezuela is door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten geframed en de vraag is hoe dit is gedaan. Dit komt in de het vervolg van het theoretisch kader aan bod.

3.4.3 Aspecten van framing

Voordat wordt ingegaan op welke frames zijn toegepast in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten, wordt eerst vermeld uit welke onderdelen framing bestaat. Deze uitleg is van belang om inzichtelijker te maken hoe frames beschouwd worden in dit onderzoek. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het model van de Vreese (2005). Hij stelt dat bij framing sprake is van *frame-building* en *frame-setting* (De Vreese, 2005, p. 52).

Frame-building is het ontstaan van nieuwsframes door media. Ten eerste moet een journalist in staat zijn nieuwswaarden te herkennen (Galtung & Ruge, 1965), zodat hij/zij kan bepalen welke gebeurtenissen belangrijk zijn om over te berichten. Een journalist wordt door zowel interne als externe factoren beïnvloed (De Vreese, 2005). Deze factoren slaan terug op het hierarchy of influences model (Shoemaker & Reese, 1996), beschreven in de vorige paragraaf. De mediaboodschappen zijn daarvan het resultaat. Zodra het publiek deze geframede mediaboodschappen tot zich neemt, treedt een effect op. Dit heet *frame-setting* (De Vreese, 2005). Het mogelijke gevolg is dat het een bepaalde beeldvorming creëert bij het publiek (De Vreese, 2005; Scheufele, 1999). Bij dit onderzoek ligt de focus op *frame-building*, omdat is achterhaald hoe Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten over Venezuela hebben bericht. Hierbij is niet achterhaald wat het effect van deze berichtgeving (*frame-setting*) is geweest op het publiek.

Daarnaast maakt de Vreese (2005) een onderscheid tussen het gebruik van *issue-specific frames* en *generic frames* (p. 54). Bij *issue-specific frames* hebben frames betrekking op een specifiek onderwerp terwijl *generic frames* generaliserende frames zijn die in verschillende contexten gebruikt kunnen worden (De Vreese, 2005, p. 54). Het voordeel van een *issue-specific frame* is dat het een grote mate van specificiteit en details mogelijk maakt (De Vreese, Peter & Semetko, 2001, p. 108). Door *issue-specific frames* te ontdekken, stelt het onderzoekers in staat onderontwikkelde concepten beter te definiëren in

de toekomst (Entman, Matthes, & Pellicano, 2009, p. 176). Het voordeel van een generic frame is dat op systematische wijze een vergelijking tussen problemen, frames en onderwerpen mogelijk is (De Vreese, Peter, Semetko, 2001, p. 108). Semetko en Valkenburg (2000) hebben vijf generic frames opgezet die dominant zijn in nieuwsverhalen die zowel gelijktijdig als afzonderlijk veel zijn gebruikt door media (An & Gower, 2009; Kozman, 2017; Nijkraake, Gosselt, & Gutteling, 2015). Dit zijn het *conflict frame*, het *human interest frame*, het *economic consequences frame*, het *morality frame* en het *responsibility frame* (Semetko & Valkenburg, 2000, p. 95-96).

In dit onderzoek is de stelling genomen dat het nuttig is om issue-specific frames en generic frames te onderzoeken. De reden is, omdat de berichtgeving door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten over Venezuela enerzijds aan een specifiek karakteristiek voldoet, namelijk de beeldvorming over Venezuela (Atik & Jabour, 2019; MacLeod, 2018, 2020). In de literatuur heet dit *hybrid frames* (d'Angelo, 2017). Anderzijds kenmerkt de situatie in Venezuela zich aan algemene karakteristieken, omdat het land zich in een politieke en economische crisis bevindt en omdat Venezuela is uitgegroeid tot een conflictgebied (Buxton, 2017). Het is dus mogelijk generic frames te hanteren die in soortgelijke situaties door wetenschappers zijn gebruikt (Neuman, Neuman, Just, & Crigler, 1992; Semetko & Valkenburg, 2000). De frames die uiteindelijk zijn gemeten in dit onderzoek, komen in het vervolg van het theoretisch kader aan bod.

3.5 Buitenlandberichtgeving

In de vorige paragrafen zijn de theorieën van nieuwswaarden, agenda-setting en framing behandeld. Deze concepten spelen een rol wanneer en op welke wijze over het buitenland wordt bericht door westerse media. Hier wordt in deze paragraaf op ingezoomd, omdat Venezuela voor Nederland en de Verenigde Staten het buitenland is. Ten eerste wordt uitgelegd hoe belangrijk westerse media buitenlandberichtgeving vinden. Daarna komt de kwantitatieve en kwalitatieve status van buitenlandberichtgeving in westerse media aan bod. Als laatste staat deze paragraaf stil bij de verwante theorie over *thematisch* en *episodisch framen* (Iyengar, 1991, p. 14) waarmee de eerste hypothese van dit onderzoek aan bod komt.

3.5.1 Kwantiteit en kwaliteit buitenlandberichtgeving

Burgers in westerse landen zijn afhankelijk van massaberichtgeving over het buitenland, omdat dit een van de belangrijkste pijlers is om een beeld over andere landen te krijgen (Hannerz, 2012; Markham, 1961). Toch staat deze berichtgeving onder druk, want het aandeel buitenlandberichtgeving is in het totale nieuwsaanbod steeds verder afgenomen bij westerse media (Wouters, De Swert, & Walgrave, 2009, p. 19). Een verklaring hiervoor is de opkomst van binnen- en buitenlandse partijen en het internet waardoor de onderlinge

concurrentie bij media is verhoogd en de druk is toegenomen (Poell et al., 2016). Daarnaast hebben redacteurs van mediaorganisaties het idee dat het brede publiek niet geïnteresseerd is in buitenlandnieuws, omdat de informatie vaak te gecompliceerd is (Wouters, et al., 2009, p. 14). Zoals eerder besproken zijn media steeds meer geneigd te luisteren naar de wensen van het publiek (McManus, 2009), wat verklaart waarom het aandeel afneemt. Ook zien mediaorganisaties buitenlandnieuws als een moeilijke categorie en is het vergaren ervan vergeleken met andere nieuwscategorieën relatief duur (Wouters et al., 2009).

Hoewel vanuit economische optiek buitenlandberichtgeving minder belangrijk wordt beschouwd, is het vanuit een psychologische invalshoek weldegelijk een belangrijke werkeethos. Dit, omdat de wijze waarop media berichtgeven over het buitenland een grote invloed heeft op de perceptie van burgers (Brewer et al., 2003; Kiousis & Wu, 2008). Zodra media negatief berichten over een specifiek land is de kans groot dat het publiek vervolgens ook een negatief beeld over dit land krijgt (Wanta et al., 2004, p. 371). Opvallend is dat een tegenovergesteld effect niet optreedt zodra media positief berichten over een land (Wanta et al., 2004, p. 374).

Naast de afname van de kwantiteit zijn er ook kritische geluiden dat de kwaliteit van buitenlandberichtgeving is afgenomen (Wouters et al., 2009, p. 37; Wu, 2019). Zo is de berichtgeving vaak *event-driven* en focussen media enkel nog maar op de grotere verhalen (Hafez, 2009). Door enkel de aandacht te leggen op het harde nieuws, wordt de thematische diversiteit van het buitenlandnieuws grondig beperkt (Gorris, 2014). Ook geldt dat de meeste berichtgeving door westerse media over het buitenland een negatieve lading hebben (Gonzenbach, Arant, & Stevenson, 1992; Joye, 2016; MacLeod, 2018; Schwartz, 1969; Wouters et al., 2009). Kortom, zodra Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten enkel negatief over Venezuela berichten is de kans groot dat het lezerspubliek een misplaatst negatief beeld krijgt over dit land.

Vanuit de wetenschap is de kritiek dan ook aanwezig dat de berichtgeving vanuit westerse media over Venezuela niet klopt (Hughes, 2014; MacLeod, 2018, 2020). De focus zou enkel op negatieve ontwikkelingen liggen en stereotyperende ideeën over Venezuela zouden alsmaar zijn bevestigd (MacLeod, 2018, 2020). Volgens MacLeod (2020) zouden westerse media Venezuela in de periode 1998 tot en met 2014 negatief hebben geportretteerd en zouden minderheidsstandpunten in de Venezolaanse samenleving als waarheid zijn gepresenteerd (p. 277).

Een gevolg van het beperkte en eenzijdige nieuwsaanbod over Venezuela kan zijn dat het publiek een onevenredig beeld van dit land ontwikkelt (Biltereyst & Joye, 2005). Een mogelijke verklaring is dat journalisten te maken hebben gehad met *journalism of attachment* (Bell, 1997). Dit betekent dat journalisten die berichten over een conflict, waar Venezuela zich destijds en nog steeds in verkeert (Atik & Jabbour, 2019; Buxton, 2017), zelf

onderdeel worden van het publieke debat en daardoor worden beperkt in hun objectiviteit en neutraliteit (Bell, 1997; Pupavac, 2004; Ruigrok, 2008).

3.5.2 Thematisch en episodisch framen

Met name de ontdekking dat de kwaliteit van buitenlandberichterij afneemt bij westerse media kan leiden tot een meer episodische focus dan thematische focus in de berichterij over Venezuela (MacLeod, 2020). Om dit te begrijpen is het nodig deze begrippen uit te leggen. Hiervoor is de uitleg van Iyengar (1991) toegepast: "The episodic news frame takes the form of a case study or event-oriented report and depicts public issues in terms of concrete instances. The thematic frame, by contrast places public issues in some more general or abstract context and takes the form of a "takeout", or "backgrounder", report directed at general outcomes or conditions" (p. 14). Papacharissi en de Fatima Olivera (2008) vullen hierbij aan zodra media hun berichten op een thematische manier weergeven dit analytisch is en zodra het episodische is de focus ligt op hard nieuws (p. 65).

Zodra nieuws meer episodisch wordt weergegeven, is het publiek geneigd de verantwoordelijkheid van het probleem toe te schuiven aan een individu. Bij thematisch framen geldt dat het publiek de verantwoordelijkheid van het probleem toekent aan de samenleving (Iyengar, 1991, p. 19). Kortom, de focus die Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hanteren in hun berichterij over Venezuela kunnen tot de bovengenoemde gevolgen leiden (Iyengar, 1991).

Westerse media hanteren bij berichterij over een conflict in het buitenland vaker een episodische focus dan een thematische focus (Berbers et al., 2016; Cozma & Kozman, 2015; Dimitorva, 2006; Ruigrok, Van Atteveldt, & Takens, 2013; Yang, 2008). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat een episodische invalshoek meer emotionele reacties bij het publiek oproept (Gross, 2008) en dit een behoefte is van het publiek (Appel & Richter, 2010; Bartsch, Appel, & Storch, 2010; Doveling, Von Scheve, & Konijn, 2010). Dit is in lijn met de stelling van McManus (2009), eerder besproken in dit hoofdstuk, dat media zich steeds meer laten leiden door de wensen van het publiek. Op basis van de wetenschappelijke onderzoeken die aantonen dat westerse media vaker een episodische focus dan thematische focus aanbrengen in hun berichterij over buitenlandse conflicten (Berbers et al., 2016; Cozma & Kozman, 2015; Dimitorva, 2006; Ruigrok et al., 2013; Yang, 2008) is de volgende hypothese gesteld:

Hypothese 1: *Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hebben vaker een episodische focus dan een thematische focus in hun berichterij over Venezuela gehanteerd.*

3.6 Nieuwsframes

Aan de hand van de beschrijvingen van Entman (1993), van Gorp (2007) en Korsten (2010) is de definitie van framing uitgelegd en vermeld wat hieronder wordt verstaan bij dit onderzoek. Onderstaand worden vijf nieuwframes behandeld. Twee issue-specific frames (De Vreese, 2005); het *anti-government frame*, het *violence frame* (Hughes, 2014; MacLeod, 2018, 2019, 2020) en drie generic frames (De Vreese, 2005); het human interest frame, het conflict frame en het economic consequences frame (Cho & Gower, 2006; De Vreese, 2004; Risley, 2006; Semetko & Valkenburg, 2000). Deze frames zijn onderzocht in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Waarom voor deze frames zijn gekozen, wordt per subparagraaf uitgelegd.

3.6.1 Anti-government frame

Het eerste frame dat wordt behandeld is het anti-government frame. “The anti-government frame sees the events as a spontaneous and grassroots protest movements encompassing people from all walks of society against a budding military dictatorship instituting a tropical pogrom” (MacLeod, 2018, p. 280). In lijn met deze definitie ligt de beschrijving van Hughes (2014) die zegt: “The representation of the state as a violator of freedom of expression” (p. 29). Het uitgangspunt van dit frame is dat media zich keren tegen het politieke beleid van Venezuela en de politiek leider zien als een bedreiging. Het tegenovergestelde frame van het anti-government frame is volgens MacLeod (2018, 2019) het *chavista-frame*: “The Venezuelan government highlights the technical achievements of the electoral system and transparency and sophistication” (p. 65). Hierbij wordt juist het politieke beleid van Venezuela gesteund.

Enkel het anti-government frame wordt gemeten en niet het chavista frame, omdat in het vorige hoofdstuk naar voren is gekomen de Nederlandse en Amerikaanse overheid zich negatief hebben uitgesproken over het huidige politieke bewind van Venezuela en tegen Maduro zijn (Bonomi & Pan, 2013). De verwachting is dat het chavista frame niet vaak zal voorkomen, omdat dit voornamelijk door Venezolaanse staatsmedia wordt toegepast en niet door westerse media (Hughes, 2014; MacLeod, 2018). Zodra bekend is dat een frame nauwelijks voorkomt is het niet relevant dit te onderzoeken (Kitzinger, 2007). De kans dat het anti-government frame wel voorkomt is aanwezig (Hughes, 2014; MacLeod, 2018).

Er is tot op heden onvoldoende onderzoek verricht waarbij het gebruik van het anti-government frame is gemeten in de berichtgeving over Venezuela. Enkel is het anti-government frame op kwalitatieve wijze in Amerikaanse en Britse media onderzocht (Atik & Jabbour, 2019; MacLeod, 2018, 2020). Op basis van deze conclusie is de volgende deelvraag gesteld:

Deelvraag 2: *In hoeverre verschilt het gebruik van het anti-government frame in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de berichtgeving over Venezuela?*

3.6.2 Violence frame

Het tweede frame dat wordt behandeld is het violence frame. Dit frame is met name in genderstudies toegepast waarbij de man-vrouw verhouding werd onderzocht (Berns, 2004; Goldscheid, 2015; Nixon & Humphreys, 2010). Een definitie die voor dit onderzoek dicht in de buurt komt die van Risley (2006): “The neoliberalism-as-violence frame in particular has resonated broadly to the high rates of unemployment and poverty that are characteristics of the country’s recent economic and social crisis” (p. 580).

Het violence frame wordt gemeten, omdat uit onderzoek blijkt dat de huidige situatie in Venezuela gepaard gaat met opstanden, rellen en geweldsincidenten (Hanson, Antillano, Ávila, & Zubillaga, 2017; Houskeeper, Stocker, & Mandel, 2017; Smilde, 2017). Westerse media associëren Venezuela vaak met geweld (Hughes, 2014; MacLeod, 2018). Dit was ook ten tijde van het politieke bewind onder Chavéz, de voorganger van Maduro en lid van dezelfde politieke partij (Attik & Jabour, 2019; MacLeod, 2020). Daarnaast stelt MacLeod (2018, 2020) dat westerse media de neiging hebben vooral de focus te leggen op negatieve gebeurtenissen in Venezuela. Bovendien zegt Risley (2006) over het violence frame dat dit vooral wordt toegepast zodra een land zich in een economische en sociale crisis bevindt. Daar is op dit moment in Venezuela sprake van (Buxton, 2018; Kingsbury, 2018; Van Praag, 2019). Kortom, de kans dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten het violence frame toepassen is aanwezig.

Voor deze specifieke context is tot op heden onvoldoende kennis in hoeverre het violence frame voorkomt bij Nederlandse en Amerikaanse media. Wel is vanuit de literatuur naar voren gekomen dat westerse media Venezuela op deze manier hebben geframed (MacLeod, 2018, 2019). Daarom wordt dit frame gemeten. Op basis van deze conclusies is de volgende deelvraag gesteld:

Deelvraag 3: *In hoeverre verschilt het gebruik van het violence frame in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de berichtgeving over Venezuela?*

3.6.3 Human interest frame

Het derde frame dat wordt behandeld is het human interest frame. Semetko en Valkenburg (2000) zeggen hierover: “This frame brings a human face or an emotional angle to the presentation of an event, issue, or problem” (p. 95). Ho Cho en Gower (2006) stellen: “A human interest frame puts a human face and emotional angle to the presentation of an event, issue, or problem, so it makes people regard the crisis as serious, urgent, or dangerous” (p. 420). Het human interest frame wordt door middel van een gepersonaliseerde

weergave van de afgespeelde gebeurtenis gebruikt om zo de aandacht van het publiek te behouden (d'Haenens, & Bosman, 2003).

Het human interest frame wordt gemeten, omdat de onrust in het land is toegenomen sinds Maduro in 2013 aan de macht kwam (Buxton, 2017, 2018). Vele Venezolanen zijn de laatste jaren in opstand gekomen. Het gevolg was dat er rellen tussen Venezolanen en het leger ontstonden waarbij zwaargewonden en doden zijn gevallen (Felicien, Schiavoni, & Romero, 2018; Kingsbury, 2018). Verder zijn sinds 2015 meer dan vier miljoen Venezolanen het land ontvlucht (Van Praag, 2019) en ook wordt gesuggereerd dat de bewegingsvrijheid van de Venezolaanse bevolking op losse schroeven staat (Buxton, 2018). Al met al heeft het politieke beleid van Maduro een grote impact op het dagelijks leven van vele Venezolanen. Het is daarom belangrijk om het humanistische perspectief te onderzoeken.

Tot op heden zijn onvoldoende onderzoeken verricht waarbij het gebruik van het human interest frame tussen Nederlandse en Amerikaanse media is vergeleken. Zodra de vergelijking wordt gemaakt tussen het gebruik van dit frame door media in landen van de twee mediasystemen, Democratic Corporatist Model en Liberal Model, blijken verwachtingen aanwezig te zijn. Vossen, van Gorp en Schulpen (2018) concluderen dat Britse media (Liberal Model) vaker het human interest frame hanteren dan Nederlandse media. Duan en Miller (2019) concluderen dat marktgeoriënteerde media vaker het human interest frame toepassen. In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk bleek dat het Liberal Model commerciëler is dan het Democratic Corporatist Model. Anderzijds geldt dat het Nederlandse mediasysteem de afgelopen jaren meer richting het Liberal Model is toegeschoven (Bardoel, 2008; Hallin & Mancini, 2017). Op basis van deze tegenstrijdige conclusies is de volgende deelvraag gesteld:

Deelvraag 4: *In hoeverre verschilt het gebruik van het human interest frame in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de berichtgeving over Venezuela?*

3.6.4 Conflict frame

Het vierde frame dat wordt behandeld is het conflict frame. Semetko en Valkenburg (2000) zeggen hierover: "This frame emphasizes conflict between individuals, groups, or institutions as a means of capturing audience interest" (p. 95). De Vreese (2004) stelt: "The conflict frame follows from the observation that news about politics and the economy is often framed in terms of disagreement between, for example, individuals, or political parties" (p. 36). Het uitgangspunt van het conflict frame is dat twee of meerdere partijen recht tegenover elkaar staan en duidelijke verschillen tussen deze partijen waarneembaar zijn (Neuman et al., 1992). Een onderdeel van het conflict frame is het *horse race frame* waarbij tijdens het

berichtgeven van een gebeurtenis de focus ligt op het aanwijzen van een winnaar en verliezer (d'Haenens & Bosman, 2003).

Dit frame wordt onderzocht omdat op dit moment een politiek conflict gaande is in Venezuela. Daarbij is een duidelijk verschil waarneembaar tussen de politiek leider Maduro, lid van Partido Socialista Unido de Venezuela, en de oppositieleider Guaidó, lid van Voluntad Popular (Buxton, 2017; Dobson, 2019). Uit de literatuur blijkt dat het conflict frame vaak wordt gelinkt aan politieke geschillen (De Vreese, 2004; Semetko & Valkenburg, 2000). Bovendien concludeert MacLeod (2019) dat in de berichtgeving door westerse media over Venezuela vaak twee kampen worden belicht die het oneens zijn met elkaar. Dit komt overeen met het horse race frame (d'Haenens & Bosman, 2003). Kortom, de kans dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten het conflict frame toepassen is aanwezig.

Uit het onderzoek van Neuman et al. (1992) blijkt dat het conflict frame het meest gebruikte generic frame is in Amerikaanse kwaliteitskranten. Andere studies hebben deze conclusie bevestigd (Dimitrova & Strömbäck, 2005; Matthes, 2009). Ook geldt dat het conflict frame in Nederlandse kwaliteitskranten vaak is toegepast (d'Haenens & Verelst, 2002; Semetko & Valkenburg 2000). Hierbij is niet bekend of Amerikaanse kwaliteitskranten significant vaker het conflict frame toepassen dan Nederlandse kwaliteitskranten. Op basis van deze conclusies zijn de volgende hypothese en deelvraag gesteld:

Hypothese 2: *Het conflict frame is het meest gebruikte generic frame in de berichtgeving over Venezuela door Amerikaanse kwaliteitskranten.*

Deelvraag 5: *In hoeverre verschilt het gebruik van het conflict frame in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de berichtgeving over Venezuela?*

3.6.5 Economic consequences frame

Het vijfde frame dat wordt behandeld is het economic consequences frame. Semetko en Valkenburg (2000) zeggen hierover: "This frame reports an event, problem, or issue in terms of the consequences it will have economically on an individual, group, institution, region, or country" (96). De Vreese (2004) stelt: "The economic consequences frame reflects a preoccupation with the 'bottom line,' profit and loss" (p. 36). Het uitgangspunt van het economic consequences frame is dat de financiële consequenties die zijn ontstaan of mogelijk gaan ontstaan worden belicht door media. Aangezien economische gevolgen worden gekenmerkt als nieuwswaardig (Graber, 1993; Neuman et al., 1992) is gekozen dit frame te meten.

Het economic consequences frame wordt ook gemeten, omdat in 2015 de olieprijs halveerde (Sanchez, 2017) en de olieopbrengsten de belangrijkste inkomstenbron van

Venezuela zijn (Fuentes, Rogers, & Di Natalie, 2018). Nadat dit gebeurde is de economie van Venezuela in zwaar weer terecht gekomen en op dit moment is nog steeds sprake van een hyperinflatie in het land (Van de Water, 2019). Bovendien geldt dat de crisis in Venezuela economische gevolgen heeft voor veel landen in Latijns-Amerika (Fuentes, et al., 2018). Kortom, de kans dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten het economic consequences frame hebben toegepast is aanwezig.

Tot op heden zijn onvoldoende onderzoeken verricht waarbij het gebruik van het economic consequences frame tussen Nederlandse en Amerikaanse media is vergeleken. Wel hebben onderzoeken plaatsgevonden waarin landen uit de twee mediasystemen met elkaar zijn vergeleken (d'Haenens & Bosman, 2003; Shehata & Hopmann, 2012). In het onderzoek van Shehata en Hopmann (2012) kwam geen significant verschil naar voren in het gebruik van het economic consequences frame tussen Zweedse media (Democratic Corporatist Model) en Amerikaanse media (Liberal Model). Ook in het onderzoek van d'Haenens en Bosman (2003) bleek dit niet zo te zijn. Zij hebben destijds gekeken naar het verschil in gebruik tussen Nederlandse media (Democratic Corporatist Model) en Canadese media (Liberal Model). Op basis van deze conclusies is de volgende deelvraag gesteld:

Deelvraag 6: *In hoeverre verschilt het gebruik van het economic consequences frame in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de berichtgeving over Venezuela?*

3.7 Ontwikkeling frames

Uit de onderzoeksvraag komt naar voren dat de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 2015 tot en met 2020 wordt onderzocht. MacLeod (2020) concludeert in zijn onderzoek dat Britse en Amerikaanse media gedurende de periode 1999 tot en met 2014 hun framegebruik consequent hebben toegepast op één incident na, namelijk toen in 2002 een staatsgreep tegen Chávez werd gepleegd in Venezuela (p. 284). Hoewel MacLeod (2020) stelt dat het framegebruik nauwelijks ontwikkelt, wordt het voor dit onderzoek relevant geacht om te kijken of Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hun framegebruik hebben aangepast in de periode 2015 tot en met 2020. Dit, omdat onderzoeken waarbij naar het framegebruik door westerse media over conflictsituaties aantonen dat bepaalde frames meer of minder worden toegepast naarmate de tijd vordert (Baysha & Hallahan, 2004; Bayulgen & Arbatli, 2013; Camaj, 2010; Ruigrok, Van Atteveldt, Vliegthart, 2008). Bovendien biedt onderzoek naar de ontwikkeling van frames in de loop der jaren een dynamischer perspectief op de context van dit onderzoek (Camaj, 2010). Op deze manier kunnen betere conclusies gegeven worden.

Een ander argument is, omdat in 2019 een opvallend incident plaatsvond. Guaidó riep zichzelf uit tot interim-president van het land (Heilbron & Wassens, 2019) en Maduro noemde dit zelfs een mislukte staatsgreep (Reuters, 2019). In het onderzoek van MacLeod (2020) werd de staatsgreep van 2002 gezien als aanleiding in een verschuiving van het framegebruik. Mogelijk is de mislukte staatsgreep in 2019 ook een oorzaak voor een verschuiving in het framegebruik door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten of heeft een andere situatie in Venezuela hiertoe geleid. Op basis van deze conclusies is de volgende deelvraag gesteld:

Deelvraag 7: *Is het framegebruik over Venezuela bij Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de loop van veranderd?*

4. Methodiek

Om de onderzoeksvraag 'Waarover en op welke wijze is er bericht over Venezuela in de periode 2015 tot en met 2020 door Nederlandse kwaliteitskranten in vergelijking met Amerikaanse kwaliteitskranten?' zo goed mogelijk te beantwoorden, is het van belang vooraf te bepalen wat het exacte doel is van het onderzoek. Dit is duiding geven aan de wijze waarop Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten de afgelopen jaren Venezuela hebben getypeerd aan de hand van hun berichtgeving. Met deze kennis en de informatie die in de vorige hoofdstukken is verkregen, wordt de methodiek van dit onderzoek beschreven en verantwoord.

Als eerste wordt vermeld hoe de data via een automatische inhoudsanalyse is verzameld (Van Atteveldt, Ruigrok, Takens, & Jacobi, 2014). Daarna worden de twee onderzoeksmethoden die in dit onderzoek zijn gebruikt, een kwalitatieve thematische inhoudsanalyse (Boeije, 2010; Braun & Clarke, 2006) en een kwantitatieve inhoudsanalyse (Krippendorff, 2004; Prasad, 2008) verder uitgelicht. Hierbij zijn alle belangrijke en relevante methodologische keuzes beschreven, toegelicht en verantwoord. Daarbij komen ook de sampling procedures aan bod.

Zoals hierboven vermeld zijn voor dit onderzoek twee verschillende onderzoeksmethodes toegepast. De kwalitatieve thematische inhoudsanalyse is gebruikt om te achterhalen welke nieuwswaarden voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten zijn gehanteerd om te berichten over Venezuela. De kwantitatieve inhoudsanalyse richtte zich op het achterhalen van het toepassen van een thematische en/of episodische focus en het gebruik van nieuwsframes in de berichtgeving. Het gebruiken van meerdere onderzoeksmethoden, waarvan één kwalitatief en één kwantitatief, heet *mixed methods* (De Boer, 2016; Tashakkori & Teddlie, 2010). Deze vorm is gehanteerd, omdat per deelvraag en hypothese is beredeneerd welke onderzoeksmethode het meest geschikt was om deze te beantwoorden. Zo kan op een betekenisvollere manier een antwoord worden gegeven op de gestelde hoofdvraag (De Boer, 2016). Daarbij vulden de onderzoeksmethoden elkaar aan om zo een vollediger beeld te geven van de geschepte werkelijkheid (De Boer, 2016). De combinatie van de twee onderzoeksmethoden en het integreren van mixed methods heeft geleid tot triangulatie (Babbie, 2013). Triangulatie wordt in dit onderzoek getypeerd als: "The mixing of data or methods that diverse viewpoints or standpoints cast light upon a topic" (Olsen, 2004, p. 3). Zo kunnen met behulp van verschillende onderzoeksmethoden diverse standpunten in het onderzoek belicht worden. Bovendien zijn enkele resultaten van de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse geïntegreerd in het kwantitatieve codeboek waardoor ook hier triangulatie optrad.

4.1 Dataverzameling en sampling

In dit onderzoek zijn artikelen van Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten met elkaar vergeleken. Het onderscheid tussen deze landen is gemaakt, omdat in het tweede hoofdstuk naar voren kwam dat de geopolitieke en sociale verhoudingen van Nederland en de Verenigde Staten ten opzichte van Venezuela anders zijn. Bovendien is in het theoretisch kader vermeld dat het Nederlandse mediasysteem verschilt van het Amerikaanse mediasysteem. Deze verschillen verklaren mogelijk de overeenkomsten en verschillen in de berichtgeving over Venezuela.

Verder wordt in dit onderzoek enkel gekeken naar kwaliteitskranten. In de literatuur is onderscheid gemaakt tussen populaire kranten en kwaliteitskranten (Bakker en Scholten, 2013; Lindhout & Van Praag, 2000). "Populaire kranten zouden zich primair richten op een zo groot mogelijk publiek en brengen daarom meer 'soft' nieuws en de meer sensationelere aspecten van 'serieus nieuws'. Kwaliteitskranten zouden zich daarentegen vooral bezighouden met hun publieke verantwoordelijkheid, het informeren van betrokken burgers, en plaatsten daarom meer 'serieus' of 'hard' nieuws" (Schaap & Pleijter, 2012, p. 75-76). De keuze om enkel naar kwaliteitskranten te kijken is, omdat zij relatief gezien meer aandacht besteden aan buitenlandnieuws dan populaire kranten (Goris, 2014; Ruigrok & Van Atteveldt, 2007).

De artikelen van de Nederlandse kwaliteitskranten komen af van *NRC Handelsblad*, *De Volkskrant* en *Trouw* (Bakker & Scholten, 2013). De Amerikaanse artikelen kwamen uit *The New York Times* en *The Washington Post* (Bogart, 1989). Voor de Amerikaanse data gold dat twee kranten voldoende was om een ruime dataset te genereren. Voor de Nederlandse data was dit niet het geval waardoor het noodzakelijk was om hiervoor drie kranten te selecteren.

De onderzoeksperiode is van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019. Dit is een onderzoeksperiode van vijf jaar. Twee argumenten liggen hieraan ten grondslag. Ten eerste halveerde in 2015 de olieprijs (OPEC Annual Statistical Bulletin, 2019), wat de directe aanleiding was voor het instorten van de Venezolaanse economie. Door deze recessie laaide het conflict in het land nog meer op (Van de Water, 2019). Ten tweede kwam in het theoretische kader naar voren dat MacLeod (2020) onderzoek heeft gedaan naar de berichtgeving over Venezuela door westerse media in de periode 1998 tot en met 2014. Dit onderzoek volgt het onderzoek van MacLeod (2020) chronologisch op.

4.1.1 Automatische inhoudsanalyse

De gewenste dataset is verkregen met behulp van een automatische inhoudsanalyse (Van Atteveldt, et al., 2014). Deze automatische inhoudsanalyse is toegepast op het computerinfrastructuur programma AmCAT Navigator. Door middel van twee zoektermen is de gehele populatie aan relevante artikelen geïdentificeerd. Hiervoor geldt dat voor zowel de Nederlandse dataset als de Amerikaanse dataset één zoekterm is gebruikt (Trilling & Boumans, 2018; Van Atteveldt, et al., 2014). De zoektermen zijn terug te vinden in bijlage A. In totaal zijn voor de Nederlandse kwaliteitskranten 943 artikelen geselecteerd en voor de Amerikaanse kwaliteitskranten waren dit 2.843 artikelen. De totale dataset kwam hiermee uit op 3.775 krantenartikelen. Een overzicht van het aantal artikelen per krant en per type krant is terug te vinden in de tabel 2.

Tabel 2. Totaal aantal artikelen over Venezuela per krant en per type krant.

Krant	Totaal aantal artikelen (N)
<i>NRC Handelsblad</i>	387
<i>De Volkskrant</i>	266
<i>Trouw</i>	290
Nederlandse kwaliteitskranten	943
<i>The New York Times</i>	1.982
<i>The Washington Post</i>	850
Amerikaanse kwaliteitskranten	2.832
Totaal kwaliteitskranten	3.775

Bij een automatische inhoudsanalyse kan een validiteitsprobleem opspelen (Van Atteveldt, et al., 2014). De validiteit is gewaarborgd met behulp van een *precision* en *recall* berekening (Van Atteveldt, et al., 2014). Met de precision is berekend hoeveel artikelen met de gebruikte zoekterm ook daadwerkelijk over de situatie in Venezuela gingen. Met de recall is achterhaald hoeveel artikelen niet zijn gevonden met de gebruikte zoekterm die eigenlijk wel in de dataset hoorden. Om de recall te berekenen, is een alternatieve zoekterm opgesteld (Van Atteveldt, et al., 2014). Voor de Nederlandse dataset is een precision score van 0.82 behaald en een recall score van 0.95. Voor de Amerikaanse dataset is een precision score van 0.84 behaald en een recall score van 0.92. De alternatieve zoekterm en de precision en recall berekeningen zijn terug te vinden in bijlage A.

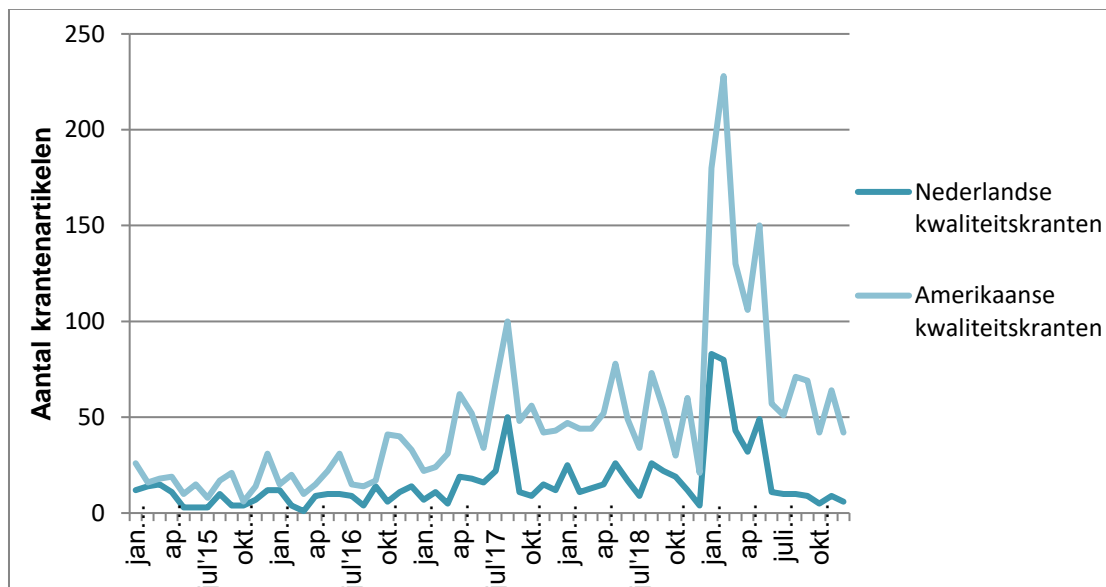
4.2 Kwalitatieve thematische inhoudsanalyse

De eerste deelvraag van dit onderzoek 'Welke nieuwswaarden speelden een rol voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten om te berichten over Venezuela?' is beantwoord aan de hand van een kwalitatieve thematische inhoudsanalyse. "Thematic analysis is a method for identifying, analysing and reporting patterns (themes) within data"

(Braun & Clarke, 2006, p. 79). Een thematische kwalitatieve inhoudsanalyse specificeert zich van andere kwalitatieve onderzoeksmethoden (Boeije, 2010; Mayring, 2004) door de aandacht te leggen op het achterhalen van terugkerende thema's in communicatieve uitingen die zijn gedaan (Braun & Clarke, 2006).

In het theoretisch kader is verondersteld dat nieuwswaarden veranderlijk zijn en geen blauwdruk gehanteerd kan worden om deze te achterhalen (Harcup & O'Neill, 2001; McGregor, 2002; Usher, 2010). Vanuit deze optiek kan de eerste deelvraag dus niet op een deductieve wijze worden gemeten en dient het op een inductieve wijze te worden onderzocht (Babbie, 2013). Aan de andere kant zijn in het theoretisch kader enkele inzichten gegeven over nieuwswaarden (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001) waardoor wel theoretische sensitiviteit aanwezig is (Schreier, 2013). Dit zorgt ervoor dat de analyse voor het achterhalen van nieuwswaarden neigt naar een concept-driven manier van analyseren (Scheier, 2013). Dit houdt in dat de analyse plaatsvindt aan de hand van theoretische voorkennis (Scheier, 2013). In de volgende paragraaf is verder uitgelegd hoe de analyse exact heeft plaatsgevonden.

In tabel 2 is een overzicht te zien van het aantal artikelen die zijn gepubliceerd over Venezuela per krant en per type krant. Dit zijn in totaal 3.775 krantenartikelen over een periode van vijf jaar. Deze dataset is te groot om op kwalitatieve wijze te analyseren (Babbie, 2013). Daarom is voor dit onderzoek een doelgerichte keuze gemaakt om een select aantal krantenartikelen te analyseren. Om dit te begrijpen wordt eerst verwezen naar figuur 1.

Figuur 1. Aantal gepubliceerde artikelen over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 01-01-2015 tot en met 31-12-2019.

In de bovenstaande figuur is te zien dat in de periodes augustus 2017 (Nederland: $N = 50$, Verenigde Staten: $N = 100$) en januari-februari 2019 (Nederland: $N = 163$, Verenigde Staten: $N = 408$) het aantal gepubliceerde artikelen over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten relatief hoger is dan in andere maanden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in deze periodes gebeurtenissen hebben plaatsgevonden in Venezuela die als nieuwswaardig werden geacht door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001). Daarom is gekozen om artikelen in deze twee meetperiodes op kwalitatieve wijze te onderzoeken.

Met deze keuze is een focus aangebracht op *extreme or deviant cases* (Seawright, 2016). Patton (2002) omschrijft dit als volgt: "The extreme or deviant case sampling in a research synthesis would involve selecting 'illuminative cases' that exemplify contexts where an innovation was perceived notably as a success or failure" (p. 232). In totaal zijn 48 krantenartikelen geselecteerd (Nederland augustus 2017: $N = 12$, Verenigde Staten augustus 2017: $N = 12$, Nederland januari-februari 2019: $N = 12$, Verenigde Staten januari-februari 2019: $N = 12$) met een gemiddelde van 647 woorden. De geselecteerde krantenartikelen zijn via een externe partij gegeneerd waardoor deze niet direct via een openbare manier zijn terug te vinden. Verwijzingen naar krantenartikelen in het verdere vervolg van dit onderzoek zijn niet terug te vinden in de literatuurlijst, maar geplaatst in bijlage F.

De totale dataset aan krantenartikelen in de periodes augustus 2017 en januari-februari 2019 kwam uit op 721. In totaal zijn 48 artikelen geselecteerd en de sampling techniek die daarbij is toegepast heet *purposive sampling* (Babbie, 2013). "A type of nonprobability sampling in which the units to be observed are selected on the basis of the researcher's judgment about which ones will be the most useful or representative" (Babbie, 2013, p. 200). De insteek van deze sampling procedure is om 'typische weken' samen te stellen van krantenartikelen die een representatief beeld geven over de verschillende gebeurtenissen waarover in Venezuela is bericht door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

4.3 Operationalisering kwalitatieve thematische inhoudsanalyse

De werkwijze van Boeije (2010) is gehanteerd om te achterhalen welke nieuwswaarden voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten een rol speelden om te berichten over Venezuela. Volgens Boeije (2010) vindt een kwalitatieve inhoudsanalyse plaats aan de van drie stappen, namelijk open coderen, axiaal coderen en selectief coderen.

De eerste stap in het codeerproces is open coderen. Dit betekent dat de data wordt afgebroken, onderzocht, geconceptualiseerd en gecategoriseerd (Boeije, 2010). Daarvoor is onderscheid gemaakt tussen de Nederlandse en Amerikaanse data zodat vergelijking tussen

de landen plaats kon vinden. Uiteindelijk waren de *sensitizing concepts* de leidraad voor het coderen (Boeije, 2010). “Sensitizing concepts draw attention to important features of social interaction and provide guidelines for research in specific settings” (Bowen, 2006, p. 14). Na het toekennen van alle losse codes zijn ze voor een tweede keer doorgelopen. Zo konden overeenkomende codes worden samengevoegd. In totaal kwamen hier 48 open codes uit. Een overzicht hiervan is terug te vinden in Bijlage E.

Bij de tweede stap, het axiaal coderen (Boeije, 2010), werden de gecodeerde items samengevoegd tot nieuwe categorieën. Deze categorieën maakten het mogelijk onderlinge relaties te herkennen tussen de open codes (Boeije, 2010). In totaal zijn er twaalf axiale codes toegekend.

De derde stap is selectief coderen en Boeije (2010) omschrijft dit als volgt: “Looking for connections between the categories in order to make sense of what is happening in the field. Selective coding is aimed at integrating the loose pieces of your earlier coding efforts and can be considered a logical step after the segmenting data” (p. 114). Bij selectief coderen is het uitgangspunt dat de dominante codes verder worden uitgewerkt tot kernthema’s (Boeije, 2010). Deze kernthema’s vormen de basis voor het vaststellen van de nieuwswaarden die door de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten zijn gehanteerd om te berichten over Venezuela. In totaal zijn vier selectieve codes opgesteld. De resultaten hiervan worden in het volgende hoofdstuk behandeld.

Naast het stappenplan van Boeije (2010) is het van belang te vermelden dat de analyse op een concept-driven en *data-driven* manier is uitgevoerd (Schreier, 2013). In de vorige paragraaf is vermeld dat aan de hand van de wetenschappelijke inzichten (Galtung en Ruge, 1965; Harcup en O’Neill, 2001) theoretische sensitiviteit aanwezig was met betrekking tot nieuwswaarden. Hierdoor kon een verwachting worden geschept welke nieuwswaarden Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hebben toegepast in hun berichtgeving over Venezuela. Als dat zou gebeuren, was de analyse op een concept-driven manier uitgevoerd. Toch vond de analyse ook plaats op een data-driven manier, omdat het bij een kwalitatieve onderzoeksmethode van belang is dat de onderzoeker op een flexibele wijze omgaat met de data en dat het codeerproces wordt afgestemd op het materiaal (Scheier, 2013). Dit gebeurt op het moment dat de data op een data-driven manier wordt geanalyseerd. De data leidt naar de uitkomst. Dit betekent dat de analyse naar het achterhalen van nieuwswaarden op zowel een concept-driven als data-driven manier heeft plaatsgevonden (Scheier, 2013).

Bij kwalitatieve onderzoeksmethoden is de data-analyse een iteratief proces en om een goed onderzoek af te leveren is het van belang dat het proces op een geloofwaardige, overdraagbare, betrouwbare en bevestigbare wijze plaatsvindt (Lincoln & Guba, 1990). Voor de betrouwbaarheid is een initiële codeboom door twee codeurs los van elkaar beoordeeld (Schreier, 2013). Het doel hiervan was dat mogelijke onduidelijkheden en tekortkomingen

aan het licht werden gebracht (Braun & Clarke, 2006; Nowell, Norris, White, & Moules, 2017). Dit heet ook wel *trial coding* (Schreier, 2013). Hierbij zijn bij iedere codeerstap, de twee codeurs geraadpleegd om commentaar geven op het verrichte werk. Via deze transparante werkwijze is de definitieve codeboom tot stand gekomen (Braun & Clarke, 2006; Nowell et al., 2017).

4.4 Kwantitatieve inhoudsanalyse

De tweede tot en met zevende deelvraag en twee hypothesen van dit onderzoek hebben betrekking op framing in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019. Om deze deelvragen en hypothesen te beantwoorden is er een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd (Krippendorff, 2004; Prasad, 2008). Deze onderzoeksmethode maakt het mogelijke replicerbare en valide conclusies uit meerdere teksten te halen (Krippendorff, 2004, p. 24). Prasad (2008) voegt hieraan toe dat de onderzoekstechniek gebruikt wordt om op een objectieve en systematische manier de manifeste inhoud van een tekst te achterhalen (p. 2). Bij een kwantitatieve inhoudsanalyse geldt dat vooraf bepaalde kenmerken worden opgesteld om deze vervolgens te identificeren in de data (Holsti, 1968). Het is een geschikte onderzoeksmethode voor deze deelvragen en hypothesen, omdat een grote hoeveelheid data over een langere tijdsperiode onderzocht kan worden (Krippendorff, 2004).

In het theoretisch kader zijn de frames behandeld en vanwege de theoretische kennis die aanwezig is (Atik & Jabour, 2019; Cho & Gower, 2006; De Vreese, 2004; Hughes, 2014; Iyengar, 1991; MacLeod, 2020; Papacharissi & de Fatima Olivera, 2008; Risley, 2006; Semetko & Valkenburg, 2000) kunnen de deelvragen en hypothesen die naar het gebruik van frames in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten over Venezuela op kwantitatieve wijze worden onderzocht.

Bij een kwantitatieve inhoudsanalyse kan tussen een automatische inhoudsanalyse en een handmatige inhoudsanalyse onderscheid worden gemaakt (Van Atteveldt, et al., 2014). Eerder in dit hoofdstuk werd beschreven hoe de automatische inhoudsanalyse is toegepast om de gewenste dataset te realiseren. Voor het achterhalen van de nieuwsframes is een handmatige inhoudsanalyse uitgevoerd. “Bij handmatige inhoudsanalyse zet een codeur een tekst om naar meetwaarden” (Van Atteveldt, et al., 2014, p. 41). Deze meetwaarden zijn opgenomen in een codeurinstructie waarmee latente betekenissen in een tekst bestudeerd worden (Krippendorff, 2004).

In tabel 2 is een overzicht te zien van het aantal artikelen die zijn gepubliceerd over Venezuela per krant en per type krant. Hierbij zijn niet alle artikelen onderzocht, maar is een willekeurige steekproef getrokken, ook wel *random sampling* (Babbie, 2013). Het voordeel

van een willekeurige steekproef is dat bij deze sampling methode de steekproef geen bias bevat en de representativiteit zo goed mogelijk is gewaarborgd (Van Atteveldt, et al., 2014). Binnen de kaders van dit onderzoek was het niet noodzakelijk om de gehele populatie te onderzoeken om betrouwbare en valide conclusies te genereren (Neuman, 2014). Voor zowel de Nederlandse kwaliteitskranten als de Amerikaanse kwaliteitskranten zijn in totaal 325 artikelen geanalyseerd. Dit is een totaal van 650 artikelen.

4.5 Operationalisering kwantitatieve inhoudsanalyse

Om te achterhalen of Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten eerder een episodische focus in hun berichtgeving over Venezuela hebben gehanteerd in plaats van een thematische focus en in welke mate zij bepaalde nieuwsframes hebben gehanteerd, het anti-government frame, het violence frame, het human interest frame, het conflict frame en het economic consequences frame is een codeerinstructie opgesteld. Per frame zijn drie stellingen of vragen opgesteld die achterhaalden of het frame voorkwam in het krantenartikel. Deze stellingen of vragen betroffen een binaire antwoordmogelijkheid met *Ja* (1) of *Nee* (0). Voor dit onderzoek gold dat zodra één stelling of vraag met *Ja* werd beantwoord het frame voorkwam. Een overzicht van het kwantitatieve codeboek is terug te vinden in bijlage B.

De stellingen en vragen die zijn toegepast bij de kwantitatieve inhoudsanalyse zijn voor een groot gedeelte gebaseerd op andere verrichte onderzoeken waarbij framing van buitenlandse conflicten door westerse media centraal stond (Atik & Jabour, 2019; Cho & Gower, 2006; De Vreese, 2004; Hughes, 2014; Iyengar, 1991; MacLeod, 2020; Papacharissi & de Fatima Olivera, 2008; Riskey, 2006; Semetko & Valkenburg, 2000). Ook is voor dit onderzoek een kwalitatieve thematische inhoudsanalyse uitgevoerd. Hoewel deze methode is toegepast om nieuwswaarden te achterhalen, hebben deze resultaten ook geleid tot een specificatie van het kwantitatieve codeboek gericht op het specifieke onderwerp, namelijk het conflict in Venezuela. Daarmee is het kwantitatieve codeboek een integratie van theoretische voorkennis en nieuw gevonden resultaten, oftewel het codeboek is op een concept-driven en data-driven manier gerealiseerd (Schreier, 2013). In tabel 3 is een overzicht te zien van de vragen uit het kwantitatieve codeboek die op basis van data-driven onderzoek zijn vastgesteld.

Tabel 3. Vragen in kwantitatieve codeboek gesteld op basis van resultaten kwalitatieve thematische analyse

Frame	Vraag
Anti-government frame	• Wordt er in het artikel ongenoegen geuit tegen het huidige politieke bewind van Venezuela? • Wordt Nicolás Maduro in het artikel omschreven als slecht / slechte politiek leider?
Violence frame	• Wordt er in het artikel verwezen naar onrustige situaties in Venezuela? • Wordt er in het artikel verwezen naar slachtoffers (gewonden en/of doden)?
Economic consequences frame	• Wordt er in het artikel gesproken over een economische crisis en/of (hyper)inflatie?

De bovengenoemde vragen kwamen niet expliciet naar voren in andere wetenschappelijke onderzoeken die betrekking hebben op framing van conflictgebieden door westerse media. Voor dit onderzoek werd het van belang geacht deze vragen wel in het kwantitatieve codeboek te integreren, omdat de resultaten van de kwantitatieve inhoudsanalyse op deze manier betekenisvoller zijn. Bovendien maakt het integreren van de twee onderzoeksmethodes triangulatie mogelijk (Babbie, 2013; Olsen, 2004). Het kwantitatieve codeboek is zo specifiek toegespitst op het onderwerp.

Het nadeel van een kwantitatieve (handmatige) inhoudsanalyse is dat de betrouwbaarheid betwistbaar kan zijn (Van Atteveldt, et. al, 2014). Om een betrouwbaar onderzoek af te kunnen geven zijn 50 artikelen door twee codeurs los van elkaar gecodeerd. Met deze resultaten kon de intercodeursbetrouwbaarheid worden berekend per frame (Van Atteveldt, et al., 2014). Hierbij is gebruik gemaakt van de Cohen's kappa toets (Cohen, 1960). Met deze toets wordt de betrouwbaarheidsmaat berekend en worden toevalsovereenkomsten gestraft (Van Atteveldt, et al., 2014).

Voor dit onderzoek gelden de volgende scores; het thematische frame had een Cohen's kappa score van 0.8, het episodische frame had een Cohen's kappa score van 0.86, het anti-government frame had een Cohen's kappa score van 0.83, het violence frame had een Cohen's kappa score van 0.83, het human interest frame had een Cohen's kappa score van 0.8, het conflict frame had een Cohen's kappa score van 0.83 en het economic consequences frame had een Cohen's kappa score van 0.94. Alle scores zijn hoger dan 0.8 wat betekent dat de frames betrouwbaar waren (Cohen, 1960). De berekeningen zijn terug te vinden in bijlage C.

5. Resultaten

De deelvragen en hypothesen die op basis van de wetenschappelijke bevindingen in het theoretisch kader zijn gesteld, worden in dit hoofdstuk op systematische wijze beantwoord. Ten eerste worden de resultaten¹ die aan de hand van de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse (Boeije, 2010; Braun & Clarke, 2006) zijn verkregen toegelicht. De achterhaalde thema's worden vervolgens gekoppeld aan de theorie over nieuwswaarden (Galtung & Ruge 1965; Harcup & O'Neill, 2001). Daarnaast wordt per meetperiode ingegaan op de gebeurtenis in Venezuela die de meeste aandacht kreeg door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Vervolgens worden de deelvragen en hypothesen die door middel van de kwantitatieve inhoudsanalyse zijn onderzocht beantwoord (Krippendorf, 2004; Prasa, 2008). Hierbij gaat het om in hoeverre Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten een thematische en/of episodische focus (Iyengar, 1991) hebben gehanteerd in hun berichtgeving en in hoeverre specifieke nieuwsframes zijn toegepast (Entman, 1993; van Gorp, 2007; Korsten, 2010).

5.1 Resultaten kwalitatieve thematische inhoudsanalyse

De eerste deelvraag van dit onderzoek: *'Welke nieuwswaarden speelden een rol voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten om te berichten over Venezuela?'* is onderzocht aan de hand van een kwalitatieve thematische inhoudsanalyse (Braun & Clarke, 2006). Dit heeft geleid tot een kwalitatieve codeboom bestaande uit open codes, axiale codes en selectieve codes (Boeije, 2010).

In de volgende subparagrafen worden de belangrijkste thema's, uitgemond in selectieve codes, behandeld. Dit zijn: power elite, politiek beleid, tweestrijd en slecht nieuws. Daarnaast wordt ook per thema de koppeling gemaakt met de theorie over nieuwswaarden (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001). Het volledige codeboek is terug te vinden in bijlage D en een overzicht van de open codes is terug te vinden in bijlage E.

5.1.1 Power elite

Het eerste thema heet power elite. Dit thema is een verwijzing naar de politieke hoofdrolspelers in Venezuela. In 2017 en 2019 was een machtsstrijd gaande tussen de regering van Venezuela, onder leiding van Maduro, en de oppositie. De politieke onenigheid kwam in 2019 tot een hoogtepunt toen de oppositieleider Guaidó opstond. In 2017 werd niet één specifieke oppositieleider benoemd door de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten, maar werd de oppositie beschreven als groep.

---

¹ Verwijzingen naar de krantenartikelen van de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse zijn niet terug te vinden in de literatuurlijst, maar volledig weergegeven in bijlage F.

Het centrale uitgangspunt van het thema power elite is dat een politiek persoon of een politieke groep in Venezuela de macht wil. Zo wilde Maduro aanblijven als president van het land en daardoor legde hij sancties op tegen de oppositie om ze op deze manier buiten spel te zetten:

“Twee oppositieleiders werden middenin de nacht opgepakt en afgevoerd naar een kazerne. Zij zouden het land hebben willen ontluchten, aldus het hooggerechtshof, dat op de hand van Maduro is” (Trouw, 2017, 2 augustus).

“Iedereen die zich kritisch uit over het regime loopt risico's. Ik verzet me al tegen dit regime sinds mijn studententijd, mijn vrienden en ik zijn vervolgd, opgepakt en vastgezet. We worden voortdurend bedreigd, ze intimideren onze families” (De Volkskrant, 2019, 5 februari).

De hierboven genoemde voorbeelden geven aan dat Maduro oppositieleiders intimideerde. Bij het thema power elite gaat het niet alleen om wat politieke spelers in Venezuela hebben gedaan, maar ook wat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten daarvan vinden. Oftewel, welke mening heeft een journalist of iemand die hij/zij aan het woord laat over een politiek kopstuk in Venezuela. Zo bleek de discourse rondom Maduro negatief te zijn. Enkele voorbeelden:

“Venezuela's largest neighbours, Colombia and Brazil, have both said that Mr. Maduro now runs a dictatorship” (The New York Times, 2017, 18 augustus).

“Following a contentious vote on Sunday that effectively set Venezuela on the path to outright dictatorship, the United States has imposed personal sanctions on President Nicolás Maduro” (The New York Times, 2017, 3 augustus).

Maduro werd meermaals als dictator omschreven en de kritiek vanuit de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten was daarbij aanwezig. Tot slot geldt dat het thema power elite staat voor gebeurtenissen die politici in Venezuela meemaakten. Gebeurtenissen waarnaar regelmatig door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten werd verwezen, was de zelfbenoeming tot interim-president door oppositieleider Guaidó:

“Uitgelaten juichen de betogers parlementsvoorzitter Guaidó later op de dag toe wanneer hij op het Johannes Paulus II-plein verschijnt. Zodra hij in zijn toespraak verklaart de macht van Maduro over te nemen, barst de menigte in gejuich uit. (...)

Vanaf nu neem ik de taak op me als interim-president, ik roep op tot nieuwe verkiezingen en het in ere herstellen van onze grondwet” (NRC Handelsblad, 2019, 24 januari).

“De zelfbenoemde president Guaidó hoopt dan ook dat via de humanitaire hulp het leger uiteindelijk overstag gaat en zijn kant zal kiezen” (NRC Handelsblad, 2019, 13 februari).

Doordat Guaidó zichzelf uitriep tot interim-president ontstond in Venezuela de situatie dat het land twee presidenten had (Anderson, 2019; Holmes, 2019). Een opmerkelijke situatie, maar grondwettelijk gezien is dit mogelijk in Venezuela (Dobson, 2019). Hierover is verteld in de inleiding van dit onderzoek.

De voorbeelden die zijn gegeven voor het thema power elite laten zien dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten positief zijn over Guaidó en negatief over Maduro. De Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten verkondigden dezelfde mening als de regering van hun land. In het achtergrondinformatie hoofdstuk bleek dat zowel de Nederlandse als Amerikaanse regering Guaidó erkende als nieuwe president van het land en beide regeringshanden waren tegen het bewind van Maduro (AD, 2019; Van de Water, 2019). Vanuit dit opzicht is voor Nederland en de Verenigde Staten sprake van een sterk politiek parallellisme (Hardy, 2010; Van der Pas, Van der Brug, & Vliegenthart, 2017). Al met al hebben de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten de politieke opvatting van hun land gelijk gesteld aan hun berichtgeving (Stömback, 2005).

Als het thema power elite vergeleken wordt met bevindingen uit eerder wetenschappelijk onderzoek, is het mogelijk hieraan een nieuwswaarde te koppelen. Harcup en O’Neill (2001) beschrijven in hun onderzoek namelijk ook het thema power elite en dit doen zij als volgt: “Stories concerning powerful individuals, organisations, institutions or corporations” (p. 1482). Ook stellen Galtung en Ruge (1965) dat machtige personen invloed hebben op de agenda van mediaorganisaties en dus nieuwswaardig zijn. Bovendien zijn politieke spelers extra nieuwswaardig zodra zij een machtsstrijd voeren (Galtung & Ruge, 1965, p. 71). Hier was in Venezuela was sprake van. Samenvattend werd het thema power elite in Venezuela gezien als nieuwswaarde voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

5.1.2 Politiek beleid

Het tweede thema heet politiek beleid. Dit thema is een verwijzing naar het politieke beleid dat in Venezuela is uitgevoerd en waartoe dat heeft geleid. Een onderdeel van het thema politiek beleid is een verwijzing naar de economische status van Venezuela. Zowel in 2017

als 2019 verkeerde Venezuela in een zware economische crisis en was er sprake van hyperinflatie. De belangrijkste inkomstenbron van Venezuela zijn de olieopbrengsten, maar vanwege het instorten van de olieprijs in 2015 kwam er structureel veel minder geld binnen bij de Venezolaanse staat:

“The International Monetary Fund anticipates that Venezuela's inflation rate will reach 10 million percent in 2019, becoming one of the worst cases of hyperinflation in modern history” (The Washington Post, 2019, 10 januari).

Het voorbeeld hierboven geeft weer dat in de gecodeerde artikelen werd verwezen naar de economische status van Venezuela. Een expliciete verwijzing naar de economische crisis en/of (hyper)inflatie in Venezuela kwam dermate vaak voor, dat is gekozen hiervoor een vraag op te nemen in het kwantitatieve codeboek. Deze valt onder het economic consequences frame. Vanuit de literatuur is deze vraag niet op deze manier bekend (De Vreese, 2004; Semetko & Valkenburg, 2000), maar het is een specifiek subthema dat door de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten vaker is aangehaald.

Naast het benoemen, ofwel agenda-setting (Moy et al., 2016), werd ook een mening verkondigd door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten wat zij vinden van de huidige regering. Het thema politiek beleid houdt dus ook in dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hun mening geven over de besluiten die de regering in Venezuela maakte:

“Hij heeft een raad laten kiezen die met een nieuwe grondwet komt, die waarschijnlijk elke oppositie tegen het zijn impopulaire bewind onwettig maakt. Dinsdag liet hij twee oppositieleiders oppakken. Nederland en de andere EU-lidstaten erkennen de nieuwe grondwetgevende vergadering niet” (De Volkskrant, 2017, 3 augustus).

“Het was een bewogen weekend. Vrijdag nam de omstreden grondwetgevende vergadering zitting in het parlamentsgebouw om een nieuwe grondwet te schrijven. Gedurende dat proces, dat twee jaar kan duren, hebben de leden van de vergadering de absolute macht in het land” (De Volkskrant, 8 augustus).

Zoals hierboven is te lezen was de discourse negatief. Bij het eerste thema power elite kwam ook naar voren dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten negatief waren over Maduro. Daarom hebben deze resultaten geleid tot twee vragen die in het kwantitatieve codeboek zijn geïntegreerd, namelijk: *‘Wordt er in het artikel ongenoegen geuit tegen het*

huidige politieke bewind van Venezuela? en *Wordt Nicolás Maduro in het artikel omschreven als slecht / slechte politiek leider?*. De vragen stellen dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten negatieve connotaties hebben bij de regering van Venezuela. Vanuit de bestaande literatuur was enigszins een beeld dat Maduro als slecht werd bevonden door westerse media (MacLeod, 2020), maar dankzij het thema politiek beleid zijn deze twee vragen beter gespecificeerd.

Toch hebben Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten ook meningen in hun artikelen vermeld die een ander standpunt over het politieke beleid van Venezuela verkondigen. Zo kon het beleid van Maduro niet alleen rekenen op weestand, maar steunde een aantal landen hem. Regeringen van onder andere China, Rusland, Turkije en Syrië bleven aan de kant van Maduro staan, omdat zij belangen hebben bij het huidige bewind (Noack, 2019). De Venezolaanse staat heeft schulden bij deze landen en betaalt deze uit in de vorm van olie. Doordat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten diverse standpunten in hun berichtgeving hebben verkondigd, is er sprake van intern pluralisme (Hallin & Mancini, 2004). In het theoretisch kader bleek dat bij Nederlandse media vooral sprake is van extern pluralisme en bij het Amerikaanse media van neutrale commerciële pers. Deze bevindingen wijken dus af van de theorie. Naast de steun van buitenlandse regeringen bleef ook het leger Maduro steunen. Een voorbeeld:

“Generaals zitten ook op sleutelposten op ministeries, ambassades en bij het strategisch belangrijke staatsoliebedrijf.” (...) “Iedereen wacht op een teken dat het leger beweegt,” zegt Romero. Maar dat moment is nog niet dichtbij.” (Koopman, 2019, 23 januari).

Het voorbeeld hierboven verduidelijkt waarom de oppositie nooit de macht heeft kunnen overnemen. Het leger is van cruciaal belang om de macht in handen te krijgen, maar door de gegeven privileges van Maduro aan de militairen bleven zij aan zijn kant staan. De enige manier om de macht af te pakken is door het gehele leger in één keer over te laten stappen (Jurna, 2019).

Samenvattend staat het thema politiek beleid voor een verwijzing naar de politiek/economische omstandigheden in Venezuela en wat anderen daarvan vinden. Het thema is een nieuw ontdekt onderwerp wat als nieuwswaardig geacht wordt. Dit onderzoek heeft aangetoond dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten het belangrijk vinden om hierover te berichten.

Verder komt thema politiek beleid overeen met wat kwaliteitskranten meer doen dan populaire kranten, namelijk het “informerende van betrokken burgers” (Schaap & Pleijter, 2012, p. 76). Kwaliteitskranten bespreken wel vaker nieuws omtrent politiek beleid (Bakker &

Scholten, 2013; Schaap & Pleijter, 2012). Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hebben hiermee voldaan aan de verwachtingen van het lezerspubliek (Bakker & Scholten, 2013; Schaap & Pleijter, 2012). En zoals in de theorie naar voren kwam, is de wens van het publiek een belangrijke factor voor de nieuwsagenda (McManus, 2009).

5.1.3 Tweestrijd

Het derde thema heet tweestrijd. Dit is een verwijzing naar twee groepen die het niet eens zijn met elkaar en een verschillend standpunt innemen rondom het conflict in Venezuela. Het eerste thema elite persons laat ook zien dat twee groepen het niet met elkaar eens zijn, namelijk de huidige regering van Venezuela en de oppositie. Desalniettemin zijn zij niet de enige die een tweestrijd voeren, want ook anderen groepen zijn het niet eens met elkaar. Daarom is gekozen hier een specifiek thema van te maken.

Een van de subthema's die hieronder valt is de onenigheid tussen de Venezolaanse en Amerikaanse regering. Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten lieten zien dat de twee regeringen verwijten naar elkaar maakten en onderling sancties aankondigden:

“Trump told journalists Friday: "We are all over the world, and we have troops all over the world in places that are very far away. Venezuela is not very far away, and the people are suffering and they're dying. We have many options for Venezuela, including a possible military option, if necessary" (The Washington Post, 2017, 13 augustus).

“De onrust is ondertussen uitgedraaid op een geopolitieke kwestie, omdat Maduro de Verenigde Staten ervan beticht een coup te willen plegen” (De Volkskrant, 2019, 31 januari).

De bovengenoemde voorbeelden laten zien dat het thema tweestrijd verschilt van het thema elite persons, omdat het hierbij expliciet draait om een meningsverschil tussen twee groepen. Naast dat de Amerikaanse regering het oneens was met de Venezolaanse regering, werden ook andere meningsverschillen benoemd door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten rondom de aanpak tegen Venezuela. Zo kwam in de artikelen naar voren dat niet alle Venezolaanse burgers, die tegen Maduro zijn, direct voor de oppositie zijn.

Verder bleek dat leden uit de OAS verschillende standpunten innamen in hun aanpak rondom Venezuela. Een voorbeeld:

“In die Organisatie van Amerikaanse Staten is consensus tot nu toe echter ver te zoeken, helaas. Er is in de buurlanden nog te veel sympathie met de zogenaamd socialistische revolutie van Chávez en nog wrok over eerdere Amerikaanse pogingen om met een staatsgreep aan die revolutie een eind te maken” (Trouw, 2017, 9 augustus).

Het verkondigen van twee standpunten die duidelijk van elkaar verschillen door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten is in lijn met de theorie over nieuwswaarden waarbij het draait om een conflict (Neuman et al., 1992; Semetko & Valkenburg, 2000). Media hanteren het conflict frame, omdat op deze manier voor het publiek begrijpelijk wordt gemaakt wat er aan de hand is (Neuman et al., 1992; Semetko & Valkenburg, 2000). Zodra media daarbij een winnaar en verliezer kiezen is er sprake van horce race framen (d’Haenens & Bosman, 2003). Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten laten in hun berichtgeving zien dat zij een winnaar en verliezer kiezen. Zij zijn namelijk tegen de Venezolaanse regering en steunen partijen die de Venezolaanse regering hard willen aanpakken.

Een andere nieuwswaarde die voorkomt bij dit thema is reference tot elite nations (Galtung & Ruge, 1965). Reference to elite nations is in het theoretisch kader getypeerd als gebeurtenissen uit landen die voor het land waarin de nieuwsorganisatie zich bevindt sociaal-cultureel en/of economisch van belang zijn (Galtung & Ruge, 1965). Voor westerse media geldt dat andere westerse landen vaak zowel sociaal-cultureel als economisch van belang zijn (Ahmad, 1994; Staszak, 2009) waardoor dit mogelijk verklaart waarom dit thema naar voren is gekomen in de berichtgeving.

5.1.4 Slecht nieuws

Het vierde heet slecht nieuws. Het centrale uitgangspunt van dit thema is dat de ontstane situaties door het huidige bewind negatieve effecten hebben op de Venezolaanse bevolking. Daarbij is een tweedeling te maken in de meetperiodes 2017 en 2019. In 2017 lag de focus in de berichtgeving bij Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten vooral op de onrustige situaties in het land:

“Sinds april zijn bij massademonstraties minstens 120 doden gevallen.

Het zijn deze protesten waar de oppositiepartijen en wanhopige Venezolanen de afgelopen maanden hun verzet mee toonden, uit pure frustratie, want verder zitten ze volkomen klem in hun strijd tegen Maduro” (NRC Handelsblad, 11 augustus).

“The moves come amid an escalating crackdown on dissent after four months of anti-government street protests have left more than 100 dead” (The Washington Post, 2017, 20 augustus).

In 2019 werd door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten vooral gesproken over de humanitaire stand van zaken in Venezuela. Deze waren volgens de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten erbarmelijk:

“Naarmate de economische en humanitaire crises dieper worden, er meer Venezolanen vluchten voor honger, schaarste en criminaliteit, er meer oppositieleiders in de cel verdwijnen en Venezuela internationaal geïsoleerder komt te staan, lijken er scheuren te ontstaan in het revolutionaire kamp” (Trouw, 2019, 23 januari).

“One recent study by scholars at the Brookings Institution concluded that 5 million more refugees may pour across the borders. The region has never seen a crisis like this: a steadily escalating catastrophe with no solution - either from inside or outside - in sight” (The Washington Post, 2019, 10 januari).

Zoals hierboven is weergegeven, is de Venezolaanse regering volgens Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten verantwoordelijk voor de slechte economische status in Venezuela en is dankzij hen een humanitaire crisis ontstaan. Het tekort aan voedsel, medicijnen en goederen zorgt ervoor dat het alsmaar achteruit gaat. Ook wordt in de artikelen van Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten gesteld dat de slechte omstandigheden in Venezuela de reden is waarom miljoenen Venezolanen het land uitvluchten. Kortom, de discourse is negatief de berichtgeving gaat veel in op slecht nieuws.

De resultaten uit de thematische kwalitatieve inhoudsanalyse die verwijzen naar negatieve gebeurtenissen in Venezuela hebben tevens ook geleid tot twee vragen die zijn opgenomen in het kwantitatieve codeboek. Dit zijn: *‘Wordt er in het artikel verwezen naar onrustige situaties in Venezuela?’* en *‘Wordt er in het artikel verwezen naar slachtoffers (gewonden en/of doden)?’*. Deze vragen vallen onder het violence frame, omdat in zowel 2017 als in 2019 een referentie naar slachtoffers is gemaakt. Daarom is gekozen deze twee vragen bij het kwantitatieve codeboek toe te voegen. Ook, omdat het violence frame een onderontwikkeld theoretisch concept is als het om de berichtgeving door westerse media over Venezuela gaat. Er was enigszins kennis over dit issue-specific frame (MacLeod, 2018; Risley, 2006), maar de nieuwe bevindingen sluiten goed aan op deze context en past bij het violence frame.

Als het thema slecht nieuws wordt vergeleken met bevindingen uit ander wetenschappelijk onderzoek is het duidelijk dat slecht nieuws als nieuwswaarde bestempeld kan worden (Brighton & Foy, 2007; Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001; Kheirabadi & Aghagolzadeh, 2012; Wahl-Jorgensen, & Hanitzsch, 2008). Galtung en Ruge (1965) stellen hoe groter de negatieve impact is, hoe groter de kans is dat media hierover berichten (p. 68). Bovendien concluderen Harcup en O'Neill (2001) dat slecht nieuws de grootste impact heeft op de agenda van mediaorganisaties (p. 1476) en daarom negatief nieuws vaak naar buiten wordt gebracht. In dit opzicht is dit thema, uitgemond in een nieuwswaarde, gelijk met andere wetenschappelijke bevindingen.

Uit het onderzoek van MacLeod (2018) bleek dat Venezuela vaak negatief werd bericht door westerse media. Deze resultaten komen hier mee overeen. Al met al vonden Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten het nieuwswaardig om over de negatieve ontwikkelingen in Venezuela te berichten.

5.2 Belangrijkste gebeurtenissen 2017 en 2019

Voor dit onderzoek zijn twee meetperiodes op een kwalitatieve thematische wijze geanalyseerd, namelijk augustus 2017 en januari-februari 2019. Hier is voor gekozen, omdat de relatieve aandacht aan Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten relatief hoger was dan in andere maanden. Hoewel bij de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse de twee meetperiodes zijn samengevoegd, is het van belang om ook per meetperiode te analyseren wat zich afspeelde in Venezuela (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001). Zo kan meer diepgang gegeven worden welke gebeurtenissen nieuwswaardig werden geacht. Daarom wordt per meetperiode het thema vermeld dat het vaakste werd benoemd door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

In augustus 2017 installeerde Maduro via het hooggerechtshof een nieuwe grondwet. Deze grondwet werd met argusogen bekeken door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten, omdat zij vonden dat Maduro op deze manier de oppositie buitenspel zette:

“Vrijdag nam de omstreden grondwetgevende vergadering zitting in het parlamentsgebouw om een nieuwe grondwet te schrijven. Gedurende dat proces, dat twee jaar kan duren, hebben de leden van de vergadering de absolute macht in het land” (De Volkskrant, 2017, 8 augustus).

Het installeren van een nieuwe grondwet leidde in Venezuela tot grote weerstand bij de bevolking. Maandenlange protesten en rellen waren de dagelijkse gang van zaken in Venezuela en de afkeer tegen Maduro nam toe. In januari 2019 was de opkomst van

oppositieleider Guaidó het thema dat bij de Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten domineerde in hun berichtgeving over Venezuela. Guaidó riep zichzelf uit tot interim-president waardoor Venezuela opeens twee presidenten had (Anderson, 2019; Holmes, 2019). Deze ongebruikelijke situatie in de Venezolaanse politiek waarbij op hoog niveau een machtsstrijd gaande was tussen Maduro en Guaidó, was de dominante nieuwsgebeurtenis:

“While the country's opposition lost much power because of government persecution and the forced exile of some of its most prominent figures, last week's election of Juan Guaidó as the new president of the opposition-controlled National Assembly has renewed calls to remove Mr. Maduro from power” (The New York Times, 2019, 11 januari).

De twee bovengenoemde voorbeelden laten zien dat in de Venezolaanse politiek ongebruikelijke situaties voorkwamen. Een mogelijke verklaring waarom in beide meetperiodes de relatieve aandacht toenam bij zowel Nederlandse als Amerikaanse kwaliteitskranten was, omdat in beide gevallen een combinatie van nieuwswaarden aanwezig was waardoor media wel moesten berichten over Venezuela. Normaliter is de aandacht aan het buitenland niet veel (Wouters et al., 2009). Toch nam de aandacht in augustus 2017 en januari-februari 2019 toe. Mogelijker wijs, omdat het installeren van een nieuwe grondwet in Venezuela en de strijd tussen Maduro en Guaidó voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten onverwacht was. Dit is een verwijzing naar de nieuwswaarden *unexpectedness* (Galtung & Ruge, 1965) en *surprise* (Harcup & O'Neill, 2001). Verder bleven de gebeurtenissen zich maar verder ontwikkelen. Dit is een verwijzing naar *frequency* (Galtung & Ruge, 1965) en/of *follow-up* (Harcup & O'Neill, 2001). Bovendien was de lading negatief, ofwel *negative news* (Galtung & Ruge, 1965).

Samenvattend is uit de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse gebleken dat de ongebruikelijke gebeurtenissen in Venezuela voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten nieuwswaardig werden geacht. Hierdoor verhoogden zij hun aandacht over dit land. Hierbij werd door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten gerefereerd naar de thema's *power elite*, *politiek beleid*, *tweestrijd* en *slecht nieuws*. De onderwerpen en de manier waarop Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten Venezuela beschreven, leidde tot meer kennis wat voor het kwantitatieve gedeelte van dit onderzoek is toegepast. Aan de hand van de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse zijn in totaal vijf vragen opgesteld die zijn meegenomen in het kwantitatieve codeboek (tabel 3).

5.3 Thematische en episodische focus

De resultaten van de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse zijn in de vorige paragrafen besproken. In deze en opvolgende paragrafen worden de resultaten geanalyseerd die op basis van een kwantitatieve inhoudsanalyse (Krippendorff, 2004) zijn verkregen. Daarbij was de onderzoeksperiode van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019.

De eerste hypothese van dit onderzoek was dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten vaker een episodische focus dan een thematische focus in hun berichtgeving over Venezuela hanteerden (Berbers et al, 2016; Cozam & Kozman, 2015; Dimitrova, 2006; Ruigrok et al., 2013; Yang, 2008). Om te achterhalen in hoeverre dit is gedaan door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in hun berichtgeving over Venezuela, zijn zowel het thematische frame als het episodische frame kwantificeerbaar gemaakt, zie hiervoor bijlage B. In tabel 4 is weergegeven hoe vaak het thematische frame en het episodische frame zijn toegepast in de gecodeerde artikelen ($N = 650$) door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

Tabel 4. Gemiddelde aanwezigheid thematische en episodische focus in krantenartikelen over Venezuela in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 01-01-2015 tot en met 31-12-2019.

Krant	Thematische focus	SD (σ)	Episodische focus	SD (σ)	N
Nederlandse kwaliteitskranten	.31	.46	.81	.40	325
Amerikaanse kwaliteitskranten	.30	.46	.83	.38	325
Totaal	.31	.46	.82***	.39	650
Chi-kwadraat	.116 ^a		.833 ^b		

Significantie: * $p < .05$, *** $p < .001$

a. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 99,00.

b. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 59,50.

In totaal hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten 101 keer (31%) een thematische focus aangebracht in hun berichtgeving over Venezuela en voor Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 97 keer (30%) ($X^2(1) (N= 650, 1) = .116; p = .73; V = .013$). Daarbij is geen significant verschil ($p = .73$) ontdekt of Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten vaker een thematische focus hanteren.

In totaal hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten 261 keer (80%) een episodische focus aangebracht in hun berichtgeving over Venezuela en voor Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 270 keer (83%) ($X^2(1) (N= 650, 1) = .833; p = .36; V = .036$). Daarbij is geen significant verschil ($p = .36$) ontdekt of Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten vaker een episodische focus hanteren.

Een verschuiving van het Nederlandse mediasysteem richting het Amerikaanse mediasysteem (Bardoel, 2008; Hallin & Mancini, 2017) verklaart mogelijk waarom geen significant verschil is gevonden in het meer of minder hanteren van een thematische of episodische focus in de berichtgeving door Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten. Beide landen behoren anno 2020 in een commercieel gedreven medialandschap waarbij de wensen van het publiek centraal staan (McManus, 2009).

De hypothese die in dit onderzoek werd gesteld was dat zowel Nederlandse als Amerikaanse kwaliteitskranten vaker een episodische focus in hun berichtgeving zouden hanteren in plaats van een thematische focus. Een One Sample Chi-square Test heeft uitgewezen dat er een significant verschil ($p = <.001$) is ontdekt in het vaker hanteren van een episodische focus dan een thematische focus in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Deze bevindingen zijn in lijn met de wetenschappelijke bevindingen uit het theoretische kader waardoor de eerste hypothese van dit onderzoek wordt bevestigd. In de meeste gevallen gingen de krantenartikelen slechts in op één specifiek issue en werd geen algemene context geschept. Een voorbeeld hiervan is *“Maduro zegt nee tegen referendum”* (Trouw, 2016, 22 oktober) waarbij kort werd gesproken over het feit dat Maduro niet van plan is op te stappen als president van het land.

Het feit dat zowel Nederlandse kwaliteitskranten als Amerikaanse kwaliteitskranten significant vaker een episodische focus hanteren, kan te verklaren zijn aan de hand van de verschillende factoren. Zo is de kwaliteit van buitenlandberichtgeving de afgelopen decennia steeds minder geworden en is het vaak gericht op één issue en event-driven (Hafez, 2009). Dit komt doordat de concentratieboog bij het publiek wanneer het over het buitenland gaat lager is dan bij binnenlandsnieuws (Wouters et al., 2009). Deze concepten komen overeen met de beschrijving van het episodische framework van Iyengar (1991) waarbij een bericht vaak over één issue gaat en weinig inspanning van het publiek wordt verwacht.

5.4 Nieuwsframes

De tweede tot en met de zesde deelvraag en de tweede hypothese van dit onderzoek hadden betrekking op de mate waarin bepaalde nieuwsframes voorkwamen in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Hierbij is een verdeling tussen issue-specific frames; het anti-government frame en het violence frame, en generic frames; het human-interest frame, het conflict frame en het economic consequences frame, gemaakt (De Vreese, 2005). Om te achterhalen in hoeverre dit is gedaan door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de berichtgeving over Venezuela zijn deze frames kwantificeerbaar gemaakt, zie hiervoor bijlage B. In de volgende twee subparagrafen is weergegeven hoe vaak deze frames zijn toegepast in de gecodeerde artikelen ($N = 650$) door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Hierdoor kunnen de deelvragen en hypothesen beantwoord worden.

De resultaten van de kwantitatieve inhoudsanalyse gingen over de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2020. In het methodiek hoofdstuk is beschreven dat het kwantitatieve codeboek is gerealiseerd op basis van theoretische voorkennis, maar dat het ook is gespecificeerd op basis van de resultaten uit de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse. Dit geldt voor het anti-government frame, het violence frame en het economic consequences frame, zie tabel 3.

5.4.1 Issue-specific frames

In de onderstaande tabel is weergegeven hoe vaak het anti-government frame en het violence frame zijn toegepast in de gecodeerde artikelen ($N = 650$) door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

Tabel 5. Gemiddelde aanwezigheid issue-specific frames in krantenartikelen over Venezuela in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 01-01-2015 tot en met 31-12-2019.

Krant	Anti-government frame	SD (σ)	Violence frame	SD (σ)	N
Nederlandse kwaliteitskranten	.53	.50	.40	.49	325
Amerikaanse kwaliteitskranten	.64*	.48	.36	.48	325
Totaal	.59	.49	.38	.49	650
Chi-kwadraat	8.211 ^a		1.100 ^b		

Significantie: * $p < .05$, *** $p < .001$

a. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 135,00.

b. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 124,50.

In totaal hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten 172 keer (53%) het anti-government frame toegepast in hun berichtgeving over Venezuela en voor Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 270 keer (64%) ($X^2(1) (N= 650, 1) = 8.211; p = .004; V = .112$). Het feit dat Nederlandse kwaliteitskranten minder vaak een het anti-government hebben toegepast dan Amerikaanse kwaliteitskranten is significant bewezen ($p = <.05$). Het anti-government frame is tot stand gekomen aan de hand van wetenschappelijke inzichten die op kwalitatieve wijze zijn vergaard (Huges, 2014; MacLeod, 2018) en op basis van de resultaten uit de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse. Tot dusver is dit frame, net als het violence frame, nog onvoldoende op kwantitatieve wijze onderzocht. Daarom is het van belang dat het significante verschil niet gelijk als repliceerbare stelling in vervolgonderzoek meegenomen kan worden. Een voorbeeld van een artikel waarin het anti-government frame werd toegepast is: "Venezuela's Threatened Elections" (The New York Times, 2015, 18 november). In dit artikel stelt de journalist dat onder het bewind van Maduro de democratie ernstig is beschadigd en snel hersteld moet worden.

Verder hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten in totaal 131 keer (40%) het violence frame toegepast in hun berichtgeving over Venezuela en voor Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 118 keer (36%) ($X^2(1) (N= 650, 1) = 1.100; p = .294; V = .041$). Daarbij is geen significant verschil ($p = .294$) ontdekt of Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten vaker het violence frame hanteren. Een voorbeeld van een artikel waarin het violence frame werd toegepast is: "Dode en gewonden bij rellen Caracas" (Trouw, 2017, 5 juni). In dit artikel is vermeld dat een demonstrant een molotovcocktail tegen een voertuig aangooide waardoor brand ontstond. Hierdoor raakten enkele demonstranten zwaargewond.

Kortom, de twee issue-specific frames zijn enigszins tot stand gekomen op basis van theoretische voorkennis (Macleod, 2018; Hughes, 2014; Risley, 2006). Aan de andere kant kwam in de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse naar voren dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in hun berichtgeving over Venezuela meerdere malen kritiek hebben geuit op Maduro als president. Ze noemden zij hem een slechte leider. Ook verwezen zij naar de onrust in Venezuela en dan met name de geweldsincidenten. Deze resultaten zijn geïmplementeerd als vragen in het kwantitatieve codeboek waardoor de twee methoden samen zijn toegepast, ook wel triangulatie genoemd (Babbie, 2013; Olsen, 2004).

5.4.2 Generic frames

In de onderstaande tabel is weergegeven hoe vaak het human interest frame, het conflict frame en het economic consequences frame zijn toegepast in de gecodeerde artikelen ($N = 650$) door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

Tabel 6. Gemiddelde aanwezigheid generic frames in krantenartikelen over Venezuela in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in de periode 01-01-2015 tot en met 31-12-2019.

Krant	Human interest frame	SD (σ)	Conflict frame	SD (σ)	Economic consequences frame	SD (σ)	N
Nederlandse kwaliteitskranten	.38	.49	.74***	.44	.56	.49	325
Amerikaanse kwaliteitskranten	.35	.48	.76***	.43	.60	.49	325
Totaal	.37	.48	.75***	.43	.58	.49	650
Chi-kwadraat	.798 ^a		.663 ^b		1.067 ^c		

Significantie: * $p < .05$, *** $p < .001$

a. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 120,50.

b. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 81,50.

c. 0 cellen (0,0%) hebben een verwacht aantal van minder dan 5 verwacht. Het minimaal verwachte aantal is 136,50.

In totaal hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten 126 keer (38%) het human interest frame toegepast in hun berichtgeving over Venezuela en voor Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 115 keer (35%) ($X^2(1)(N=650) = .798$; $p = .37$; $V = .035$). Daarbij is geen significant verschil ($p = .798$) ontdekt of Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten vaker het human interest frame hanteren. Een voorbeeld van een artikel waarin het human interest frame werd toegepast is: "Honger drijft de Venezolanen tot plunderingen en wanhoop" (NRC, 2016, 17 juni). In deze reportage wordt het verhaal van de Venezolana Susana Valero verteld. De journaliste geeft een inkijk in de wijze waarop haar leven drastisch is veranderd vanwege het politieke bewind in Venezuela.

In totaal hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten 239 keer (74%) het conflict frame toegepast in hun berichtgeving over Venezuela en voor

Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 248 keer (76%) ($X^2(1) (N= 650, 1) = .663; p = .42; V = .032$). Daarbij is geen significant verschil ($p = .42$) ontdekt of Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten vaker het conflict frame hanteren. Een voorbeeld van een artikel waarin het human interest frame werd toegepast is: “Guaidó returns to Venezuela, addresses thousands at rally” (The Washington Post, 2019, 4 maart). In dit artikel wordt de terugkeer van oppositieleider Guaidó besproken en wordt de politieke tweestrijd tussen Guaidó en Maduro zichtbaar.

Naast de deelvraag over het conflict frame is ook een hypothese gesteld, namelijk dat het conflict frame het meest gebruikte generic frame zou zijn door Amerikaanse kwaliteitskranten (Dimitrova & Strömback, 2005; Matthes, 2009; Neuman et al., 1992). Een One Sample Chi-Square Test heeft uitgewezen dat er een significant verschil is ($p = <.001$) in het gebruik van het conflict frame ten opzichte van het human interest frame en het economic consequences frame. Deze bevindingen zijn in lijn met de wetenschappelijke bevindingen uit het theoretische kader, waardoor de tweede hypothese van dit onderzoek kan worden bevestigd.

De stelling dat het conflict frame ook door Nederlandse kwaliteitskranten significant vaker wordt toegepast in vergelijking met andere generic frames kon vanwege een gebrek aan wetenschappelijk bewijs niet met zekerheid worden gesteld. Om hiervoor meer wetenschappelijk bewijs te leveren is ook voor deze variabele dezelfde test uitgevoerd en ook hier blijkt dat er een significant verschil is ($p = <.001$).

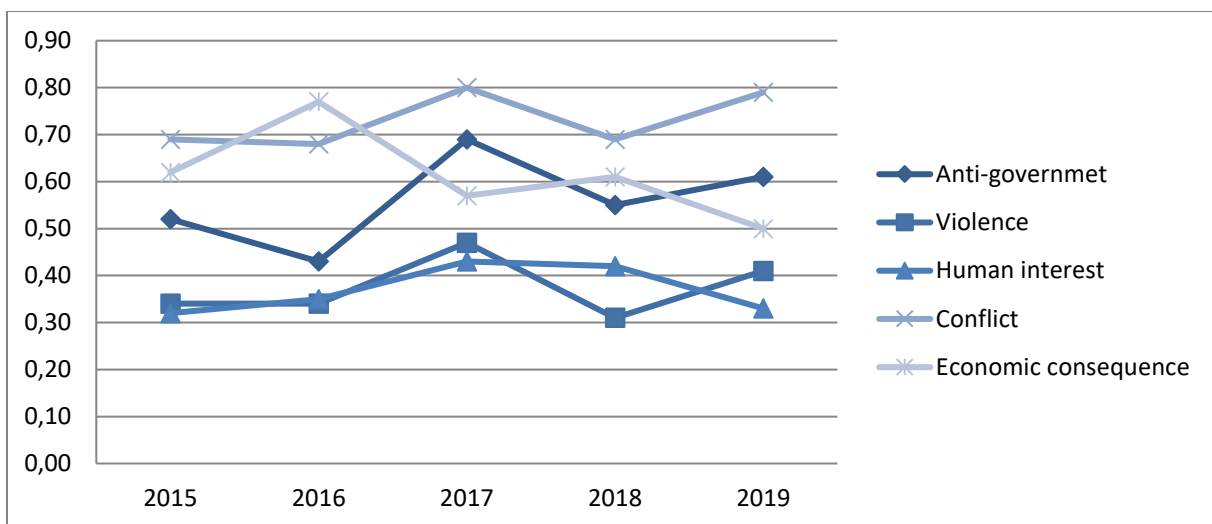
Tot slot hebben bij de gecodeerde artikelen Nederlandse kwaliteitskranten 182 keer (56%) het economic consequences frame toegepast in hun berichtgeving over Venezuela en voor Amerikaanse kwaliteitskranten was dit aantal 195 keer (60%) ($X^2(1) (N= 650, 1) = 1.067; p = .30; V = .041$). Daarbij is geen significant verschil ($p = .30$) ontdekt of Nederlandse of Amerikaanse kwaliteitskranten vaker het economic consequences frame hanteren. Dat er geen significant verschil is ontdekt tussen beide landen is in lijn met andere onderzoeken, vermeld in het theoretisch kader, waarbij het gebruik van het economic consequences frame is vergeleken door media in landen in het Democratic Corporatist Model en het Liberal Model (d’Haenens & Bosman, 2003; Shehata & Hopmann, 2012). Een voorbeeld van een artikel waarin het economic consequences frame werd toegepast is “Chaotisch Venezuela blijft stevig in de greep van Maduro” (De Volkskrant, 2018, 22 mei). In dit artikel wordt vermeld dat de economie van Venezuela volledig is ingestort en snel hersteld moet worden.

Kortom, de generic frames zijn voornamelijk op basis van theoretische voorkennis tot stand gekomen op één vraag bij het economic consequences frame na. Er zijn dermate voldoende onderzoeken verricht over deze frames (Cho & Gower, 2006; De Vreese, 2004; Semetko & Valkenburg, 2000) waardoor nieuwe inzichten niet per definitie geïmplementeerd hoefden te worden om vast te stellen wat een frame inhoudt. Alleen de vraag die een

expliciete verwijzing naar de economische crisis en/of (hyper)inflatie maakte, is extra opgenomen in het kwantitatieve codeboek. Uit de analyse blijkt dat het conflict frame het meest is toegepaste door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten gevolgd door het economic consequences frame en daarna het human interest frame.

5.5 Framegebruik over tijd

In de vorige paragraaf is uiteengezet hoe vaak Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten de vijf frames; het anti-government frame, het violence frame, het human interest frame, het conflict frame en het economic consequences frame hebben toegepast in hun berichtgeving over Venezuela. De zevende deelvraag van het onderzoek gaat over of het framegebruik bij Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten over Venezuela is veranderd in de periode 2015 tot en met 2020. Hiervoor wordt verwezen naar figuur 2.

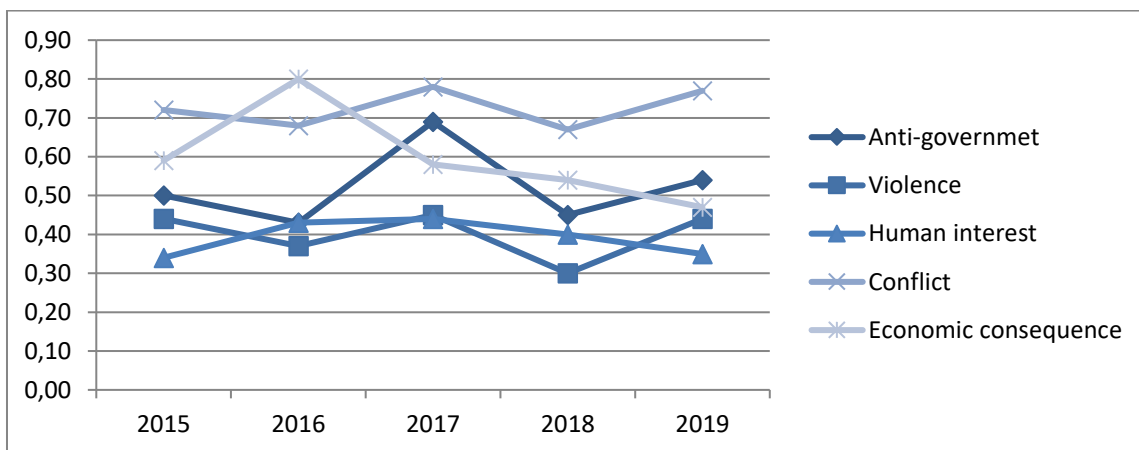
Figuur 2. Gemiddelde gebruik van frames over Venezuela tijdens verschillende fasen van de berichtgeving door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten.

In deze figuur staat iedere fase voor één jaar. De resultaten van de MANOVA test lieten geen significante verschillen zien tussen het gebruik van de frames in de vijf fasen. De multivariate test vertoonde geen significant effect tussen de interactie van het type frame en de tijdsperiodes $F(2.662) = .92$, $p = .494$, $\eta^2 = .02$. Deze resultaten zijn in lijn met de conclusie van MacLeod (2020) die stelt dat westerse media hun framegebruik consequent toepassen.

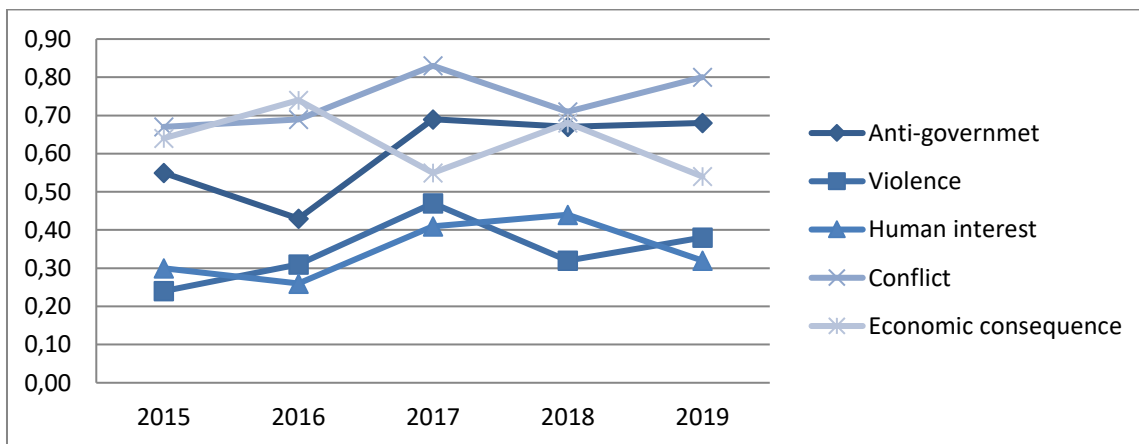
Toch bleken uit de between-subjects test significante verschillen te zijn ontdekt bij het anti-government frame ($p = .003$) en het economic consequences frame ($p = .001$). Het anti-government frame werd vanaf 2017 significant vaker ($p < .05$) toegepast dan in de jaren ervoor en het economic consequences frame werd vanaf 2017 significant minder vaak ($p < .05$) toegepast in de jaren erna (zie figuur 2).

Waarom het anti-government frame vaker is toegepast door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten kan niet direct te verklaren zijn. Bij de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse is ook enkel gekeken naar artikelen in de jaren 2017 en 2019 waardoor met deze resultaten niet direct een link gelegd kan worden. In tabel 5 is te zien dat Amerikaanse kwaliteitskranten significant vaker ($p = <. 005$) het anti-government frame hebben toegepast ($M = .64$, $SD = .50$) dan Nederlandse kwaliteitskranten ($M = .53$, $SD = .48$). Daarbij is het gebruik van het anti-government frame bij Amerikaanse kwaliteitskranten vanaf 2017 sterker geworden dan bij Nederlandse kwaliteitskranten (figuur 3 & 4).

Figuur 3. Gemiddelde gebruik van frames over Venezuela tijdens verschillende fasen van de berichtgeving door Nederlandse kwaliteitskranten.

Figuur 4. Gemiddelde gebruik van frames over Venezuela tijdens verschillende fasen van de berichtgeving door Amerikaanse kwaliteitskranten.

Een mogelijke verklaring waarom Amerikaanse kwaliteitskranten dit hebben gedaan is, omdat Trump in 2017 de president van de Verenigde Staten werd en sindsdien een agressiever beleid naar de regering van Venezuela werd gevoerd (Dominguez, 2017). Of dit de daadwerkelijke reden is, kan niet met zekerheid worden vastgesteld.

Een verklaring waarom het economic consequences frame minder vaak werd toegepast vanaf 2017 is niet te geven, omdat de economische situatie in Venezuela in de periode 2015 tot en met 2020 niet is verbeterd (Su, Khan, Tao, & Umar, 2020).

Het feit dat het gebruik van het anti-government frame en het economic consequences frame door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten over Venezuela zijn veranderd, slaat wel terug op resultaten uit andere onderzoeken die stellen dat het toepassen van frames kan veranderen (Baysha & Hallahan, 2004; Bayulgen & Arbatli, 2013; Camaj, 2010; Ruigrok et al., 2008). De bewering van MacLeod (2020) dat frames statisch zijn, wordt hiermee ontkracht.

6. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is getracht antwoord te geven op de vraag: *'Waarover en op welke wijze is er bericht over Venezuela in de periode 2015 tot en met 2020 door Nederlandse kwaliteitskranten in vergelijking met Amerikaanse kwaliteitskranten?'*. Met de antwoorden van de deelvragen hypothesen kan hierop een antwoord worden gegeven. In dit hoofdstuk worden eerst de belangrijkste conclusies besproken. Daarna wordt het gehele onderzoek gereflecteerd en worden aanbevelingen gedaan voor mogelijk vervolgonderzoek.

6.1 Belangrijkste resultaten in wetenschappelijke en maatschappelijke context

Als eerste is in dit onderzoek een kwalitatieve thematische inhoudsanalyse (Boeije, 2010; Braun & Clarke, 2006) verricht om te achterhalen welke nieuwswaarden door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten zijn toegepast om te berichten over Venezuela. Hierbij is ingezoomd op de meetperiodes augustus 2017 en januari-februari 2019, omdat in deze maanden de relatieve aandacht veelal hoger lag dan in andere maanden. Het waren de extreme of deviant cases (Seawright, 2016).

De kwalitatieve thematische inhoudsanalyse heeft geleid tot vier hoofdthema's, ofwel selectieve codes (Boeije, 2010). Daarbij waren twee thema's afwijkend van de theorie over nieuwswaarden (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001), namelijk politiek beleid en tweestrijd. Dit onderzoek heeft aangetoond dat het dermate belangrijke thema's waren voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten in hun berichtgeving over Venezuela. De vier thema's volgen hier onder nogmaals.

Het eerste thema was power elite, wat refereert naar machtige personen en instellingen binnen het Venezolaanse politieke bestel. Power elite staat gelijk aan de nieuwswaarde van Galtung en Ruge (1965). Het feit dat tussen de politieke kopstukken in Venezuela een strijd gaande was, zorgde ervoor dat Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten hierover hebben bericht.

Het tweede thema was een referentie naar het politieke beleid van Venezuela. Vanuit de literatuur was niet direct een expliciete verwijzing van het thema politiek beleid naar een nieuwswaarde. Wel is het een veelgebruikt thema waardoor het voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten zodanig belangrijk was dat zij hierover hebben bericht. Als er verder wordt gekeken waarom dit thema aan bod kwam, is dit vanwege de kernwaarden van kwaliteitskranten. Zij focussen zich primair op het informeren van betrokken burgers en besteden ruimschoots aandacht aan de politiek (Schaap & Pleijter, 2012). Het thema politiek beleid is dus mogelijk een nieuwswaarde, omdat de identiteit en de principes van een journalistieke organisatie verweven zijn in de berichtgeving.

Het derde thema was tweestrijd. Dit thema is niet direct te linken aan een nieuwswaarde dat in voorgaand literatuur is beschreven. Wel is het zo dat het thema

refereert naar het conflict frame (Neuman, et al., 1992; Semetko & Valkenburg, 2000), omdat in de artikelen duidelijk werd gemaakt dat twee groepen met elkaar botsten. Het is dus voor Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten blijkbaar interessant om twee groepen tegen over elkaar te zetten en dit duidelijk kenbaar te maken voor het publiek. MacLeod (2018) zag dit juist als een zwakte van westerse media, omdat op deze manier een stereotyperend en eenzijdig beeld van Venezuela in stand blijft.

Het laatste thema was slecht nieuws. Dit is een thema dat vanuit ander literatuur onderzoek (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001) ook wordt gezien als nieuwswaarde. De negatieve gevolgen waar de Venezolaanse bevolking mee te maken heeft gekregen, is veelvuldig aan bod gekomen in de berichtgeving in Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Vanuit bestaande wetenschappelijke kennis is ook te verklaren waarom hierover is gesproken. Vanuit de literatuur zijn verwachtingen geschept waarover Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten mogelijk gingen berichten in Venezuela, omdat er theoretische sensitiviteit aanwezig was over de theorie van nieuwswaarden (Galtung & Ruge, 1965; Harcup & O'Neill, 2001). Wel heeft de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse met een open vizier plaatsgevonden. Daardoor is deze deelvraag op een concept-driven en data-driven manier gerealiseerd.

De vraag speelt waarom juist in deze twee meetperiodes de relatieve aandacht toenam bij Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Gezien buitenlandberichtgeving niet als relevant wordt geacht door media, was het opvallend dat deze aandacht toch toenam. Hiervoor geldt dat een combinatie van meerdere nieuwswaarden het mogelijk heeft gemaakt. Bovendien waren de situaties die zich in augustus 2017 en januari-februari 2019 voordeden in Venezuela waren dermate ongebruikelijk dat ze daarmee automatisch nieuwswaardig werden. Bovendien was de lading negatief en bleven de situaties zich maar voortduren.

Naast de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse is een kwantitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd, waarbij 650 artikelen zijn gecodeerd in de periode 1 januari 2015 tot en met 31 december 2019. Een deel van de vragen uit het kwantitatieve codeboek waren gebaseerd op bestaande literatuur, maar ook heeft de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse hieraan een bijdrage geleverd. Daardoor is het kwantitatieve codeboek op zowel een concept-driven als data-driven manier tot stand gekomen.

Als eerste is onderzocht in hoeverre een thematische en/of episodische focus werd aangebracht in de berichtgeving over Venezuela door Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten. Hierbij is een significant verschil ($p < .05$) ontdekt waarbij het episodische framegebruik hoger was dan het thematisch framegebruik. Een episodische invalshoek zorgt dat het publiek minder goed wordt geïnformeerd over gebeurtenissen (Iyengar, 1991) en het is daarom ook terecht dat er kritiek is op de kwaliteit van

buitenlandberichtgeving door westerse media (Wouters et al., 2009). Het was te verwachten dat vaker een episodische invalshoek werd toegepast, maar het stelt het publiek daardoor niet in staat om op een goede manier geïnformeerd te worden over Venezuela. Men mag kritisch zijn op de manier waarop Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten Venezuela hebben bericht. Dit onderzoek geeft nogmaals aan dat ons beeld van Venezuela niet gelijk staat aan de werkelijkheid, net zoals MacLeod (2018, 2019) meermaals stelde.

Verder is uit de kwantitatieve inhoudsanalyse gebleken dat voor zowel de Nederlandse kwaliteitskranten als Amerikaanse kwaliteitskranten het conflict frame het meest is toegepast. De vragen die bij dit frame horen hebben een negatieve connotatie waarbij onenigheden tussen individuen, groepen en landen centraal staan (De Vreese, 2004; Semetko & Valkenburg, 2000). Het feit dat dit frame het vaakst is toegepast is in lijn met de literatuur waaruit bleek dat westerse media vaak negatief berichten zodra het over het buitenland gaat (Gonzenbach, et al., 1992; Joye, 2016; MacLeod, 2018; Schwartz, 1969; Wouters et al., 2009).

Na het conflict frame is het anti-government frame het meest gebruikt, gevolgd door het economic consequences frame, het violence frame en tot slot het human interest frame. Op enkel het anti-government frame na is er geen significant verschil gevonden in het gebruik van de opgestelde nieuwsframes. Een verklaarbare reden hiervoor is dat de mate waarin Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten een bepaald frame hebben toegepast dicht bij elkaar lagen. Daardoor was het niet mogelijk om een significant verschil te achterhalen. Hierbij gold dat het gebruik van het anti-government en het economic consequences frame veranderde naarmate de tijd vorderde. MacLeod (2018) zei dat westerse media dit alleen deden zodra een opvallende gebeurtenis plaatsvindt in Venezuela, zoals een staatsgreep. Dit onderzoek kan geen opvallende gebeurtenissen aanwijzen waarom het gebruik van deze frames is veranderd. Daarom is het relevant om in andere onderzoek deze analyse ook uit te voeren.

De resultaten die in dit onderzoek zijn achterhaald laten zien dat zowel de thema's waarover werd gesproken, het vele male meer toepassen van een episodische invalshoek en het nieuwsframegebruik bij Nederlandse kwaliteitskranten gelijk staat aan Amerikaanse kwaliteitskranten. De beweringen van Hallin en Mancini (2004) die stellen dat er zichtbare verschillen zijn tussen het Democratic Corporatist Model en Liberal Model gaan in dit onderzoek nauwelijks op. In dit specifieke geval was bijna geen sprake van een verschil. Sterker nog, Nederlandse media zijn extreem veel op Amerikaanse media gaan lijken. Hallin en Mancini (2017) zijn hier later ook tot ontdekking gekomen en ook ander onderzoek wijst uit dat de twee mediasystemen op elkaar zijn gaan lijken (Bardoel, 2008). De vraag is of deze ontwikkeling goed is, omdat het leidt tot een homogeen medialandschap (Bagdikikan, 1992). Aan de andere kant heeft een globaliserende wereld ertoe geleid dat informatie uit

andere landen steeds toegankelijker is geworden (McManus, 2009; Poell et al., 2016). Doordat de status van kwaliteit en kwantiteit gelijk komt te staan, leidt het juist tot een gelijkwaardiger westers wereldbeeld.

Tot slot bleek dat de politieke standpunten van de Nederlandse en Amerikaanse regeringen ten aanzien van Venezuela grotendeels gelijk stonden aan de manier waarop Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten Venezuela hebben beschreven. Zij hebben op een kritische wijze bericht over Venezuela en vonden Maduro een slechte leider. Hierdoor lijkt het alsof er sprake is van sterk politiek parallelisme (Hardy, 2010; Van der Pas et al., 2017). Dit hoeft niet gelijk zo te zijn, want mogelijk hebben Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten de rol van watchdog (Mellado, 2015) op zich genomen. De vraag of dit zo is, kan niet met zekerheid worden gezegd. Wel is te zien dat de manier waarop de berichtgeving heeft plaatsgevonden aansluit op de wensen van het publiek, wat Mellado (2015) omschrijft als infotainment. De vraag of commerciële belangen de basis voor het vormgeven van kranten moet zijn, is betwistbaar.

6.2 Discussie

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee onderzoeksmethoden waardoor een mixed methods procedure is toegepast (De Boer, 2016; Tashakkori & Teddlie, 2010). Hiervoor is gekozen, omdat de gestelde deelvragen leidden tot verschillende methoden. Zo kon op de best mogelijke manier antwoord op de onderzoeksvraag worden gegeven.

Bij de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse is gekozen om de periodes augustus 2017 en januari-februari 2019 te analyseren, omdat in deze meetperiodes het aantal gepubliceerde krantenartikelen relatief meer waren dan in andere maanden. Bij deze analyse zijn een aantal thema's naar voren gekomen en bij de kwantitatieve inhoudsanalyse kwam naar voren dat deze thema's ook in de andere maanden werden besproken. Daarbij is verklaard waarom het mogelijk is waarom Nederlandse en Amerikaanse kwaliteitskranten opeens meer aandacht aan Venezuela besteedden. Een beperking hierbij is dat de maanden ervoor en erna niet op een kwalitatieve wijze zijn onderzocht, maar enkel op een kwantitatieve wijze. Hierdoor is de verklaring die is gegeven mogelijk niet geheel. Nieuw onderzoek kan mogelijk achterhalen en verklaren waarom deze relatieve aandacht opeens is toegenomen.

Verder zijn in totaal vijf nieuwsframes onderzocht waarvan twee issue-specific, namelijk het anti-government frame en het violence frame. Deze frames zijn gebaseerd op slechts een aantal onderzoeken die met name op kwalitatieve wijze zijn gerealiseerd (Atik & Jabour, 2019; MacLeod, 2020; Hughes, 2014; Risley, 2006). Met de kwalitatieve thematische inhoudsanalyse zijn deze frames verder vormgegeven. Daarbij is het duidelijker geworden wat onder deze onderontwikkelde kan worden verstaan (Entman et al., 2009). Toch is

verdere ontwikkeling van deze frames noodzakelijk om ze op een repliceerbaardere manier toe te passen.

Het onderzoek is een iteratief proces geweest waarbij continue is gereflecteerd of de gezette stappen op een juiste manier zijn volbracht. Dit om de betrouwbaarheid te waarborgen. Vooral bij de kwalitatieve onderzoeksmethode was dit extra van belang, omdat vanuit de eigen interpretaties stellingen en conclusies zijn getrokken. Met behulp van wetenschappelijke inzichten en door op een open/transparante manier onderzoek te doen, is geprobeerd de betrouwbaarheid te waarborgen. Toch dient ook in dit onderzoek rekening gehouden te worden met de sociaal/culturele achtergrond van de onderzoeker.

Tot slot geldt dat dit onderzoek is verricht, omdat de wijze waarop media berichten over het buitenland een grote impact kan hebben op de perceptie van journalisten, politici en het publiek (Brewer et al., 2003; Kiousis & Wu, 2005; Wanta et al., 2004). In het verrichte onderzoek is duidelijk naar voren gekomen dat de berichtgeving veelal een negatieve lading bevatte en dat de kwaliteit van de berichten betwistbaar is. Dit onderzoek is nooit met de intentie uitgevoerd om te achterhalen wat deze berichtgeving ook uiteindelijk doet met de perceptie van bovengenoemde groepen, maar dat houdt niet in dat het niet interessant is om daar verder onderzoek naar te verrichten. Het wordt daarom als relevant geacht om naast de inhoud van de berichtgeving, frame-building, ook verder te kijken wat voor invloed dit heeft, frame-setting. Zo kan de journalistiek als werkveld meer bewustzijn creëren over hun impact in de maatschappij.

Literatuur

- AD. (2017, 5 april). *Zeker vijftig gewonden bij rellen hoofdstad Venezuela*. Opgehaald van <https://www.ad.nl/buitenland/zeker-vijftig-gewonden-bij-rellen-hoofdstad-venezuela~a87ce885/>
- AD. (2019, 4 februari). *Nederland erkent Guaidó als leider Venezuela*. Opgehaald van <https://www.ad.nl/buitenland/nederland-erkent-guaido-als-leider-venezuela~a7b60919/>
- Ahmad, A. (1994). *In theory: Classes, nations, literatures*. New York: Verso.
- Allern, S. (2002). Journalistic and commercial news values: News organizations as patrons of an institution and market actors. *Nordicom review*, 23(1-2), 137-152. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0327>
- Amnesty International. (2019, 14 mei). *Venezuela: Crimes against humanity require a vigorous response from the international justice system*. Opgehaald van <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/05/venezuela-crimes-against-humanity-require-response-from-international-justice-system/>
- An, S. K., & Gower, K. K. (2009). How do the news media frame crises? A content analysis of crisis news coverage. *Public Relations Review*, 35(2), 107-112. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2009.01.010>
- Anderson, J. L. (2019, 10 juni). *Venezuela's two presidents collide*. Opgehaald van <https://www.newyorker.com/magazine/2019/06/10/venezuelas-two-presidents-collide>
- Appel, M., & Richter, T. (2010). Transportation and need for affect in narrative persuasion: A mediated moderation model. *Media Psychology*, 13(2), 101-135. <https://doi.org/10.1080/15213261003799847>
- Atik, A., & Jabbour, J. (2019). Legitimacy During Coup Attempts:: A comparative study about the US media framing of coup attempts in Venezuela (2002) and Turkey (2016). Opgehaald van <urn:nbn:se:hv:diva-14185>
- Atkinson, J. (2011). Performance journalism: A three-template model of television news. *The International Journal of Press/Politics*, 16(1), 102-129. <https://doi.org/10.1177/1940161210381646>
- Babbie, E. R. (2013). *The basics of social research*. Boston: Cengage learning.
- Bagdikian, B. (1992). *The Media Monopoly*. Boston, CA: Beacon Press.
- Bakker, P., & Scholten, O. (2013). *Communicatiekaart van Nederland: Overzicht van media en communicatie (9^e editie)*. Amsterdam: Kluwer.
- Bardoel, J. (2008). Netherlands: Media system. *The International Encyclopedia of communication*. <https://doi.org/10.1002/9781405186407.wbiecn007>

- Bartsch, A., Appel, M., & Storch, D. (2010). Predicting emotions and meta-emotions at the movies: The role of the need for affect in audiences' experience of horror and drama. *Communication Research*, 37(2), 167-190.
<https://doi.org/10.1177/0093650209356441>
- Baum, M. A., & Potter, P. B. (2008). The relationships between mass media, public opinion, and foreign policy: Toward a theoretical synthesis. *Annu. Rev. Polit. Sci.*, 11, 39-65.
<https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.11.060406.214132>
- Baysha, O., & Hallahan, K. (2004). Media framing of the Ukrainian political crisis, 2000–2001. *Journalism Studies*, 5(2), 233-246.
<https://doi.org/10.1080/1461670042000211203>
- Bayulgen, O., & Arbatli, E. (2013). Cold War redux in US–Russia relations? The effects of US media framing and public opinion of the 2008 Russia–Georgia war. *Communist and Post-Communist Studies*, 46(4), 513-527.
<https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.08.003>
- Benson, R., Blach-Ørsten, M., Powers, M., Willig, I., & Zambrano, S. V. (2012). Media systems online and off: Comparing the form of news in the United States, Denmark, and France. *Journal of Communication*, 62(1), 21-38. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2011.01625.x>
- Berbers, A., Joris, W., Boesman, J., d'Haenens, L., Koeman, J., & Van Gorp, B. (2016). The news framing of the 'Syria fighters' in Flanders and the Netherlands: Victims or terrorists?. *Ethnicities*, 16(6), 798-818. <https://doi.org/10.1177/1468796815603753>
- Berns, N. (2004). *Framing the victim: Domestic violence, media, and social problems*. Piscataway, New Jersey: Transaction Publishers.
- Bell, M. (1997). TV News: how far should we go?. *British journalism review*, 8(1), 7-16.
<https://doi.org/10.1177/095647489700800102>
- Bilteyst, D., & Joye, S. (2005). Voorspelbaar buitenland. Analyse van de buitenland- en de internationale berichtgeving van de VRT- en VTM-journaals in 2003. *Nieuws op televisie. Televisiejournaals als venster op de wereld* (pp. 157–174). Acco. Opgehaald van <http://hdl.handle.net/1854/LU-322874>
- Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1995). *The crisis of public communication*. Psychology Press. London: Routledge.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage publications.
- Bogart, L. (1989). *Press and public: Who reads what, when, where, and why in American newspapers*. New York: Psychology Press.
- Bogart, L. (2017). *Commercial culture: The media system and the public interest*. London: Routledge.
- Bonomi, V., & Pan, P. L. (2013). Framing of the US-Venezuela diplomatic relationship in

- major US newspapers. *Journal of International Communication*, 19(2), 235-251.
<https://doi.org/10.1080/13216597.2013.819371>
- Boukes, M. (2019). Infotainment. *The International Encyclopedia of Journalism Studies*, 1-9.
<https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0132>
- Bowen, G. A. (2006). Grounded theory and sensitizing concepts. *International journal of qualitative methods*, 5(3), 12-23. <https://doi.org/10.1177/160940690600500304>.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi:10.1191/1478088706qp063oa>
- Breed, W. (1955). Social control in the newsroom: A functional analysis. *Social forces*, 326-335. Oxford University Press.
- Brewer, P. R., Graf, J., & Willnat, L. (2003). Priming or framing: Media influence on attitudes toward foreign countries. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 65(6), 493-508.
<https://doi.org/10.1177/0016549203065006005>
- Brighton, P., & Foy, D. (2007). *News values*. Los Angeles: Sage.
- Buxton, J. (2017). Situation Normal in Venezuela: All Fouled Up: Amid an historic crisis, Venezuelan president Nicolás Maduro hangs on with the help of a stalwart ally: the country's long dysfunctional opposition. *NACLA Report on the Americas*, 49(1), 3-6.
<https://doi.org/10.1080/10714839.2017.1298235>
- Buxton, J. (2018). *The failure of political reform in Venezuela*. New York: Routledge.
- Cacas-Zamora, K. (2009, 14 februari). *A Decade of Hugo Chávez*. Opgehaald van <https://www.brookings.edu/opinions/a-decade-of-hugo-chavez/>
- Camaj, L. (2010). Media framing through stages of a political discourse: International news agencies' coverage of Kosovo's status negotiations. *International Communication Gazette*, 72(7), 635-653. <https://doi.org/10.1177/1748048510378147>
- Camilleri, M. (2018). Evolution or Revolution? US Policy on Venezuela from Obama to Trump. *Venezuela: la multidimensionalidad de una crisis hemisférica*, 189-205. Opgehaald van https://www.thedialogue.org/wp-content/uploads/2018/09/EvolorRevol_Camilleri.pdf
- Carpenter, S. (2007). US elite and non-elite newspapers' portrayal of the Iraq War: A comparison of frames and source use. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 84(4), 761-776. <https://doi.org/10.1177/107769900708400407>
- Carragee, K. M., & Roefs, W. (2004). The neglect of power in recent framing research. *Journal of communication*, 54(2), 214-233.
<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2004.tb02625.x>
- Chang, T. K., Southwell, B., Lee, H. M., & Hong, Y. (2012). A changing world, unchanging perspectives: American newspaper editors and enduring values in foreign news

- reporting. *International Communication Gazette*, 74(4), 367-384.
<https://doi.org/10.1177/1748048512439822>
- Cho, S. H., & Gower, K. K. (2006). Framing effect on the public's response to crisis: Human interest frame and crisis type influencing responsibility and blame. *Public Relations Review*, 32(4), 420-422. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2006.09.011>
- Ciccariello-Mahrer, G. (2016). *Building the commune*. New York: Verso Books.
- Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20, 1, 37-46.
<https://doi.org/10.1177/001316446002000104>
- Cozma, R., & Kozman, C. (2015). The Syrian Crisis in the News: How the United States' elite newspapers framed the international reaction to Syria's use of chemical weapons. *Journalism Practice*, 9(5), 669-686.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2014.982940>
- D'Angelo, P. (2017). Framing: media frames. *The international encyclopedia of media effects*, 1-10. <https://doi.org/10.1002/9781118783764.wbieme0048>
- De Boer, F. (2016). Mixed Methods: een nieuwe methodologische benadering?. *Tijdschrift Kwalon*, 11(2). <https://doi.org/10.1177/1464884919873173>
- De Volkskrant. (2017, 27 april). *Venezuela sta uit de organisatie van Amerikaanse staten*. Opgehaald van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/venezuela-stapt-uit-organisatie-van-amerikaanse-staten~b7321ec0/>
- De Vreese, C.H., Peter J., & Semetko, H.A., (2001). Framing politics at the launch of the Euro: A cross-national comparative study of frames in the news. *Political communication*, 18(2), 107-122. <https://doi.org/10.1080/105846001750322934>
- De Vreese, C. H. (2004). The effects of frames in political television news on issue interpretation and frame salience. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(1), 36-52. https://doi.org/10.1207/s15327825mcs0702_4
- De Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information design journal & document design*, 13(1). <http://www.academia.edu/download/32324999/Framing.pdf>
- Dias, J. M. (2020, 11 januari). *PdVSA betaalt om nog even op Curaçao te blijven*. Opgehaald van <https://caribischnetwerk.ntr.nl/2020/01/11/pdvs-a-betaalt-om-nog-even-op-curacao-te-blijven/>
- Dimitrova, D. V., & Strömbäck, J. (2005). Mission accomplished? Framing of the Iraq War in the elite newspapers in Sweden and the United States. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 67(5), 399-417. <https://doi.org/10.1177/0016549205056050>
- Dimitrova, D. V. (2006). Episodic frames dominate early coverage of Iraq War in the NYTimes. com. *Newspaper Research Journal*, 27(4), 79-83.

- https://doi.org/10.1177/073953290602700406_4
- Dijkstra, E. (Producer). (2019). *In naam van het Volk. Hugo Chávez – Venezuela* [Televisieserie]. Opgehaald van https://www.npostart.nl/in-naam-van-het-volk/16-07-2019/BV_101392961
- D'Haenens, L. S. J., & Bosman, J. A. M. (2003). Portrayal of Canada in the Dutch print media. Opgehaald van <https://hdl.handle.net/2066/63135>
- D'Haenens, L., & Verelst, C. (2002). Portrayal of Indonesia's reform in the Dutch print media. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 64(2), 183-197. <https://doi.org/10.1177/17480485020640020601>
- Dobson, P. (2019). Venezuela: Guaido requests US military cooperation to oust Maduro. *Green Left Weekly*, (1221), 12. Opgehaald van <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=517350151800509;res=IELHSS>
- Doveling, K., Von Scheve, C., & Konijn, E. A. (Eds.). (2010). *The Routledge handbook of emotions and mass media*. London: Routledge.
- Dominguez, F. (2017). Trump and Latin America: continuity and change. *Soundings*, 66(66), 90-101. <https://doi.org/10.3898/136266217821733741>
- Drayer, D. (2019, 10 september). *Venezolaanse vluchtelingen leven in angst op Curaçao*. Opgehaald van <https://www.parool.nl/wereld/venezolaanse-vluchtelingen-leven-in-angst-op-curacao~bfa27991/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- Duan, R., & Miller, S. (2019). Climate change in China: A study of news diversity in party-sponsored and market-oriented newspapers. *Journalism*, <https://doi.org/10.1177/1464884919873173>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Entman, R. M., Matthes, J., & Pellicano, L. (2009). Nature, sources and effects of news framing. In K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *Handbook of journalism studies*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Esser, F. (2013). Mediatization as a challenge: Media logic versus political logic. In *Democracy in the Age of Globalization and Mediatization* (pp. 155-176). Palgrave Macmillan, London.
- Ernst, N., Esser, F., Blassnig, S., & Engesser, S. (2019). Favorable opportunity structures for populist communication: Comparing different types of politicians and issues in social media, television and the press. *The International Journal of Press/Politics*, 24(2), 165-188. <https://doi.org/10.1177/1940161218819430>
- Felicien, A., Schiavoni, C., & Romero, L. (2018). The politics of food in Venezuela. *Monthly Review*, 70(2), 1-19. Opgehaald van

- <https://pdfs.semanticscholar.org/fba3/d24671aeacf7ed27d78a7c2f3f0121bcd04f.pdf>
- Fuentes, J. P., Rogers, J., & Di Natale, M. (2018). In No Good Hands: The Venezuela Crisis and Consequences for South America. *Moody's Analytics*. Opgehaald van <https://www.moodyanalytics.com/-/media/web-assets/microsites/2018/economic-model/2018-06-15-venezuela-crisis.pdf>
- Fuhrman, S., & Lazerson, M. (2005). *The institutions of American democracy: The public schools*. Oxford University Press.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of peace research*, 2(1), 64-90. <https://doi.org/10.1177/002234336500200104>
- Gamson, W. A., Croteau, D., Hoynes, W., & Sasson, T. (1992). Media images and the social construction of reality. *Annual review of sociology*, 18(1), 373-393. <https://doi.org/10.1146/annurev.so.18.080192.002105>
- Godula, G. (2016, 12 augustus). *The 'Maduro diet': Venezuelans hit by food crisis*. Opgehaald van <https://www.france24.com/en/20161208-americas-venezuela-food-crisis-maduro-diet-dakota-pipeline-trump-china-grand-canyon>
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.
- Goldscheid, J. (2015). Gender neutrality and the "violence against women" frame. *University of Miami Race & Social Justice Law Review*, 5(2), 307. Opgehaald van <http://repository.law.miami.edu/umrsjlr/vol5/iss2/9>
- Gonzenbach, W. J., Arant, M. D., & Stevenson, R. L. (1992). The world of US network television news: Eighteen years of international and foreign news coverage. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 50(1), 53-72. <https://doi.org/10.1177/001654929205000104>
- Gorris, G. (2014). *Buitenlandberichtgeving is dood. Leve de mondiale journalistiek?* Opgehaald van https://www.mo.be/sites/default/files/MO-paper82_Buitenlandberichtgeving.pdf
- Graber, D. (1993). *Mass media and American politics*. Washington, DC: CQ Press.
- Gross, K. (2008). Framing persuasive appeals: Episodic and thematic framing, emotional response, and policy opinion. *Political Psychology*, 29(2), 169-192. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2008.00622.x>
- Hafez, K. (2009). Let's improve global journalism!. *Journalism*, 10(3), 329-331. <https://doi.org/10.1177/1464884909102576>
- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: Three models of media and politics*. Cambridge university press.
- Hallin, D.C., & Mancini, P. (2011). *Comparing media systems beyond the Western World*. University Press: Cambridge.

- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2017). Ten years after comparing media systems: What have we learned?. *Political Communication*, 34(2), 155-171.
<https://doi.org/10.1080/10584609.2016.1233158>
- Hanitzsch, T., Anikina, M., Berganza, R., Cangoz, I., Coman, M., Hamada, B., ... & Mwesige, P. G. (2010). Modeling perceived influences on journalism: Evidence from a cross-national survey of journalists. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 87(1), 5-22. <https://doi.org/10.1177/107769901008700101>
- Hannerz, U. (2012). *Foreign news: Exploring the world of foreign correspondents*. University of Chicago Press.
- Hanson, R., Antillano, A., Ávila, K., & Zubillaga, V. (2017). Protecting the Right to Life in Venezuela: In this roundtable interview, experts on crime and security in Venezuela discuss the country's spiral of violence, its origins, escalation, and potential solutions. *NACLA Report on the Americas*, 49(3), 309-314.
<https://doi.org/10.1080/10714839.2017.1373957>
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism studies*, 2(2), 261-280. <https://doi:10.1080/14616700118449>
- Hardy, J. (2010). *Western media systems*. London: Routledge.
- Heilbron, B., & Wassens, R. (2019, 4 februari). *Ook Nederland erkent Guaidó als leider Venezuela*. Opgehaald van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/02/04/spanje-erkent-guaido-als-1leider-venezuela-a3652801>
- Hellema, D. (2014). *Nederland in de wereld: buitenlandse politiek van Nederland*. Spectrum.
- Herz, M. (2011). *The Organization of American States (OAS): Global governance away from the media* (Vol. 50). London: Taylor & Francis.
- Hodgetts, D., Chamberlain, K., Scammell, M., Karapu, R., & Waimarie Nikora, L. (2008). Constructing health news: possibilities for a civic-oriented journalism. *Health*, 12(1), 43-66. <https://doi.org/10.1177/1363459307083697>
- Holsti, O.R. (1968). Content Analysis. In Lindzey, G. E., & Aronson, E. E. (Eds.). *The handbook of social psychology* (2nd ed.) (Pp.596-695), Vol.II, New Delhi: Amerind Publishing Co.
- Holmes, C. (2019, 24 januari). *How did Venezuela end up with two presidents?* Opgehaald van <https://www.newstatesman.com/world/south-america/2019/01/how-did-venezuela-end-two-presidents>
- Houskeeper, S., Stocker, A., & Mandel, B. (2017). *Ongoing violence in Venezuela highlights a divided country*. Opgehaald van <https://pdfs.semanticscholar.org/b097/89533f185e3c66026768c9b93db3ad2561c3.pdf>
- Hoxha, A., & Hanitzsch, T. (2018). How conflict news comes into being: Reconstructing

- 'reality' through telling stories. *Media, War & Conflict*, 11(1), 46-64.
<https://doi.org/10.1177/1750635217727313>
- Hughes, M. (2014). *Framing Rebellion: An Analysis of the New York Times 2014 Anti-government Protests in Venezuela*. <https://doi.org/10.1.1.905.612>
- Iyengar, S. (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago: University of Chicago Press.
- Joye, S., Heinrich, A., & Wöhlert, R. (2016). 50 years of Galtung and Ruge: Reflections on their model of news values and its relevance for the study of journalism and communication today. *CM: Communication and Media*, 11(36), 5-28.
<https://doi.org/10.5937/comman11-9514>
- Joye, S. (2016). Bringing Africa home: reflections on discursive practices of domestication in international news reporting on Africa by Belgian television. In *Africa's Media Image in the 21st Century* (pp. 70-78). London: Routledge.
- Jurna, N. (2019, 10 januari). *Maduro viert inauguratie terwijl zijn land leegloopt*. Opgehaald van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/01/10/maduro-viert-inauguratie-terwijl-zijn-land-leegloopt-a3290367>
- Karppinen, K. (2013). *Rethinking media pluralism*. Fordham University Press.
- Kepplinger, H. M., & Lemke, R. (2016). Instrumentalizing Fukushima: Comparing media coverage of Fukushima in Germany, France, the United Kingdom, and Switzerland. *Political Communication*, 33(3), 351-373.
<https://doi.org/10.1080/10584609.2015.1022240>
- Kheirabadi, R., & Aghagolzadeh, F. (2012). A Discursive Review of Galtung and Ruge's News Factors in Iranian Newspapers. *Theory & Practice in Language Studies*, 2(5).
<https://doi.org/10.4304/tpis.2.5.989-994>
- Kingsbury, D. V. (2018). *Only the People Can Save the People: Constituent Power, Revolution, and Counterrevolution in Venezuela: Constituent Power, Revolution, and Counterrevolution in Venezuela*. New York: Suny Press.
- Kiousis, S., & Wu, X. (2008). International agenda-building and agenda-setting: Exploring the influence of public relations counsel on US news media and public perceptions of foreign nations. *International Communication Gazette*, 70(1), 58- 75.
<https://doi.org/10.1177/1748048507084578>
- Kitzinger, J. (2007). Framing and frame analysis. *Media studies: Key issues and debates*, 134-161. London: Sage.
- Korsten, A. F. (2010). Framing een introductie. Retrieved March, 21, 2010. Opgehaald van <http://www.arnokorsten.nl/PDF/Organiseren%20en%20mgmt/Framing%20een%20introductie.pdf>
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology (2^e editie)*.

- Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Kozman, C. (2017). Measuring issue-specific and generic frames in the media's coverage of the steroids issue in baseball. *Journalism Practice*, 11(6), 777-797.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2016.1190660>
- Lance Bennett, W. (2005). News as reality TV: Election coverage and the democratization of truth. *Critical Studies in Media Communication*, 22(2), 171-177.
<https://doi.org/10.1080/07393180500093802>
- Leung, D. K., & Lee, F. L. (2015). How journalists value positive news: The influence of professional beliefs, market considerations, and political attitudes. *Journalism Studies*, 16(2), 289-304. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2013.869062>
- Lijphart, A. (2008). *Verzuiling, pacificatie en kentering in de Nederlandse politiek*. Amsterdam: University Press
- Lindhout, I., & van Praag, P. (2000). Dagbladen: Sfeer en interpretatie. In P. van Praag & K. Brants (red.), *Tussen beeld en inhoud: Politiek en media in de verkiezingen van 1998* (pp. 86-111). Amsterdam: Het Spinhuis.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1990). Judging the quality of case study reports. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 3(1), 53-59.
<https://doi.org/10.1080/0951839900030105>
- MacLeod, A. (2018). *Bad News from Venezuela: twenty years of fake news and misreporting*. New York: Routledge.
- MacLeod, A. (2019). Chavista 'thugs' vs. opposition 'civil society': western media on Venezuela. *Race & Class*, 60(4), 46-64. <https://doi.org/10.1177/0306396818823639>
- MacLeod, A. (2020). Manufacturing consent in Venezuela: Media misreporting of a country, 1998–2014. *Critical Sociology*, 46(2), 273-290.
<https://doi.org/10.1177/0896920518820934>
- Marijnissen, H. (2018, 5 april). *Curaçao heeft vluchtelingen te over, maar het woord asiel komt er niet voor*. Opgehaald van <https://www.trouw.nl/nieuws/curacao-heeft-vluchtelingen-te-over-maar-het-woord-asiel-komt-er-niet-voor~bed0a711/>
- Markham, J. W. (1961). Foreign news in the United States and South American press. *Public Opinion Quarterly*, 25(2), 249-262. <https://doi.org/10.1086/267018>
- Martin, N. (2017). Journalism, the pressures of verification and notions of post-truth in civil society. *Cosmopolitan Civil Societies: An Interdisciplinary Journal*, 9(2), 41-56.
<http://orcid.org/0000-0001-7592-8071>
- Matthes, J. (2009). What's in a frame? A content analysis of media framing studies in the world's leading communication journals, 1990-2005. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 86(2), 349-367.
<https://doi.org/10.1177/107769900908600206>

- Mayring, P. (2004). Qualitative content analysis. *A companion to qualitative research*, 1, 159-176. London: Sage.
- McCombs, M. E., Shaw, D. L., & Weaver, D. H. (2013). *Communication and democracy: Exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory*. New York: Routledge.
- McGregor, J. (2002). Restating news values: Contemporary criteria for selecting the news. In *Refereed articles from the Proceedings of the ANZCA 2002 Conference, Coolangatta. Communication: Reconstructed for the 21st Century*. Opgehaald van https://www.researchgate.net/profile/Judy_Mcgregor/publication/228774915_Restating_news_values_Contemporary_criteria_for_selecting_the_news/links/544413e90cf2a6a049ab07b1/Restating-news-values-Contemporary-criteria-for-selecting-the-news.pdf
- McManus, J.H. (2009). The commercialization of news. In: Wahl-Jorgensen, K., & Hanitzsch, T. (Eds.). *The handbook of journalism studies* (pp. 218-235). New York: Routledge.
- Meesters, M. (2011, 19 augustus). *Venezuela wil zijn kostbare goud voortaan eigenhandig delven*. Opgehaald van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/venezuela-wil-zijn-kostbare-goud-voortaan-eigenhandig-delven~bfb997e2/>
- Meijer, I. C. (2001). The public quality of popular journalism: Developing a normative framework. *Journalism Studies*, 2(2), 189-205. <https://doi.org/10.1080/14616700120042079>
- Mellado, C. (2015). Professional roles in news content: Six dimensions of journalistic role performance. *Journalism Studies*, 16(4), 596-614. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2014.922276>
- Moy, P., Tewksbury, D., & Rinke, E. M. (2016). Agenda-setting, priming, and framing. *The international encyclopedia of communication theory and philosophy*, 1-13. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect266>
- Nauta, H. (2017, 5 augustus). *Amerika treft sancties tegen Venezuela, maar blijft massaal olie importeren*. Opgehaald van <https://www.trouw.nl/nieuws/amerika-treft-sancties-tegen-venezuela-maar-blijft-massaal-olie-importeren~ba2ebf2b/>
- Neuman, W. L. (2014). *Basics of social research*. Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Neuman, W. R., Neuman, R. W., Just, M. R., & Crigler, A. N. (1992). *Common knowledge: News and the construction of political meaning*. University of Chicago Press.
- Nijkraake, J., Gosselt, J. F., & Gutteling, J. M. (2015). Competing frames and tone in corporate communication versus media coverage during a crisis. *Public relations review*, 41(1), 80-88. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2014.10.010>
- Nixon, J., & Humphreys, C. (2010). Marshalling the evidence: Using intersectionality in the domestic violence frame. *Social politics*, 17(2), 137-158. <https://doi.org/10.1093/sp/jxq003>

- Noack, R. (2019, 28 januari). *The divide on Venezuela: Who's supporting Maduro, and who's following the U.S. lead in recognizing Guaidó*. Opgehaald van <https://www.washingtonpost.com/world/2019/01/28/divide-venezuela-whos-supporting-maduro-whos-following-us-lead-recognizing-guaid/>
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1). <https://doi.org/10.1177/16094069177338477>
- NOS. (2019, 31 januari). *Europarlement erkent Guaidó als president Venezuela*. Opgehaald van <https://nos.nl/artikel/2269937-europarlement-erkent-guaido-als-president-van-venezuela.html>
- NOS-NTR Nieuwsuur. (2016, 18 mei). 'Venezuela is een bom die ieder moment kan otploffen'. Opgehaald van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2105781-venezuela-is-een-bom-die-ieder-moment-kan-ontploffen.html>
- Nu.nl. (2019, 23 januari). *Zelfbenoemde interim-president Venezuela erkend door meerdere landen*. Opgehaald van <https://www.nu.nl/buitenland/5701103/zelfbenoemde-interim-president-venezuela-erkend-door-meerdere-landen.html>
- Olsen, W. (2004). Triangulation in social research: qualitative and quantitative methods can really be mixed. *Developments in sociology*, 20, 103-118. Opgehaald van <http://research.apc.org/images/5/54/Triangulation.pdf>
- OPEC Annual Statistical Bulletin. (2019). *OPEC share of world crude oil reserves, 2018*. Opgehaald van https://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/330.htm?fbclid=IwAR0tU8TwmJCSjSJq0D4DzwTn2JzWzmhwEabOuWKCMo9QQ3InvKMhX4aLXyo
- Overtoom, S. M. J. (2011). *De droom van Hugo Chávez. De visie van Hugo Chávez op Venezuela, Latijns-Amerika en de wereld* (Master's thesis). Opgehaald van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/215736/De+droom+van+Hugo+Chavez+MA+scriptie.pdf?sequence=1>
- Papacharissi, Z., & de Fatima Oliveira, M. (2008). News frames terrorism: A comparative analysis of frames employed in terrorism coverage in US and UK newspapers. *The international journal of press/politics*, 13(1), 52-74. <https://doi.org/10.1177/1940161207312676>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Poell, T., Van Dijck, J., & De Waal, M. (2016). *De platformsamenleving: Strijd om publieke waarden in een online wereld* (p. 180). Amsterdam: University Press.
- Prasad, B. D. (2008). Content analysis. *Research methods for social work*, 5, 1-20.

- Opgehaald van
<http://www.css.ac.in/download/deviprasad/content%20analysis.%20a%20method%20of%20social%20science%20research.pdf>
- Princen, S. (2009). *Agenda-setting in the European Union*. New York: Springer.
- Pupavac, V. (2004). War on the couch: The emotionology of the new international security paradigm. *European journal of social theory*, 7(2), 149-170.
<https://doi.org/10.1177/1368431004041749>
- Ramsey, G., & Smilde, D. (2019, 7 februari). *How the International Contact Group on Venezuela Can Advance a Path Out of Crisis*. Opgehaald van
<https://www.wola.org/analysis/international-contact-group-venezuela-can-advance-path-crisis/>
- Relly, J. E., & Schwalbe, C. B. (2013). Watchdog journalism: India's three largest English-language newspapers and the Right to Information Act. *Asian Journal of Communication*, 23(3), 284-301. <https://doi.org/10.1080/01292986.2012.729149>
- Reuters, B. (2019, 1 mei). *Maduro spreekt Venezolanen toe na "mislukte staatsgreep"*, *Guadió onderneemt nieuwe poging*. Opgehaald van
<https://www.hln.be/nieuws/buitenland/maduro-spreekt-venezolanen-toe-na-mislukte-couppoging-guaido-onderneemt-nieuwe-poging~a0b0a1d1/>
- Richardson, J. (2005). News values. In B. Franklin, M. Hamer, M. Hanna, M. Kinsey & J. Richardson (Eds.), *Key concepts in journalism studies* (pp. 173–174). London: Sage.
- Risley, A. (2006). Framing Violence: ARGENTINA'S GENDER GAP. *International Feminist Journal of Politics*, 8(4), 581-609. <https://doi.org/10.1080/14616740600945164>
- Rijksoverheid. (2017, 10 oktober). *Vertrouwen in de toekomst*. Opgehaald van
<https://www.kabinetsformatie2017.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst>
- Rijksoverheid. (z.d.). *Waaruit bestaat het Koninkrijk der Nederlanden*. Opgehaald van
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/vraag-en-antwoord/waaruit-bestaat-het-koninkrijk-der-nederlanden>
- Romano, A. (Ed.). (2010). *International journalism and democracy: Civic engagement models from around the world*. New York: Routledge.
- RTL Nieuws. (2019, 24 februari). *Rellen, doden en gewonden, maar Venezuela houdt grens dicht*. Opgehaald van
<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/4620781/venezuela-houdt-grens-dicht-ondanks-rellen-doden-en-gewonden>
- Ruigrok, N. (2008). Journalism of attachment and objectivity: Dutch journalists and the Bosnian War. *Media, War & Conflict*, 1(3), 293-313.
<https://doi.org/10.1177/1750635208097048>

- Ruigrok, N., & Van Atteveldt, W. (2007). Global angling with a local angle: How US, British, and Dutch newspapers frame global and local terrorist attacks. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 12(1), 68-90. <https://doi.org/10.1177/1081180X06297436>
- Ruigrok, N., Van Atteveldt, W., & Takens, J. (2009). Shifting frames in a deadlocked conflict?. In *Proceedings (on-line) of the Annual Convention of the International Studies Association (ISA2009)*. New York. Opgehaald van http://vanatteveldt.com/wp-content/uploads/ruigrok_etal_shiftingframes.pdf
- Ruigrok, N., Van Atteveldt, W., & Vliegenthart, R. (2008). Shifting the Terror frame How 9/11 changed the framing of Terrorist events. <https://doi.10.1.1.319.3477>
- Ryfe, D.M. (2017). *Journalism and the public*. Cambridge, Malden: Policy Press.
- Saerens, Z. (2019, 1 mei). *Opnieuw rellen bij protesten in Venezuela: "We vechten voor onze rechten, maar we lopen wel een groot risico"*. Opgehaald van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/05/01/venezuela-protesten/>
- Sanchez, R. (2017, 27 juli). *Venezuela: How paradise got lost*. Opgehaald van <https://edition.cnn.com/2017/04/21/americas/venezuela-crisis-explained/index.html>
- Schaap, G. J., & Pleijter, A. R. J. (2012). Het sensatiegehalte van voorpaginafoto's: Een inhoudsanalyse van populaire en kwaliteitskranten in Nederland. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 40(1), 71-86. <http://hdl.handle.net/2066/102585>
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of communication*, 49(1), 103-122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>
- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of communication*, 57(1), 9-20. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00326_5.x
- Schwartz, H. (1969). Covering the foreign news. *Foreign Aff.*, 48, 741. Opgehaald van https://heinonline.org/hol-cgi-bin/get_pdf.cgi?handle=hein.journals/fora48&section=65&casa_token=Ta5qWumuChsAAAAA:dlzycxGtRRTgVz7fxO2llqIall9MA98RRWQDTSJqGI92DTwwQUXEHUTc_iWC7BkVjzqancJxwQ
- Seawright, J. (2016). The case for selecting cases that are deviant or extreme on the independent variable. *Sociological Methods & Research*, 45(3), 493-525. <https://doi.org/10.1177/0049124116643556>
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of communication*, 50(2), 93-109. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>
- Shah, H., & Gayatri, G. (1994). Development news in elite and non-elite newspapers in Indonesia. *Journalism Quarterly*, 71(2), 411-420. <https://doi.org/10.1177/107769909407100214>

- Shanahan, E. A., McBeth, M. K., & Hathaway, P. L. (2011). Narrative policy framework: The influence of media policy narratives on public opinion. *Politics & Policy*, 39(3), 373-400. <https://doi.org/10.1111/j.1747-1346.2011.00295.x>
- Shanor, D. R. (2003). *News from abroad*. Columbia University Press.
- Shehata, A., & Hopmann, D. N. (2012). Framing climate change: A study of US and Swedish press coverage of global warming. *Journalism Studies*, 13(2), 175-192. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2011.646396>
- Shoemaker, P. & Reese, S. (1996). *Mediating the message. Theories of influence on mass media content*. New York: Longman
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (2013). *Mediating the message in the 21st century: A media sociology perspective*. New York: Routledge.
- Schreier, M. (2013). Qualitative content analysis. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 170-183). London: Sage.
- Smilde, D. (2017). Crime and Revolution in Venezuela: Leaders of the Bolivarian Revolution thought dramatic drops in poverty and inequality would reduce violent crime in Venezuela. Instead, it skyrocketed, leaving behind a puzzling—and deadly—paradox. *NACLA Report on the Americas*, 49(3), 303-308. <https://doi.org/10.1080/10714839.2017.1373956>
- Sohn, A. B. (1978). A longitudinal analysis of local non-political agenda-setting effects. *Journalism Quarterly*, 55(2), 325-333. <https://doi.org/10.1177/107769907805500216>
- Soroka, S. N. (2003). Media, public opinion, and foreign policy. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 8(1), 27-48. <https://doi.org/10.1177/1081180X02238783>
- Staszak, J. F. (2009). *Other/otherness*. Opgehaald van <https://archive-ouverte.unige.ch/unige:77582/ATTACHMENT01>
- Strömbäck, J. (2005). In search of a standard: Four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism studies*, 6(3), 331-345. <https://doi.org/10.1080/14616700500131950>
- Su, C. W., Khan, K., Tao, R., & Umar, M. (2020). A review of resource curse burden on inflation in Venezuela. *Energy*, 117925. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2020.117925>
- Taras, D., & Taras, D. G. (1987). The Canadian media, domestic interest groups, and Middle East reporting: The effects of structural bias. *International Journal*, 42(3), 536-558. <https://doi.org/10.1177/002070208704200305>
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (Eds.). (2010). *Sage handbook of mixed methods in social & behavioral research*. London: Sage.
- Teruggi, M. (2019). Coup in Venezuela: What next?. *Green Left Weekly*, (1207), 12.

- Opgehaald van <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=176199081034126;res=IELHS>
- Thussu, D. K. (2015). Infotainment. *The international encyclopedia of political communication*, 1-9. <https://doi.org/10.1002/9781118541555.wbiepc152>
- Trilling, D., & Boumans, J. (2018). Automatische inhoudsanalyse van Nederlandstalige data. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 46(1), 5-24. <https://pdfs.semanticscholar.org/dcff/ffbc53b16fceede795b6f429ce0a2bc6519.pdf>
- Trouw. (2019, 6 augustus). *Trump bevriest per direct de bezittingen van Venezolaanse regering*. Opgehaald van <https://www.trouw.nl/buitenland/trump-bevriest-per-direct-de-bezittingen-van-venezolaanse-regering~b851675a/>
- Tsebelis, G., & Garrett, G. (1996). Agenda setting power, power indices, and decision making in the European Union. *International Review of Law and Economics*, 16(3), 345-361. [https://doi.org/10.1016/0144-8188\(96\)00021-X](https://doi.org/10.1016/0144-8188(96)00021-X)
- Underwood, D. (2001). "Reporting and the Push for Market-Oriented Journalism: Media Organizations as Business." In *Mediated Politics: Communication in the Future of Democracy*, edited by Lance Bennett and Robert Entman, 99–116. Cambridge: Cambridge University Press.
- Usher, N. (2010). Goodbye to the news: How out-of-work journalists assess enduring news values and the new media landscape. *New Media & Society*, 12(6), 911-928. <https://doi.org/10.1177/1461444809350899>
- Van Atteveldt, W., Ruigrok, N., Takens, J., & Jacobi, C. (2014). Inhoudsanalyse met AmCAT. Opgehaald van <http://vanatteveldt.com/wp-content/uploads/amcatbook.pdf>
- Van Dalen, A. (2012). Structural bias in cross-national perspective: How political systems and journalism cultures influence government dominance in the news. *The International Journal of Press/Politics*, 17(1), 32-55. <https://doi.org/10.1177/1940161211411087>
- Van der Pas, D. J., Van der Brug, W., & Vliegthart, R. (2017). Political parallelism in media and political agenda-setting. *Political Communication*, 34(4), 491-510. <https://doi.org/10.1080/10584609.2016.1271374>
- Van de Water, M. (2019, 9 januari). *Op naar 10.000.000 procent inflatie – of kan iemand de Venezolaanse leider Maduro nog stoppen*. Opgehaald van <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/op-naar-10-000-000-procent-inflatie-of-kan-iemand-de-venezolaanse-leider-maduro-nog-stoppen~bf37553dc/>
- Van de Water, M. (2019, 12 januari). *Nóg zes jaar vernietiging*. Opgehaald van <https://www.nd.nl/nieuws/buitenland/537288/nog-zes-jaar-vernietiging->
- Van Gorp, B. (2007). *Het reconstrueren van frames via inductieve inhoudsanalyse: uitgangspunten en procedures*. Opgehaald van <https://hdl.handle.net/2066/56221>

- Van Praag, O. (2019, 13 september). *Understanding the Venezuelan Refugee Crisis*.
Opgehaald van <https://www.wilsoncenter.org/article/understanding-the-venezuelan-refugee-crisis>
- Vossen, M., Van Gorp, B., & Schulpen, L. (2018). In search of the pitiful victim: A frame analysis of Dutch, Flemish and British newspapers and NGO-advertisements. *Journal of International Development*, 30(4), 643-660.
<https://doi.org/10.1002/jid.3235>
- Wahl-Jorgensen, K., & Hanitzsch, T. (2008). Introduction: On why and how we should do journalism studies. <http://orca.cf.ac.uk/id/eprint/18268>
- Waisbord, S. (2000). *Watchdog journalism in South America: News, accountability, and democracy*. Columbia University Press.
- Waisbord, S. (2018). Truth is what happens to news: On journalism, fake news, and post-truth. *Journalism studies*, 19(13), 1866-1878.
<https://doi.org/10.1080/1461670X.2018.1492881>
- Wanta, W., Golan, G., & Lee, C. (2004). Agenda setting and international news: Media influence on public perceptions of foreign nations. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(2), 364-377.
<https://doi.org/10.1177/107769900408100209>
- Westerståhl, J., & Johansson, F. (1994). Foreign news: News values and ideologies. *European Journal of Communication*, 9(1), 71-89.
<https://doi.org/10.1177/0267323194009001004>
- Williams, R. (1977). *Marxism and literature* (Vol. 392). Oxford Paperbacks.
- Wolfsfeld, G. (2011). *Making sense of media and politics: Five principles in political communication*. London: Taylor & Francis.
- Wouters, R., De Swert, K., & Walgrave, S (2009). *Een venster op de wereld. De actuele staat van buitenlandberichtgeving: feiten, impact en actieruimte*. Een uitgave van het Vlaams Vredesinstituut. Opgehaald van
<https://www.m2p.be/publications/1256742877.pdf>
- Wu, H. D. (2019). International Coverage. *The International Encyclopedia of Journalism Studies*, 1-7. <https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0209>
- Yang, J. (2008). US, Chinese newspapers frame Iraq war differently. *Newspaper Research Journal*, 29(3), 80-93. <https://doi.org/10.1177/073953290802900307>

Bijlagen

Bijlage A. Precision & Recall berekingen zoektermen

Nederlandse kwaliteitskranten

Precision

Search strings:

"venezuela (maduro OR guaido OR crisis OR politi* OR politiek OR inflatie* OR geld OR ruzie* OR rel* OR protest* OR onrust* OR vlucht* OR militair* OR leger* OR economi*)"~15

"venezola* (maduro OR guaido OR crisis OR politi* OR politiek OR inflatie* OR geld OR ruzie* OR rel* OR protest* OR onrust* OR vlucht* OR militair* OR leger* OR economi*)"~15

Totaal aantal gevonden artikelen: 943

Steekproef gevonden artikelen: 100

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	Totaal
	82	18	100

$$\text{Precision} = \frac{\text{True Positive (TP)}}{\text{True Positive} + \text{False Positive (FP)}}$$

$$\text{Precision} = \frac{82}{82+18} = \mathbf{0.82}$$

Recall

Search strings:

(venezuela) NOT ("venezuela (maduro OR guaido OR crisis OR politi* OR politiek OR inflatie* OR geld OR ruzie* OR rel* OR protest* OR onrust* OR vlucht* OR militair* OR leger* OR economi*)"~15 OR ("venezola* (maduro OR guaido OR crisis OR vlucht* OR protest* OR rel* OR inflatie* OR onrust* OR vlucht* OR leger* OR ruzie* OR militair* OR politi* OR politiek)"~15))

Totaal aantal gevonden artikelen: 694

Steekproef gevonden artikelen: 100

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	Totaal
	82	18	100

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	Totaal
Ja	$82/100 \cdot 100 = 82\%$	$18/100 \cdot 100 = 18\%$	100%
Nee	$6/100 \cdot 100 = 6\%$	$94/100 \cdot 100 = 94\%$	100%

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	
Ja	$0.82 \cdot 943 = 773$	$0.18 \cdot 943 = 170$	
Nee	$0.06 \cdot 694 = 42$	$0.94 \cdot 694 = 652$	

$$\text{Recall} = \frac{\text{True Positive (TP)}}{\text{True Positive} + \text{False Positive (FP)}}$$

$$\text{Recall} = \frac{773}{773 + 42} = \mathbf{0.95}$$

Amerikaanse kwaliteitskranten

Precision

Search strings:

"venezuela (maduro OR guaido OR crisis OR politici* OR money OR fight* OR riot* protest* OR inflation* OR unrest OR flee* OR refugee* Or military OR soldier* OR army* OR econom*)"~15

"venezolans (maduro OR guaido OR crisis OR politici* OR money OR fight* OR riot* protest* OR inflation* OR unrest OR flee* OR refugee* Or military OR soldier* OR army* OR econom*)"~15

"Venezuelan (maduro OR guaido OR crisis OR politici* OR money OR fight* OR riot* protest* OR inflation* OR unrest OR flee* OR refugee* Or military OR soldier* OR army* OR econom*)"~15

Totaal aantal gevonden artikelen: 2.843

Steekproef gevonden artikelen: 100

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	Totaal
	84	16	100

$$\text{Precision} = \frac{\text{True Positive (TP)}}{\text{True Positive + False Positive (FP)}}$$

$$\text{Precision} = \frac{84}{84+16} = \mathbf{0.84}$$

Recall

Search strings:

(venezuela) NOT ("venezuela (maduro OR guaido OR crisis OR politici* OR money OR fight* OR riot* OR protest* OR inflation* unrest OR flee* OR refugee* Or military OR soldier* OR army* OR econom*)"~15 OR ("venezolans (maduro OR guaido OR crisis OR politici* OR money OR fight* OR riot* OR protest* OR inflation* OR unrest OR flee* OR refugee* Or military OR soldier* OR army* OR econom*)"~15 OR ("venezuelan (maduro OR guaido OR crisis OR politici* OR money OR fight* OR riot* OR protest* OR inflation* OR unrest OR flee* OR refugee* Or military OR soldier* OR army* OR econom*)"~15)))

Totaal aantal gevonden artikelen: 2.619

Steekproef gevonden artikelen: 100

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	Totaal
	84	16	100

	Relevant		
Steekproef	Ja	Nee	Totaal
Ja	84/100*100 = 84%	16/100*100 = 16%	100%
Nee	8/100*100 = 8%	92/100*100 = 92%	100%

	Relevant	
Steekproef	Ja	Nee
Ja	0.82*2.832 = 2.379	0.18*2.832 = 453
Nee	0.06*2.619 = 210	0.94*2.619 = 2.410

$$\text{Recall} = \frac{\text{True Positive (TP)}}{\text{True Positive} + \text{False Positive (FP)}}$$

$$\text{Recall} = \frac{2.379}{2.379 + 210} = \mathbf{0.92}$$

Bijlage B. Codeerinstructie

Algemene informatie		
Vraag	Antwoord	
Krant	Nederlandse kwaliteitskrant	1. NRC Handelsblad 2. De Volkskrant 3. Trouw
	Amerikaanse kwaliteitskrant	4. The New York Times 5. The Washington Post
Datum	dd/mm/jjjj	
Titel	Wat is de titel van het artikel?	
Framing		
Thematisch en episodische kaders (Iyengar, 1991)		
Focus	Vraag	Antwoord
Thematisch (Papacharissi & de Fatima Olivera, 2008; Iyengar, 1991)	Wordt in het artikel beschreven hoe de huidige situatie in Venezuela is ontstaan?	Ja = 1 Nee = 0
	Is het artikel op analytische wijze geschreven?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt in het artikel de beschreven situatie geplaatst in een grotere (maatschappelijke) context?	Ja = 1 Nee = 0
Episodisch (Papacharissi & de Fatima Olivera, 2008; Iyengar, 1991)	Focust het artikel zich enkel op één specifiek issue?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt er in het artikel gefocust op 'hard' nieuws?	Ja = 1 Nee = 0
	Worden er in het artikel enkel concrete voorbeelden gegeven?	Ja = 1 Nee = 0
Issue-specific frames (De Vreese, 2005)		
Frame	Vraag	Antwoord
Anti-government (MacLeod, 2018; Hughes, 2014)	Wordt er in het artikel ongenoegen geuit tegen het huidige politieke bewind van Venezuela?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt in het artikel de Venezolaanse staat beschuldigd als vrijheid schender?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt Nicolás Maduro in het artikel omschreven als slecht / slechte politiek leider?	Ja = 1 Nee = 0
Violence (MacLeod, 2018; Risley, 2006)	Wordt er in het artikel verwezen naar geweldsincidenten?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt er in het artikel verwezen naar onrustige situaties in Venezuela?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt er in het artikel verwezen naar slachtoffers (gewonden en/of doden)?	Ja = 1 Nee = 0

Generic frames (De Vreese, 2005)		
Frame	Vraag	Antwoord
Human interest (Cho & Gower; 2006 Semetko & Valkenburg, 2000)	Wordt er in het artikel een persoonlijk voorbeeld gegeven van een Venezolaanse burger?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt er in het artikel benadrukt hoe individuen en/of groepen worden geraakt door de situatie in Venezuela?	Ja = 1 Nee = 0
	Worden er in het artikel emoties van Venezolanen behandeld?	Ja = 1 Nee = 0
Conflict (De Vreese 2004; Semetko & Valkenburg, 2000)	Reflecteert het artikel onenigheid tussen individuen, groepen en/of landen?	Ja = 1 Nee = 0
	Reflecteert het artikel twee of meerdere perspectieven van het probleem?	Ja = 1 Nee = 0
	Worden er in het artikel verwijten gemaakt naar individuen, groepen en/of landen?	Ja = 1 Nee = 0
Economic consequences (De Vreese, 2004; Semetko & Valkenburg, 2000)	Wordt de huidige economische beleid van Venezuela beschreven?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt er in het artikel gesproken over een economische crisis en/of (hyper)inflatie?	Ja = 1 Nee = 0
	Wordt er in het artikel verwezen naar toekomstige winsten of verliezen?	Ja = 1 Nee = 0

Bijlage C. Cohen's Kappa
Thematisch frame

Codeur 1				
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal (Σ)
	Ja	12	2	14
	Nee	2	34	36
	Totaal (Σ)	14	36	50

46 overeenkomsten, $46/50 = 0.92$

Er is dus 92% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $14/50 \cdot 100\% = 28\%$

Codeur 1 kans op NEE = $36/50 \cdot 100\% = 72\%$

Codeur 2 kans op JA = $14/50 \cdot 100\% = 28\%$

Codeur 2 kans op Nee = $36/50 \cdot 100\% = 72\%$

$\Pr(e) = (0.28 \cdot 0.28) + (0.72 \cdot 0.72) = 0.08 + 0.52 = 0.6$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.92 - 0.6) / (1 - 0.6) = 0.32 / 0.40 = \mathbf{0.8}$

Episodisch frame

Codeur 1				
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal (Σ)
	Ja	41	2	43
	Nee	0	7	7
	Totaal (Σ)	41	9	50

48 overeenkomsten, $48/50 = 0.96$

Er is dus 96% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $41/50 \cdot 100\% = 82\%$

Codeur 1 kans op NEE = $9/50 \cdot 100\% = 18\%$

Codeur 2 kans op JA = $43/50 \cdot 100\% = 86\%$

Codeur 2 kans op Nee = $7/50 \cdot 100\% = 14\%$

$\Pr(e) = (0.82 \cdot 0.86) + (0.18 \cdot 0.14) = 0.70 + 0.03 = 0.73$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.96 - 0.73) / (1 - 0.73) = 0.23 / 0.27 = \mathbf{0.86}$

Anti-government frame

Codeur 1				
		Ja	Nee	Totaal (Σ)
Codeur 2	Ja	30	2	32
	Nee	2	16	18
	Totaal (Σ)	32	18	20

46 overeenkomsten, $46/50 = 0.92$

Er is dus 92% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $32/50 \cdot 100\% = 64\%$

Codeur 1 kans op NEE = $18/50 \cdot 100\% = 36\%$

Codeur 2 kans op JA = $32/50 \cdot 100\% = 64\%$

Codeur 2 kans op Nee = $18/50 \cdot 100\% = 36\%$

$\Pr(e) = (0.64 \cdot 0.64) + (0.36 \cdot 0.36) = 0.40 + 0.13 = 0.53$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.92 - 0.53) / (1 - 0.53) = 0.39 / 0.47 = \mathbf{0.83}$

Violence frame

Codeur 1				
		Ja	Nee	Totaal (Σ)
Codeur 2	Ja	28	2	30
	Nee	2	18	20
	Totaal (Σ)	30	20	50

46 overeenkomsten, $46/50 = 0.92$

Er is dus 92% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $30/50 \cdot 100\% = 60\%$

Codeur 1 kans op NEE = $20/50 \cdot 100\% = 40\%$

Codeur 2 kans op JA = $30/50 \cdot 100\% = 60\%$

Codeur 2 kans op Nee = $20/50 \cdot 100\% = 40\%$

$\Pr(e) = (0.6 \cdot 0.6) + (0.4 \cdot 0.4) = 0.36 + 0.16 = 0.52$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.92 - 0.52) / (1 - 0.52) = 0.4 / 0.48 = \mathbf{0.83}$

Human interest frame

Codeur 1				
Codeur 2		Ja	Nee	Totaal (Σ)
	Ja	23	2	25
	Nee	3	22	25
	Totaal (Σ)	26	24	50

45 overeenkomsten, $45/50 = 0.9$

Er is dus 90% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $26/50 \cdot 100\% = 52\%$

Codeur 1 kans op NEE = $24/50 \cdot 100\% = 48\%$

Codeur 2 kans op JA = $25/50 \cdot 100\% = 50\%$

Codeur 2 kans op Nee = $25/50 \cdot 100\% = 50\%$

$\Pr(e) = (0.52 \cdot 0.5) + (0.48 \cdot 0.5) = 0.26 + 0.24 = 0.5$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.9 - 0.5) / (1 - 0.5) = 0.4 / 0.5 = \mathbf{0.8}$

Conflict frame

Codeur 1				
		Ja	Nee	Totaal (Σ)
Codeur 2	Ja	44	0	44
	Nee	2	4	6
	Totaal (Σ)	46	4	50

48 overeenkomsten, $48/50 = 0.96$

Er is dus 96% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $46/50 \cdot 100\% = 92\%$

Codeur 1 kans op NEE = $4/50 \cdot 100\% = 8\%$

Codeur 2 kans op JA = $44/50 \cdot 100\% = 88\%$

Codeur 2 kans op Nee = $6/50 \cdot 100\% = 12\%$

$\Pr(e) = (0.92 \cdot 0.88) + (0.08 \cdot 0.12) = 0.81 + 0.001 = 0.81$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.96 - 0.82) / (1 - 0.82) = 0.14 / 0.18 = \mathbf{0.83}$

Economic consequences frame

Codeur 1				
		Ja	Nee	Totaal (Σ)
Codeur 2	Ja	31	1	32
	Nee	0	18	18
	Totaal (Σ)	31	19	50

49 overeenkomsten, $49/50 = 0.98$

Er is dus 98% overeenkomst in het coderen van het thematisch frame

Codeur 1 kans op JA = $31/50 \cdot 100\% = 62\%$

Codeur 1 kans op NEE = $19/50 \cdot 100\% = 38\%$

Codeur 2 kans op JA = $32/50 \cdot 100\% = 64\%$

Codeur 2 kans op Nee = $18/50 \cdot 100\% = 36\%$

$\Pr(e) = (0.62 \cdot 0.64) + (0.38 \cdot 0.36) = 0.40 + 0.13 = 0.53$

$k = (\Pr(a) - \Pr(e)) / (1 - \Pr(e)) = (0.98 - 0.53) / (1 - 0.53) = 0.45 / 0.48 = \mathbf{0.94}$

Bijlage D. Codeboom

Codeboom

Selectieve codes	Axiale codes	Open codes
Power elite;	<i>Maduro als president; er wordt een verwijzing gemaakt naar Nicolás Maduro als persoon en leider van Venezuela</i>	Maduro wordt een dictator genoemd
<i>Referentie naar machtige personen en instellingen binnen het Venezolaanse politieke bestel.</i>		Maduro wordt verantwoordelijk gehouden voor slechte omstandigheden in Venezuela
		Maduro herkozen en geïnaugureerd voor tweede termijn als president
		Vertrouwen Maduro neemt af bij de bevolking
<i>Guaidó als oppositieleider; er wordt een verwijzing gemaakt naar de onverwachte opkomst en/of populariteit van oppositieleider Juan Guaidó</i>		Andere instellingen erkennen Guaidó als interim-president
		Guaidó staat als nieuwe politiek leider op en strijdt tegen Maduro
		Guaidó roept zichzelf uit als interim-president
<i>Intimidatie oppositie; er wordt een verwijzing gemaakt hoe de regering van Maduro de oppositie probeert tegen te werken</i>		Regering Maduro arresteert oppositieleiden
		Oud-procureur generaal Venezuela vreest voor haar leven
		Guaidó en zijn familie worden bedreigd door Maduro
	Procureur generaal die kritiek uit op beleid Maduro, wordt uit ambt gezet	
<i>Veroveren macht; er wordt een verwijzing gemaakt hoe de oppositie de macht in handen probeert te krijgen</i>	Guaidó probeert leger aan zijn kant te krijgen	
	Poging tot staatsgreep in Venezuela	
	Maduro aangevallen door drones	
	Situatie Venezuela wordt vergeleken met Koude Oorlog	
<i>Regering versus oppositie; er wordt een verwijzing gemaakt naar de politieke onenigheid tussen de huidige regering en oppositie in Venezuela</i>	Maduro installeert nieuwe grondwet waarmee hij de oppositie buitenspel kan zetten	
	Politieke tweestrijd tussen regering Maduro en oppositie	
	Oppositie roept bevolking op zich tegen Maduro te keren	
Politiek beleid	<i>Economie; er wordt een verwijzing gemaakt naar de economie van Venezuela</i>	Venezuela verkeert in een economische crisis
<i>Referentie naar het politieke beleid van Venezuela.</i>		Hyperinflatie in Venezuela
		Olie-inkomsten is fundament onder economisch systeem in Venezuela
	<i>Kritiek op beleid; er wordt door anderen kritiek geuit</i>	Andere instellingen erkennen Maduro niet als president en willen dat hij opstapt

	<i>op de manier waarop het politieke beleid van Maduro verloopt</i>	Nieuwe grondwet Venezuela wordt door andere instellingen bekritiseerd en niet erkend Herverkiezing Maduro wordt als frauduleus bestempeld Landen in OAS groep nemen politieke sancties tegen Venezuela Vrijheid van meningsuiting wordt beperkt in Venezuela Venezuela is volgens anderen een corrupt land geworden
	<i>Steun; er wordt een verwijzing gemaakt naar instellingen die Maduro blijven steunen</i>	Leger, dat noodzakelijk is voor de macht, blijft Maduro steunen Regeringen met economische belangen in Venezuela blijven Maduro steunen Leger blokkeert noodhulp voor Venezolanen bij grenzen van Colombia
Tweestrijd	Venezuela versus Verenigde Staten; er wordt een verwijzing gemaakt naar de politieke onenigheid tussen de huidige regering van Venezuela en die van de Verenigde Staten	Trump en Maduro uitten publiekelijk kritiek op elkaar Verenigde Staten sluiten militair ingrijpen naar Venezuela niet uit Verenigde Staten kondigen economische sancties aan naar Venezuela Verenigde Staten en Venezuela leggen elkaar politieke sancties op Trump geeft (financiële) steun aan Guaidó om Maduro weg te krijgen
<i>Referentie naar een strijd tussen twee groepen/instellingen/landen.</i>	Onenigheid over aanpak; er wordt een verwijzing gemaakt naar twee of meer partijen die van mening verschillen hoe ze de democratie in Venezuela kunnen herstellen	OAS leden zijn het niet met elkaar eens hoe met Venezuela moeten omgaan Partijen in oppositie zijn het niet eens met elkaar Twijfel bij Venezolanen of oppositie het land kan redden
Slecht nieuws	Humanitaire crisis; er wordt een verwijzing gemaakt naar de negatieve gevolgen die Venezolanen ervaren	Venezolanen hebben tekort aan voedsel, medicijnen en goederen Venezolanen vluchten het land uit Noodhulp van buitenaf voor Venezolaanse bevolking Venezolanen leiden onder Maduro's bewind
<i>Referentie naar negatieve</i>		

<i>gebeurtenis..</i>		Curaçao kan de grote vluchtelingenstroom uit Venezuela niet meer aan
	<i>Onrustige situaties; er wordt een verwijzing gemaakt naar onrustige / gewelddadige omstandigheden die zich in Venezuela afspelen</i>	Regering Maduro zet geweld in om politieke tegenstanders tegen te werken
		Bevolking Venezuela demonstreert en protesteert tegen Maduro en zijn regering
		Doden gevallen bij demonstraties en protesten in Venezuela
		Onrust in Venezuela neemt toe

Bijlage E. Open codes

Code	(M)	(M) NL	(M) VS
Maduro installeert nieuwe grondwet waarmee hij de oppositie buitenspel kan zetten	21	12	9
Trump en Maduro uitten publiekelijk kritiek op elkaar	21	11	10
Regering Maduro zet geweld in om politieke tegenstanders tegen te werken	21	5	16
Maduro wordt een dictator genoemd	20	10	10
Venezolanen hebben tekort aan voedsel, medicijnen en goederen	20	8	12
Verenigde Staten sluiten militair ingrijpen naar Venezuela niet uit	19	8	11
Leger, dat noodzakelijk is voor de macht, blijft Maduro steunen	19	12	7
Bevolking Venezuela demonstreert en protesteert tegen Maduro en zijn regering	15	5	10
Verenigde Staten kondigen economische sancties aan naar Venezuela	15	7	8
Andere instellingen erkennen Guaidó als interim-president ²	14	8	6
Venezuela verkeert in een economische crisis	14	5	9
Politieke tweestrijd tussen regering Maduro en oppositie	12	6	6
Venezolanen vluchten het land uit	11	7	4
Hyperinflatie in Venezuela	11	5	6
Andere instellingen erkennen Maduro niet als president en willen dat hij opstapt	11	5	6
Nieuwe grondwet Venezuela wordt door andere instellingen bekritiseerd en niet erkend	10	3	7
Venezolanen leiden onder Maduro's bewind	9	5	4
Herverkiezing Maduro wordt als frauduleus bestempeld	9	4	5
Maduro wordt verantwoordelijk gehouden voor slechte omstandigheden in Venezuela	9	3	6
Regering Maduro arresteert oppositieleden	8	4	4
Verenigde Staten en Venezuela leggen elkaar politieke sancties op	8	3	5
Regeringen met economische belangen in Venezuela blijven Maduro steunen ³	8	3	5
Maduro herkozen en geïnaugureerd voor tweede termijn als president	8	2	6
Guaidó staat als nieuwe politiek leider op en strijdt tegen Maduro	8	3	5
OAS leden zijn het niet met elkaar eens hoe met Venezuela moeten omgaan ⁴	8	3	5
Oud-procureur generaal Venezuela vreest voor haar leven	7	4	3
Noodhulp van buitenaf voor Venezolaanse bevolking	7	4	3
Guaidó probeert leger aan zijn kant te krijgen	7	4	3
Landen in OAS groep nemen politieke sancties tegen Venezuela	7	3	4
Guaidó en zijn familie worden bedreigd door Maduro	7	3	4
Doden gevallen bij demonstraties en protesten in Venezuela	7	2	5

² Instellingen worden in deze context gezien als personen of regeringspartijen

³ China, Rusland, Turkije & Syrië

⁴ OAS: Organisatie van Amerikaanse Staten: Alle regeringen uit de landen in Noord-Amerika en Zuid-Amerika

Vrijheid van meningsuiting wordt beperkt in Venezuela	6	5	1
Andere landen vragen aan Maduro om democratie in land te herstellen	6	2	4
Poging tot staatsgreep in Venezuela	6	2	4
Partijen in oppositie zijn het niet eens met elkaar	5	3	2
Procureur generaal die kritiek uit op beleid Maduro, wordt uit ambt gezet	5	3	2
Venezuela is volgens anderen een corrupt land geworden	5	2	3
Olie-inkomsten is fundament onder economisch systeem in Venezuela	5	2	3
Leger blokkeert noodhulp voor Venezolanen bij grenzen van Colombia	4	3	1
Venezolanen zijn rellen moe	4	3	1
Guaidó roept zichzelf uit als interim-president	4	2	2
Oppositie roept bevolking op zich tegen Maduro te keren	4	2	2
Maduro aangevallen door drones	4	2	2
Curaçao kan de grote vluchtelingenstroom uit Venezuela niet meer aan	3	3	-
Twijfel bij Venezolanen of oppositie het land kan redden	3	3	-
Trump geeft (financiële) steun aan Guaidó om Maduro weg te krijgen	3	2	1
Vertrouwen Maduro neemt af bij de bevolking	3	2	1
Onrust in Venezuela neemt toe	2	2	-
Situatie Venezuela wordt vergeleken met Koude Oorlog	2	-	2
Totaal	445	210	235

Bijlage F. Artikelen resultaten

Trouw. (2017, 2 augustus). *Maduro krijgt wereldwijd kritiek na 'verkiezingen'*.

De VN-secretaris generaal Antonio Guterres heeft gisteren zijn zorgen uitgesproken over de ontwikkelingen in Venezuela. Daar trok zondag de socialistische president Nicolas Maduro alle macht naar zich toe via een schijnverkiezing die door de meeste inwoners werd geboycot.

Guterres oproep om geweld te voorkomen en een dialoog op te starten was vooral bedoeld voor Maduro.

De arrestaties waarvoor al werd gevreesd volgden na de verkiezingen. Twee oppositieleiders werden middenin de nacht opgepakt en afgevoerd naar een kazerne. Zij zouden het land hebben willen ontvluchten, aldus het hooggerechtshof, dat op de hand van Maduro is. Het gaat om Leopoldo Lopez, lang stadsdeelburgemeester in Caracas, die dertien jaar kreeg voor 'aanzetten tot geweld' maar wegens ziekte thuis mocht zitten. De ander is Antonio Ledezma, burgemeester van Caracas, die zonder rechtszaak huisarrest had. Beiden waren doorgegaan met oproepen tot verzet wat volgens het regime tegen de afspraak was.

Zowel de voorzitter van het EU-parlement als de Amerikaanse minister Rex Tillerson noemden de her-arrestaties 'erg zorgwekkend'. De VS bestempelden Maduro zondag tot dictator. Die zei: 'Kom maar met meer sancties Trump'.

De Volkskrant. (2019, 5 februari). 'Onze strijd zal snel uitmonden in herstel van onze vrijheid'.

Maandagochtend stroomde de inbox van Juan Guaidó vol met steunbetuigingen uit Europese landen. Ook Nederland besloot de 35-jarige politicus te erkennen als president van Venezuela. 'De steun van Nederland en Europa is heel belangrijk', aldus Guaidó. 'Ze erkennen hiermee onze strijd, die nu snel zal uitmonden in het herstel van onze vrijheid.'

Hoewel de socialistische autocraat Nicolás Maduro geen aanstalten maakt op te stappen, gaat Guaidó gestaag door met zijn pogingen de koers van Venezuela te veranderen. 'Ik doe gewoon mijn werk', aldus de interim-president maandagochtend in een interview met de Volkskrant. Deze week ligt de focus op noodhulp, de eerste vrachtwagens met voedsel en medicijnen komen deze week vanuit Colombia het land in. 'We hebben geen tijd te verliezen.'

De regering van Nicolás Maduro heeft humanitaire hulp altijd geweigerd. 'We zijn geen bedelaars', zei Maduro zondag nog. Hoe gaan jullie ervoor zorgen dat de hulpgoederen daadwerkelijk het land in komen?

'Maduro ontkent dat humanitaire hulp nodig is. Maar in Venezuela zijn zeker 250 duizend levens in gevaar door gebrek aan voedsel en medicijnen. Er gaan hier kinderen dood van de honger.

'De ordetroepen aan de grens met Colombia moeten een belangrijke keuze maken: scharen ze zich aan de kant van de grondwet? Kiezen ze voor het redden van doodzieke patiënten? Of houden ze levensreddende medicijnen voor hun landgenoten tegen? Maar we houden ook rekening met het scenario dat ze de noodhulp in beslag nemen of stelen.'

Verwacht u dat Maduro snel ten val komt?

'Dat hoop ik natuurlijk. En ik hoop ook dat hij op vreedzame wijze vertrekt, met zo min mogelijk sociale kosten voor de bevolking. Op die manier kunnen we snel beginnen met de wederopbouw, vrije verkiezingen organiseren en buitenlandse investeerders binnenhalen.

'Maar Maduro lijkt heel ver verwijderd van de realiteit, en dat baart me grote zorgen. Hij blijft ontkennen dat we humanitaire hulp nodig hebben, hij blijft ontkennen dat er een Venezolaanse vluchtelingencrisis bestaat. Het beste zou zijn als hij gewoon zou opstappen. Maar we kunnen niet rekenen op de goede wil van een dictator. Dus we moeten druk blijven uitoefenen.'

Als die druk niet voldoende blijkt, staat u dan open voor militaire interventie van de Verenigde Staten of andere landen?

'Die vraag stellen journalisten me voortdurend.'

Guaidó slaakt een diepe zucht.

'Wij hebben op dit moment een crisis van soevereiniteit, omdat Maduro delen van ons territorium ter beschikking heeft gesteld aan de Colombiaanse guerrillabeweging ELN. Het gaat om regio's met veel goud, diamanten en andere mineralen. De ELN haalt hier goud uit de grond en gebruikt de inkomsten om wapens te kopen waarmee ze in Colombia aanslagen plegen. Colombia heeft het recht zijn grenzen te beschermen.'

U sluit militaire interventie dus niet uit?

'We zullen alles doen wat in ons bereik ligt om een einde te maken aan de usurpatie. We zullen alles doen wat in onze macht ligt om vrije verkiezingen te kunnen organiseren en stabiliteit te brengen.'

Vorige week stonden elitetroepen voor de deur van het huis waar uw vrouw en dochter zich bevonden, zelf werd u enkele weken geleden uit uw auto gesleurd door de geheime dienst. Hoeveel zorgen maakt u zich over uw veiligheid?

'Iedereen die zich kritisch uit over het regime loopt risico's. Ik verzet me al tegen dit regime sinds mijn studententijd, mijn vrienden en ik zijn vervolgd, opgepakt en vastgezet. We worden voortdurend bedreigd, ze intimideren onze familie's. We kennen hun methodes en weten inmiddels wel welke veiligheidsmaatregelen we moeten nemen.'

Wat betekent dit voor u persoonlijk? U verblijft op geheime locaties, uw leven ligt flink overhoop.

'In Venezuela heeft niemand een normaal leven. Normaal is dat je naar de supermarkt kunt gaan om eten te kopen. Normaal is dat er medicijnen zijn in de apotheek. Die normaliteit hebben we hier allang niet meer. 's Avonds kun je de straat niet op omdat het te onveilig is. Je auto kun je niet gebruiken omdat er geen motorolie te krijgen is.

'Ik heb heel rigoureuze veiligheidsmaatregelen genomen, maar daarbij probeer ik wel mijn routine te bewaren. Vooral vanwege mijn dochter die zondag 21 maanden oud is geworden.'

Uw stijl en voorkomen worden vergeleken met die van de Amerikaanse oud-president Barack Obama. Uw belangrijkste bondgenoot op dit moment is Donald Trump, een totaal ander type politicus. Met wie van de twee identificeert u zich meer?

'Ik denk dat er bepaalde karakteristieken zijn die mensen in verband brengen met leiderschap, karakteristieken die ze zowel in mij als in Obama zien. En fysiek zijn er natuurlijk ook overeenkomsten. Maar ik wil een eigen stijl hebben, een eigen identiteit.'

Lachend: 'Ik voel me meer creools dan een arepa (typisch Venezolaanse mais tortilla, red.)'

'Ik ga geen uitspraken doen over wie een betere president van de VS was. Dat is aan de Amerikanen. Wel ben ik Trump heel dankbaar omdat hij zich in heldere woorden uitspreekt over wat er in Venezuela aan de hand is. Overigens doen ook andere staatshoofden dat, van verschillende politieke kleuren. Het conflict in Venezuela kun je niet in een links-rechts hokje stoppen. Het gaat om fundamentele zaken als vrijheid, democratie en burgerrechten.'

The New York Times. (2017, 18 augustus). *Venezuela's New, Powerful Assembly Takes Over Legislature's Duties.*

Venezuela's new Constituent Assembly granted itself wide powers to write and pass legislation on Friday, a move that essentially nullifies the opposition-led legislature and puts President Nicolás Maduro's party firmly in control of the country.

In a decree, the assembly said it would "assume the ability to legislate over matters directly related to guaranteeing peace, security and sovereignty," as well as a long list of other areas.

The move enables the Constituent Assembly to supersede the country's legislature, the National Assembly, which has been led by opposition parties since last year and is the only branch of government not controlled by Mr. Maduro.

It is a decisive step in the quest by Mr. Maduro's allies to dismantle the country's legislature, an effort that began in March with an attempt to dissolve it using the court system and shifted last month to a vote to create the powerful Constituent Assembly, which could supplant the legislature.

"We are moving ahead for the fatherland," Diosdado Cabello, a powerful assembly member, wrote on Twitter. He added that the move "crushes the thesis of a failed state" in Venezuela put forward by the country's enemies.

The seizure of lawmaking powers on Friday is perhaps the most important move in a plan by Mr. Maduro to consolidate power for his party.

On July 30, he asked Venezuelans to choose from a list of party stalwarts to form the Constituent Assembly, a body that would rewrite the Constitution and govern Venezuela for up to two years while doing so. Venezuelans were not given the option to reject the body, and opposition politicians did not participate in the vote.

During the campaign, some top party members tried to tamp down fears of a power grab, saying the new assembly would not disband the legislature. But since the election, many party members have called for more drastic action, including imprisoning opposition lawmakers.

On Friday, Julio Borges, the opposition lawmaker who leads the legislature, called the Constituent Assembly's actions tantamount to a coup. Mr. Borges said the legislature would not recognize the decision and reiterated that lawmakers viewed the assembly as a "fraudulent" group.

In the wake of the July 30 vote, numerous countries including the United States, said they would not recognize the new assembly, either. Venezuela's largest neighbors, Colombia and Brazil, have both said that Mr. Maduro now runs a dictatorship.

The legislature had struggled to conduct its business almost since the opposition took control of the chamber in early 2016. The country's Supreme Court, controlled by allies of the president, nullified all pieces of major legislation it passed and stripped it of its budgetary oversight powers.

In March, when the Supreme Court ruled that it would strip the legislature of its lawmaking powers and write laws itself, the move provoked such an uproar that Mr. Maduro quickly reversed it.

The decree announced Friday accomplishes most of the same goals, but gives the lawmaking powers to the new assembly that is friendly to Mr. Maduro rather than to the court.

As the government tightened its grip, a prominent Maduro opponent, Luisa Ortega, who was recently removed as attorney general, fled the country, according to news reports.

The Associated Press, citing Colombian officials, said Ms. Ortega and her husband, Germán Ferrer, a lawmaker, had arrived in Bogotá. The couple's home in Caracas, Venezuela's capital, was raided on Wednesday.

The New York Times. (2017, 3 augustus). *Mr. Maduro's Drive to Dictatorship.*

Following a contentious vote on Sunday that effectively set Venezuela on the path to outright dictatorship, the United States has imposed personal sanctions on President Nicolás Maduro, putting him in the rarefied company of sitting leaders like Syria's Bashar al-Assad, North Korea's Kim Jong-un and Zimbabwe's Robert Mugabe, whose rapacious greed for power has brought their countries to ruin. There is no longer any question that this is where Mr. Maduro belongs.

No nation should have to suffer such a leader. And Venezuela, with possibly the world's largest oil reserves, had the chance to be one of South America's leading democracies. But overdependence on oil has led to political and economic turbulence, which became disastrous when Mr. Maduro sought to emulate his left-wing predecessor, Hugo Chávez, with lavish public spending that falling oil prices and chronic mismanagement rendered unsustainable.

Today Venezuela is a basket case. The estimated inflation rate for 2017 is 720 percent; 80 percent of Venezuelans live in poverty, suffering from malnutrition, illness and outright hunger, while corrupt politicians and their military allies shamelessly enrich themselves. Mr. Maduro's response has been to assail spreading street protests with an iron fist and to erode the power of the National Assembly, in which his opponents have a majority.

More than 120 people have died in several months of protests. The deadliest day was Sunday, when Mr. Maduro brought to a vote his transparently power-grabbing plan to elect a tame Constituent Assembly to write a new Constitution that would tighten the government's hold on power, and in the meantime allow the president to dismiss any branch of government deemed disloyal. The opposition boycotted the vote, allowing Mr. Maduro to claim victory despite what appeared to be a small turnout. Early on Tuesday, two opposition leaders already under house arrest were seized by state security agents.

Countering Mr. Maduro's drive to dictatorship is a challenge for his domestic and foreign opponents. Boycotting Venezuelan oil or oil-related businesses would precipitate a humanitarian crisis; leaving Mr. Maduro to his ways could lead to the radicalization of his opponents and uncontrolled violence. Efforts in the Organization of American States to suspend Venezuela in June were thwarted by the country's ideological allies and some Caribbean nations that Caracas supplies with cheap oil. Any sanctions by the United States - - aside from the dubious moral authority of the Trump administration -- feed Mr. Maduro's claims of an "imperial" America seeking to crush Venezuela.

The individual sanctions on Mr. Maduro, under which all his American assets are frozen and Americans are barred from doing business with him, come on the heels of similar sanctions on other Venezuelan officials, with the threat of more to come. They are for now the best way to pressure him and his allies. But pressure from the United States is not enough: European and Latin American nations should join in the quarantine of Mr. Maduro and his cronies while offering them a chance to negotiate with the opposition on ensuring free elections, respecting democratic institutions, releasing political prisoners and allowing the supply of urgently needed international humanitarian assistance.

NRC Handelsbald. (2019, 24 januari). 'We hebben een nieuwe president!'; Crisis Venezuela'.

Venezolanen betoogden woensdag massaal voor een nieuwe 'interim-leider', ook veel armere burgers liepen dit keer mee.

'Soldaten, luister! Sluit je aan bij onze strijd!', roepen duizenden Venezolanen die zich woensdag verzameld hebben op het Plaza Madariaga, een plein in het westen van Caracas. Tussen de betogers staat ook Mariana de la Peña. Ze draagt een groot bord met een afbeelding van president Nicolás Maduro, door wiens gezicht een grote rode streep is getrokken. „Ik ben hoopvol dat dit de laatste dag is van de dictator. Laat Juan Guaidó, de parlamentsvoorzitter, de macht overnemen. Als de politie en de strijdkrachten nog gevoel in hun hart hebben, laten ze ons met rust vandaag", zegt ze.

Naar schatting honderdduizenden burgers demonstreren deze woensdag in steden door het hele land. De sfeer in Caracas is opgetogen en hoopvol. Uitgelaten juichen de betogers parlamentsvoorzitter Guaidó later op de dag toe wanneer hij op het Johannes Paulus II-plein verschijnt. Zodra hij in zijn toespraak verklaart de macht van Maduro over te nemen, barst de menigte in gejuich uit. „Vanaf nu neem ik de taak op me als interim-president, ik roep op tot nieuwe verkiezingen en het in ere herstellen van onze grondwet. Maduro heeft de verkiezingen van het volk gestolen, ik geef het recht op vrije verkiezingen terug aan de Venezolanen", roept hij.

„We hebben een nieuwe president", gilt een vrouw. Onmiddellijk roepen anderen het haar na. „Guaidó presidente!", wordt er gescandeerd. Nog tijdens de betoging komen berichten binnen dat de VS, Canada en verscheidene Zuid-Amerikaanse regeringen Guaidó ook erkennen als interim-president. Na zijn toespraak wordt Guaidó snel afgevoerd achterop een motor, naar een onbekende plek.

Op en rond het plein waar Guaidó heeft gesproken, wordt in feeststemming gedemonstreerd. Maar op andere plekken in de stad raken oproerpolitie en nationale garde slaags met betogers. Er wordt traangas ingezet en auto's staan in brand.

In het centrum van de stad zijn inmiddels de chavistas, aanhangers van Maduro's voorganger Hugo Chávez, samengekomen om hun steun te geven aan het bewind. Maduro is geenszins van plan op te stappen, blijkt al snel als hij het woord neemt vanaf het bordes van zijn paleis: „Die verrader Guaidó loopt aan de hand van Trump, maar Venezuela krijgen ze niet in handen."

„Als ze onze president Maduro iets aandoen, vechten we terug. We zullen de revolutie en onze president verdedigen", zegt Adia Benner geëmotioneerd nadat ze na de toespraak terug naar huis loopt. „De Amerikanen zijn imperialisten, ze willen Maduro weg hebben omdat ze uit zijn op onze olie. Kijk maar wat ze deden in Irak en Libië! Wij, de arme Venezolanen zullen Maduro altijd verdedigen", zegt ze stellig.

Toch lopen er op in de oppositiemarsen voor het eerst opvallend veel Venezolanen uit sloppenwijken mee, mensen uit de volksklasse. En waren het voorheen vooral de lichtgekleurde en witte elite en middenklasse die protesteerden, nu lopen veel meer gekleurde Venezolanen mee. Onder hen is Margarita Hernández. „We willen Maduro niet, hij heeft zichzelf laten herkiezen", zegt ze terwijl ze doorstapt om de stoet bij te houden. „Nieuwe eerlijke verkiezingen dat willen we ,,," zegt ze.

De 15-jarige Dominique Marquez zit met wat klasgenoten langs een weg die volgestroomd is met demonstranten. „Ik ken het mooie Venezuela alleen maar uit de verhalen van mijn ouders. De enige president die ik bewust heb meegemaakt is Maduro. Ik heb al jaren geen normaal leven", zegt de tiener. Ze volgt al maanden bijna geen lessen, omdat docenten zijn gevlucht. „Na school sta ik in rijen om meel of brood te kopen, en we zijn altijd bezig met overleven en bang ziek te worden, want medicijnen zijn er niet. Ik wil voor mij en andere jongeren een gezond land."

Simon Freitas, een voormalige chavista, applaudisseert voor Guaidó. „Dit is de eerste keer dat ik de straat op ga, maar er moet nu echt verandering komen", zegt Freitas, een docent scheikunde in een wit T-shirt met daarop Nelson Mandela. „Maduro kan dit land niet meer leiden", vindt hij. „Als hij nu vrijwillig aftreedt en het leger zich achter Guaidó schaart, hebben we de beste kans op een vreedzame overgang."

Kiest het leger daadwerkelijk de kant van de oppositie? „Ik durf het bijna niet te hopen, maar 61 jaar geleden stonden ze wel achter het volk", zegt Freitas. Hij verwijst daarmee naar de coup van 23 januari 1958, die een einde maakte aan de toenmalige dictatuur en uiteindelijk een terugkeer naar de democratie mogelijk maakt.

Terwijl Guaidó naar zijn onderduikadres is vertrokken, wachten de Venezolanen af wat het leger doet. „Óf ze arresteren Guaidó óf ze erkennen hem en arresteren Maduro, maar we zullen het snel merken", zegt een vrouw in de menigte.

Nadat hij zich tot nieuwe interim-leider heeft uitgeroepen, stapt Guaidó achterop een motor en vlucht weg

NRC Handelsblad. (2019, 13 februari). *Venezolanen hopen op hulp van de brug.*

De ochtendmist hangt nog over het Andesgebergte achter Las Tienditas, de nieuwe, maar nog niet in gebruik genomen brug die Colombia met Venezuela verbindt. Colombiaanse grensbewakers duwen de dranghekken opzij en een busje met vrijwilligers rijdt vlug naar binnen. De vrijwilligers, allemaal gevluchte Venezolanen uit de grensstad Cúcuta, helpen met het sorteren van humanitaire hulp van de Amerikaanse organisatie USAID, bestemd voor hulpbehoevende Venezolanen.

Vorige week arriveerde na aankondiging van de zelfbenoemde Venezolaanse interim-president Juan Guaidó 50 ton aan hulpgoederen in de Colombiaanse grensstad Cúcuta. Dinsdag maakte Guaidó bekend dat de goederen op 23 februari de grens over gebracht zullen worden naar Venezuela.

De Venezolaanse oppositie probeert al jaren een humanitair kanaal te openen, maar dat werd tegengehouden door de Venezolaanse president Nicolás Maduro. Die ontkent de voedsel- en medicijnen crisis in zijn land. Nu probeert zijn rivaal Guaidó met steun van de VS - die hem onmiddellijk erkenden toen hij zich uitriep tot interim-president - de benodigde noodhulp het land binnen te krijgen. Medicijnen, voedsel en andere noodhulp ter waarde van 20 miljoen dollar liggen opgeslagen in grote loodsen rondom de brug bij Las Tienditas tot het Venezuela in kan. „We maken samengestelde voedselpakketten voor families van vijf of zeven personen. Met bijvoorbeeld olie, blikjes sardines of worst, en pakken meel, spaghetti en rijst", zegt vrijwilliger Yester Gomez.

Gomez vluchtte twee jaar geleden met zijn gezin uit Venezuela en woont nu in Cúcuta. „Ik ben gevlucht omdat ik mijn kinderen niet meer te eten kon geven door de inflatie en enorme prijsverhogingen. Medicijnen waren twee jaar geleden al nauwelijks te vinden, nu is het nog schrijnender. Wat je hier ziet liggen aan producten is heel hard nodig in Venezuela", zegt hij.

Bij de noorderlijker gelegen grensovergang richting het Venezolaanse dorpje Ureña, is het een drukte van belang met Venezolanen die oversteken met tassen en koffers. Sommigen doen dat voor de inkoop van eten en medicijnen, anderen omdat ze werken in Colombia. Weer anderen ontvluchten Venezuela om in Colombia of elders een nieuw bestaan op te bouwen.

Venezolaanse douaniers staan terzijde. Naar documenten vragen ze niet, wel worden tassen grondig doorzocht. „Ze zijn zeker bang dat we nu al hulppakketten uitgedeeld krijgen van de Colombianen", grinnikt José Aguilero als hij op veilige afstand van de grenswachters staat. In zijn tas zitten pakketten vlees, eieren en rollen toiletpapier. Mercedes Uribe die vlakbij in Ureña een kleine supermarkt runt, kan niet wachten tot de hulpgoederen de loodsen uitgaan

en naar Venezuela gaan. „Ik heb last van hoge bloeddruk, maar geen geld voor medicijnen en hier zijn ze niet te krijgen", zegt Uribe. Ze moet haar winkel sluiten want klandizie heeft ze niet meer. „Vroeger kwamen hier nog Colombianen boodschappen doen, terwijl ze hun tank volgaten bij het pompstation. Nu is het tankstation gesloten, Colombianen komen hier niet meer."

In het Venezolaanse deel houden militairen de wacht bij de brug. De plek is hermetisch afgesloten door vrachtwagens. Vanwege de grote landelijke protesten tegen Maduro die dinsdag in heel Venezuela plaatsvonden, wordt de grensbewaking opgevoerd. Gewapende militairen paraderen met de Venezolaanse vlag en geven een duidelijk signaal: hier komt geen hulp naar binnen. Volgens President Nicolás Maduro is de humanitaire hulp een manier van Guaidó en de Verenigde Staten om een militaire interventie op poten te zetten. In een interview met de BBC haalde Maduro fel uit. „Het is één grote show. Wij hebben hun etensresten en die bedorven spullen niet nodig, we hebben onze eigenwaarde en genoeg eten voor onze eigen mensen, we bedelen bij niemand om eten. Trump wil ons land binnenvallen en is uit op onze olie", aldus Maduro.

Toch heeft Venezuela wel degelijk acuut hulp nodig. Er voltrekt zich al jaren een omvangrijke humanitaire crisis in de ooit rijke olie-natie. Door chronische voedsel- en medicijntekorten en een hyperinflatie (die in 2019 kan oplopen tot 10 miljoen procent) leeft volgens de Verenigde Naties ruim 85 procent van de Venezolanen onder de armoedegrens.

Vorig jaar vielen de Venezolanen, die nog maar 1 of 2 keer per dag eten, massaal af. Volgens lokale hulporganisaties kampen 300.000 kinderen met ondervoeding. Negen van de tien ziekenhuizen hebben te weinig medicijnen en onder de 3 miljoen vluchtelingen die Venezuela verlaten zijn zo'n 13.000 artsen.

„We hebben het leger nodig om de spullen Venezuela binnen te krijgen", zegt parlementslid Gaby Arellano stellig. Ze is gekozen in het Venezolaanse parlement, maar leeft in ballingschap in Colombia nadat ze vanwege bedreigingen en vervolging haar land ontvluchtte. „Maduro is oorlogszuchtig. Hij laat zijn macht zien, nu ook weer tijdens de demonstraties trommelt hij militairen op om ons bang te maken om vooral de goederen niet naar de overkant te brengen. Maar ik weet dat er onder de militairen ook veel honger is, niet aan de top, maar wel daaronder. Zij en hun familieleden hebben ook acute hulp nodig", zegt Arellano.

De zelfbenoemde president Guaidó hoopt dan ook dat via de humanitaire hulp het leger uiteindelijk overstag gaat en zijn kant zal kiezen. „Militairen, laat de spullen er door, er is ook hulp bij voor jullie en jullie familieleden", zei Guaidó bij herhaling. Maar aanhangers van

Maduro zeggen er alles aan te doen om de hulp tegen te houden, de goederen binnenlaten zou immers gelijk staan aan toegeven dat er een crisis is. Een dag voor de demonstratie organiseert de socialistische partij van Maduro (PSUV) een bijeenkomst in San Antonio, de Venezolaanse grensstad bij de Simon Bolivar-brug, de grootste grensovergang bij Cúcuta.

Partijleden en toppolitici uit hoofdstad Caracas zijn afgereisd naar de grensstad om hun autoriteit te tonen. Maduro's aanhangers houden een protestmars en er heerst een strijdlustige stemming. „We hebben het leger en daarnaast kunnen we zo twee miljoen activisten en leden van onze volksmilitie optrommelen om, als het moet, ons land te beschermen tegen een buitenlandse invasie", zegt Estrella Uribe, lid van de socialistische partij. Mocht het nodig zijn wil ze haar land ook verdedigen. „Trump wil onze rijkdommen en onze olie. Maar die spullen van hem komen er hier niet in", zegt ze vastberaden. Freddy Bernal, voormalig burgemeester en een topman binnen de socialistische partij, zit voor een grote foto van oud-president Hugo Chavez. Zijn ogen zijn groot afgebeeld op een banner en lijken alles nauwlettend in de gaten te houden. „Guaidó is een landverrader. Bij de Tienditasbrug is nog geen migratiepost dus als er iets of iemand die brug oversteekt wordt dat gezien als militaire interventie en staats leger klaar de soevereiniteit van ons land te beschermen", zegt Bernal dreigend.

In een loods op Colombiaans grondgebied is vrijwilliger Gomez bijna klaar met zijn werk. Als hem op 23 februari wordt gevraagd de grens over te steken met tassen vol hulpgoederen, dan zal hij dat zeker doen. „Het is riskant, maar ik wil me opofferen. Ik ben bereid tot het uiterste te gaan voor mijn land". Hij zet de laatste noodpakketten klaar.

De Verenigde Staten hebben in Venezuela bewust een humanitaire crisis gecreëerd om een militaire interventie te rechtvaardigen. Dat zei president Maduro dinsdag opnieuw in een uitgebreid interview met de BBC. Hij noemde Trump, „een white supremacist" die Latijns-Amerikanen „haat". „Het is een politieke oorlog in het belang van extreem-rechts, dat momenteel regeert, van de Ku Klux Klan die heerst in het Witte Huis, om Venezuela over te nemen." Tijdens een bijeenkomst in Caracas zei Juan Guaidó tegen tienduizenden aanhangers dat de humanitaire hulp het land in zal komen ondanks het verzet van Maduro.

The Washington Post. (2019, 10 januari). *Venezuela's crisis deepens.*

THE EPIC political and humanitarian crisis in Venezuela is due to pass a new juncture Thursday when President Nicolás Maduro is sworn in for a second six-year term. His first saw an implosion unprecedented in modern Latin American history: Though his country was not at war, its economy shrank by 50 percent. What was once the region's richest society was swept by epidemics of malnutrition, preventable diseases and violent crime. Three million people fled the country. Yet Mr. Maduro, having orchestrated a fraudulent reelection, presses on with what the regime describes as a socialist revolution, with tutoring from Cuba and predatory loans from Russia and China.

If there is any light in this bleak picture, it is that Venezuela's neighbors are edging toward more assertive action to stem a crisis that, with the massive flow of refugees, threatens to destabilize several other countries. Last week, 13 governments, including Brazil, Colombia, Argentina and Canada, issued a statement declaring Mr. Maduro's presidency illegitimate and threatening sanctions. Peru imposed travel and banking restrictions on Mr. Maduro and his cabinet, and several countries said they would recognize the opposition-controlled National Assembly as Venezuela's only legitimate institution.

Unfortunately, that is unlikely to move the regime. Mr. Maduro has already survived challenges that usually topple governments, including months of mass street protests in 2017 and inflation that soared to 1 million percent last year. That's partly because critical shortages of food, water, medicine and power have kept many Venezuelans preoccupied with day-to-day survival, while the availability of refuge in neighboring countries has provided an escape valve. But Mr. Maduro, like Hugo Chávez before him, has not hesitated to employ crude repression. A report issued Wednesday by Human Rights Watch said it had documented 380 cases of cruel, inhumane or degrading treatment of government opponents since 2014, including at least 31 cases of torture. That includes dozens of military personnel suspected of coup-plotting.

Like three administrations before it, the Trump White House has struggled over how to respond to the Chavistas. The Treasury Department has steadily expanded sanctions, which now apply to some 70 people and cut off Venezuela's access to U.S. banks. But though President Trump has sometimes talked of military intervention, he has rightly refrained from that, as well as from lesser measures, such as a boycott of Venezuelan oil. Secretary of State Mike Pompeo has been urging Latin American governments to act, but not all are cooperating. Mexico, under its new leftist president, Andrés Manuel López Obrador, declined to join the collective condemnation of Mr. Maduro and is sending a diplomat to his inauguration.

As conditions continue to deteriorate - the International Monetary Fund is forecasting that inflation could rise in 2019 to 10 million percent - Mr. Maduro may finally be toppled by dissidents inside the regime or a new popular uprising. If not, the pressure Venezuela is putting on its neighbors will escalate. One recent study by scholars at the Brookings Institution concluded that 5 million more refugees may pour across the borders. The region has never seen a crisis like this: a steadily escalating catastrophe with no solution - either from inside or outside - in sight.

De Volkskrant. (2017, 3 augustus). 'Venezuela manipuleert opkomstcijfer'.

Volgens het bedrijf, SmartMatic, is er 'geen twijfel over mogelijk dat het opkomstcijfer is gemanipuleerd' en ten minste een miljoen kiezers te hoog is uitgevallen. De SmartMatic-chef Antonio Mugica zei tegen de BBC dat een miljoen nog slechts een voorzichtige schatting is en dat nader onderzoek volgt.

De regering claimt dat ruim 8 miljoen van de 19 miljoen kiezers stemden. De opkomst was daarmee veel hoger dan verwacht. De oppositie boycotte de stembusgang omdat de kandidaten regeringsgezind waren en omdat deze 'vergadering' het parlement zou opheffen, waar de oppositie de meerderheid heeft. De Venezolaanse president Nicolás Maduro beschouwt zich nu als de winnaar in de volksraadpleging.

Hij heeft een raad laten kiezen die met een nieuwe grondwet komt, die waarschijnlijk elke oppositie tegen het zijn impopulaire bewind onwettig maakt. Dinsdag liet hij twee oppositieleiders oppakken.

Nederland en de andere EU-lidsta erkennen de nieuwe grondwetgevende vergadering niet. Maar de EU wil het land nog geen sancties opleggen.

De Volkskrant. (2017, 8 augustus). *Oppositie Venezuela kan verslagenheid niet verhullen.*

'De Venezolanen laten zich niet stoppen door het geweld van het regime', zei de Venezolaanse oppositieleider en parlamentsvoorzitter Julio Borges zondagavond in een emotioneel betoog. 'We zullen niet rusten tot Venezuela zijn vrijheid terug heeft.' Borges deed zijn best hoopvol te klinken. Maar hij heeft zijn woorden net iets te vaak herhaald de afgelopen maanden. Ze hebben hun kracht verloren en kunnen de verslagenheid niet meer verhullen.

Want in werkelijkheid lukt het de oppositie niet meer de bevolking in beweging te krijgen. De Venezolanen zijn moe gestreden, de dictatuur lijkt onafwendbaar. Ruim 80 procent van de bevolking wil dat de socialistische president Nicolás Maduro opstapt, en dat er nieuwe verkiezingen komen. Maar het is de vraag of Maduro nog valt te stoppen. En tegen welke prijs.

Het was een bewogen weekend. Vrijdag nam de omstreden grondwetgevende vergadering zitting in het parlamentsgebouw om een nieuwe grondwet te schrijven. Gedurende dat proces, dat twee jaar kan duren, hebben de leden van de vergadering de absolute macht in het land. Zaterdag maakten ze daar direct gebruik van door de kritische hoofdaanklager Luisa Ortega uit haar ambt te zetten en te vervangen voor een vertrouweling van Maduro.

Het is een kwestie van tijd voordat ook de parlementariërs van de oppositie aan de kant worden gezet. De grondwetgevende raad is voornemens de parlementaire immuniteit op te heffen, zodat de 'terroristen' kunnen worden veroordeeld voor het opruien van de bevolking. De oppositie, negentien partijen verenigd in coalitie MUD, staat met de rug tegen de muur en kibbelt onderling over de te varen koers. De regering kijkt tevreden toe.

Veel Venezolanen moeten overigens niets hebben van de oppositie. De steun voor Maduro brokkelt razendsnel af, maar vooral onder de armen bestaat groot wantrouwen tegen de MUD. Ze herinneren zich nog goed hoe het was voordat de socialisten in 1998 aan de macht kwamen. Het waren partijen van de huidige MUD die in de jaren tachtig en negentig met hun neoliberale beleid en corruptie grote onvrede creëerden en zo de weg vrijmaakten voor Chávez.

De oppositie krijgt de massa's niet meer de straat op, radicale demonstranten met huisgemaakte bommen en molotovcocktails blijven over. Ze gaan vrijwel dagelijks de strijd aan met de nationale garde en voelen zich in de steek gelaten door de gematigde oppositie. De MUD blijft hameren op vreedzaam verzet maar de roep om de regering met wapens omver te werpen klinkt in bepaalde kringen steeds luider.

Anderen hebben liever dat het leger ingrijpt. Ook prominente oppositieleiders als Leopoldo López hebben de militairen meermaals opgeroepen 'zich aan de kant van de democratie en de grondwet te scharen'. Zondag leek het er even op dat die wens in vervulling ging. Een groep van twintig mannen nam de wapens op tegen militairen in een kazerne in Valencia. Ze beweerden dat elders in het land soortgelijke acties zouden volgen. Het zou niet gaan om een staatsgreep, maar om een 'burger-militaire actie om de democratie te herstellen'.

De regering maakte korte metten met de rebellen en verdere opstanden bleven tot nog toe uit. Het was een 'terroristische aanslag', aldus Maduro zondagavond. Volgens de regering waren het geen actieve militairen maar verklede burgers onder leiding van een eerder ontslagen commandant.

'Het is onduidelijk wat er zondag precies is gebeurd', zegt Rocio San Miguel, advocaat en directeur van Control Ciudadana, een onafhankelijke organisatie die toezicht houdt op het handelen van de veiligheidstroepen in Venezuela. 'Hoe dan ook komt de regering als winnaar uit de bus. Maduro zal dit voorval aangrijpen om een heksenjacht te ontketenen binnen de strijdkrachten', legt ze uit. 'Door zich nu te ontdoen van kritische manschappen, kan hij voorkomen dat militairen in de toekomst bijdragen aan een omverwerping van het regime.'

Er zijn aanwijzingen dat het borrelt binnen de strijdkrachten, maar San Miguel verzekert dat het overgrote deel van de troepen loyaal is aan de regering. 'Maduro heeft die loyaliteit veiliggesteld door het leger grote politieke invloed en economische voordelen te geven', zegt ze.

De Venezolanen wenden zich naar de internationale gemeenschap. Vooral vanuit de regio klinkt felle kritiek op Maduro. Handelsblok Mercosur heeft Venezuela zaterdag het lidmaatschap ontnomen en Maduro opgeroepen de democratie te herstellen. Maar de boodschap klinkt zwak uit de mond van de Braziliaanse president Michel Temer, die zelf middels een omstreden afzettingsprocedure aan de macht kwam en betrokken is bij een immens corruptieschandaal.

Ook de Mexicaanse president Enrique Peña Nieto, die een leidende rol aanneemt in de internationale kritiek tegen Maduro, heeft weinig recht van spreken als het gaat om mensenrechtenschendingen of gecorrumpeerde staatsinstituties. Maduro weet dat ook, en trekt fel van leer tegen deze 'hypocrisie' van regionale leiders. Het voedt bovendien zijn theorieën over een 'internationaal complot tegen de bolivariaanse revolutie'.

De Verenigde Staten hebben sancties opgelegd tegen veertien hooggeplaatste chavistas onder wie Maduro. Ze overwegen momenteel economische sancties die de oliesector

zouden raken. Ruim de helft van de Venezolaanse exportinkomsten is afkomstig uit de olieverkoop aan de VS; de Amerikanen hebben dus een machtig wapen in handen.

De sancties zouden de doodsteek betekenen voor de toch al noodlijdende economie. Er is nu al gierende inflatie en extreme schaarste aan betaalbaar voedsel en medicijnen.

Economische sancties van de VS zullen leiden tot nog meer armoede, vluchtelingen, wanhoop, plunderingen en algehele chaos. De vraag is of dat alles tot de val van Maduro zal leiden. En of de bevolking gedwongen mag worden een dergelijke prijs te betalen.

Trouw. (2019, 23 januari). *Maduro heeft leger nog altijd aan zijn kant.*

De onrust groeit in Venezuela, er sloegen zelfs militairen aan het muiten. Maar een militaire staatsgreep lijkt niet aanstaande.

De rebellie duurde slechts enkele uren. Tientallen leden van de Nationale Garde, een soort militaire politie, vielen maandagochtend een politiebureau in de hoofdstad Caracas aan en verspreidden filmpjes waarop zij verklaarden in opstand te komen 'voor het volk van Venezuela'. Maar al snel werden 27 manschappen ingerekend. De actie was zo knullig dat militair analist Rocío San Miguel verzuchtte 'dat hij meer vragen genereert dan antwoorden'.

Het incident kwam amper twee weken na de inhuldiging van Nicolas Maduro voor een volgende ambtstermijn van zes jaar. De schijnverkiezingen die daaraan voorafgingen werden binnen en buiten Venezuela gezien als een aanfluiting.

Sinds de beëdiging neemt de onrust toe. Het parlement, dat door de oppositie wordt gedomineerd en dat de facto geen macht meer heeft, erkende niet Maduro maar zijn eigen nieuwgekozen voorzitter Juan Guaidó als (tijdelijk) staatshoofd. Op straat is het onrustig. Voor vandaag zijn grote demonstraties aangekondigd.

Het was alweer bijna een half jaar geleden dat Maduro werd geconfronteerd met rebellerende militairen. In augustus ontploften tijdens een militaire parade twee drones met explosieven, klaarblijkelijk bedoeld voor het podium waarop Maduro de militairen te woord stond. Geen van de vliegende objecten bereikten hem, maar er vielen zeven gewonden. Enkele dagen later werden twee hoge militairen gearresteerd wegens veronderstelde betrokkenheid.

Het incident werd gezien als een teken van kwetsbaarheid van Maduro, wiens wanbeleid het land in een diepe economische en humanitaire crisis heeft gestort. Maduro heeft de steun van de militairen nodig, niet alleen omdat ze de wapens hebben. Generaals zitten ook op sleutelposten op ministeries, ambassades en bij het strategisch belangrijke staatsoliebedrijf. Het zou rommelen binnen de Venezolaanse kazernes. Een jaar geleden dook ook al een opstandige militair op en in 2017 riep een heel bataljon op tot rebellie.

Maar de incidenten tonen ook hoe groot de greep van Maduro op de militairen nog is. "Maduro kan nog rekenen op de steun van de strijdkrachten," zegt politiek analist Carlos Romero. De opstand van maandag kreeg geen navolging van andere militairen, net zomin als dat gebeurde bij eerdere muiterijen.

Maduro legt de generaals in de watten met een goed salaris en andere privileges. Kolonels verdienen tientallen malen het minimumloon en daarnaast kunnen zij rekenen op extra

inkomsten dankzij de controle over smokkelroutes van geld, drugs, benzine en voedsel. De steekpenningen aan controlerende militairen leiden tot miljoeneninkomsten. Omverwerpen van de regering Maduro zou deze privileges in gevaar brengen.

Een andere factor is de contraspionage, volgens ingewijden in handen van de Cubaanse geheime dienst die kan bogen op een halve eeuw ervaring met het tijdig detecteren van dissidenten binnen de eigen gelederen. Venezuela spoort potentiële onrust binnen de strijdkrachten soms in een vroeg stadium op. In maart vorig jaar werden 24 militairen gedegradeerd of het leger uit gezet. Dat werd gezien als een zuivering.

Naarmate de economische en humanitaire crises dieper worden, er meer Venezolanen vluchten voor honger, schaarste en criminaliteit, er meer oppositieleiders in de cel verdwijnen en Venezuela internationaal geïsoleerder komt te staan, lijken er scheuren te ontstaan in het revolutionaire kamp. Hoge functionarissen vluchten het land uit, zoals onlangs een belangrijke rechter die jarenlang met het regime samenwerkte.

Daarnaast wordt de roep om militair ingrijpen steeds openlijker. Maandag, terwijl de opstand nog bezig was, riep parlamentsvoorzitter Guaidó indirect op tot actie. Hij zei dat militairen 'die helpen de constitutionele orde te herstellen' geen straffen hoeven te vrezen.

"Iedereen wacht op een teken dat het leger beweegt," zegt Romero. Maar dat moment is nog niet dichtbij. "Het regime heeft bovendien nog voldoende financiële reserves en ook de steun van zo'n 30 procent van de bevolking."

Vooralsnog zullen de crisis dieper worden en de repressie tegen de oppositie zal alleen maar toenemen. Het tandeloze Venezolaanse parlement bereidt zich intussen wel degelijk voor op de transitie.

Gisteren nam het een wet aan die iedereen die voor Maduro werkt al bij voorbaat amnestie verleent met de mededeling dat ook voor hen 'het uur is gekomen om zich aan te sluiten bij het volk van Venezuela'.

De herverkiezing van de president was een aanfluiting Na de transitie zal er amnestie komen, belooft de oppositie

The Washington Post. (2017, 13 augustus). *Venezuela dismisses Trump's 'vile threats'*.

CARACAS, VENEZUELA - President Trump's claim that he is not ruling out "military" action in Venezuela prompted a fresh wave of anti-American sentiment by government officials here.

President Nicolás Maduro's backers were using Trump's statement from Friday as a tool to unite Venezuelans against what they perceive as a common enemy.

"We reject the cowardly, insolent, and vile threats of the President of the United States against the sacred sovereignty of Venezuela," tweeted Delcy Rodríguez, Maduro's former foreign minister. She is now president of the new, all-powerful and pro-government Constituent Assembly created by a controversial vote last month.

On national television, Defense Minister Vladimir Padrino López said: "This is an act of craziness; it's an act of supreme extremism. There's an extremist elite governing the United States."

Trump told journalists Friday: "We are all over the world, and we have troops all over the world in places that are very far away. Venezuela is not very far away, and the people are suffering and they're dying. We have many options for Venezuela, including a possible military option, if necessary."

Trump's threats about a "military option" appeared to be dividing U.S. allies in the region, risking the unity of Latin American nations that are seeking to pressure Venezuela's authoritarian government to change course.

"The government of Chile rejects the threat of a military intervention in Venezuela," tweeted Chilean Foreign Minister Heraldo Muñoz. He said that foreign ministers from many Latin American countries had agreed to reject any military steps.

Rather than applying pressure, observers said, claims such as Trump's largely serve to aid Maduro.

"As we have seen with many Trump declarations, they're said in the heat of the moment with no concrete basis," said Mariano de Alba, a Venezuelan lawyer and international relations expert. "The regime will take as much advantage of the juicy declarations as it can."

As recently as Thursday, Maduro - the anointed successor of leftist firebrand Hugo Chávez, who died in 2013 - said he wanted to have "respectful" relations with the United States.

After Trump's remarks on Friday, the White House press secretary released a statement saying the president had rejected a request from Maduro for a phone call. "Trump will gladly speak with the leader of Venezuela as soon as democracy is restored in that country," the statement read.

De Volkskrant. (2019, 31 januari). *Venezolanen leggen massaal het werk neer.*

Tienduizenden Venezolaanse arbeiders, artsen en zakenlui hebben gistermiddag om twaalf uur het werk uit hun handen laten vallen. Ze legden het land twee uur lang plat om de druk op president Nicolas Maduro te verhogen. In duizenden steden en dorpen gingen aanhangers van de oppositie met vlaggen de straat op. Ze zongen het volkslied en eisten het vertrek van Maduro.

Het was de eerste grote demonstratie sinds oppositieleider Juan Guaidó zichzelf vorige week uitriep tot interim-president. Sindsdien zijn er volgens de Verenigde Naties zeker 40 mensen om het leven gekomen en 850 gearresteerd. Maar waar geweld de Venezolanen eerder murw heeft gekregen, schrikken zij er nu niet voor terug te demonstreren. 'Ik ga naar buiten, nu meer dan ooit', zei de 63-jarige Sobeia Gonzalez tegen persbureau AP. 'We hebben er veel meer vertrouwen in dat deze regering niet veel tijd meer heeft.'

'Wij blijven op straat komen', zei Guaidó gisteren tegen studenten, toen hij onverwachts opdook bij de Centrale Universiteit van Venezuela, in de hoofdstad Caracas. 'Niet alleen uit protest tegen de crisis waar we allemaal in leven, niet alleen omdat het zo slecht gaat, maar ook voor onze toekomst.'

Maduro liet weten niet van plan te zijn op te stappen. Hij wil pas nieuwe presidentsverkiezingen uitschrijven als zijn ambtstermijn in 2025 verloopt. Wel toonde hij zich voor het eerst bereid tot overleg met de oppositie, en gaat hij akkoord met vervroegde parlementsverkiezingen, zo zei hij tegen het Russische persbureau RIA. Bij onderhandelingen zouden onder meer Mexico, Uruguay, Bolivia, het Vaticaan en Rusland volgens Maduro kunnen bemiddelen.

De onrust is ondertussen uitgedraaid op een geopolitieke kwestie, omdat Maduro de Verenigde Staten ervan beticht een coup te willen plegen. De VS hebben Guaidó vorige week meteen erkend als rechtmatige president. Daarna volgen sancties tegen het Venezolaanse staatsoliebedrijf PdVSA, waardoor de Amerikaanse olie-invoer goeddeels tot stilstand zal komen. Tegelijkertijd blijven Venezolaanse bondgenoten Rusland en China vierkant achter president Maduro staan.

Maduro publiceerde gisteren een video waarin hij het Amerikaanse volk opriep hem te steunen als rechtmatige leider van Venezuela en op te staan tegen president Trump. Ook waarschuwde hij tegen elke Amerikaanse militaire interventie. 'We zullen geen Vietnam toestaan in Latijns-Amerika', zei Maduro. 'Als het doel van de Verenigde Staten is om binnen te vallen, zullen zij een Vietnam krijgen dat erger is dan zij zich kunnen voorstellen.'

Op de video staat hij bij zijn militairen (de afgelopen week zond de staatstelevisie bijna dagelijks beelden uit van Maduro die militaire trainingen bijwoont). Hij wil laten zien dat hij nog steeds de steun geniet van het leger.

Het conflict tussen Maduro en Guaidó werd deze week verder op scherp gezet toen het hooggerechtshof, dat bemand wordt door Maduro-loyalisten, Guaidó verbood het land te verlaten. De openbare aanklager, Tarek William Saab, ook bondgenoot van Maduro, is een strafrechtelijk onderzoek tegen Guaidó begonnen omdat hij mogelijk 'de vrede in de republiek heeft geschaad'. Totdat het onderzoek klaar is, mag Guaidó niet naar het buitenland, en zijn bankrekeningen zijn bevroren.

Maduro heeft het tot nu toe nog niet aangedurfd, voornamelijk vanwege de internationale druk, om Guaidó te arresteren. Het lijkt erop dat hij nu met behulp van de rechterlijke macht probeert om de oppositieleider de mond te snoeren. 'Dat is niets nieuws', reageerde Guaidó. 'Het enige antwoord van dit regime is vervolging en repressie.'

Trouw. (2017, 9 augustus) . *Regio moet met Maduro praten.*

Het land heeft ongekende rijkdommen, maar zijn volk sterft van de honger. En wie daartegen de stem verheft, loopt grote kans dat met de dood te moeten bekopen. Zijn 'revolutionaire' leiders hebben Venezuela in een zwarte chaos gestort. Wie weg kan komen, ontvlucht het land. En wie achterblijft, moet zien te overleven in een langdurig, gewelddadig conflict.

Er is geen twijfel over de vraag wie hiervoor verantwoordelijk is: de Venezolaanse president Nicolás Maduro. Geconfronteerd met een parlementaire oppositie heeft Maduro een nieuw parlement laten verkiezen, gevuld met getrouwen. En in antwoord op demonstraties van burgers en opstandige legereenheden heeft hij geweld ingezet, met al meer dan honderd doden tot gevolg. En daar zal het niet bij blijven.

De socialistische revolutie die zijn charismatische voorganger Hugo Chávez begon, loopt onder Maduro uit op een gewelddadige dictatuur. Een revolutie die begon met het opeisen van de olierijkdommen voor het volk, eindigt met de inzet van wapens tégen het volk.

Het ziet er niet naar uit dat Venezuela zelf in staat is uit dit zwarte gat te komen. Het land zal eruit gehaald moeten worden. De eerst aangewezenen om dat te doen zijn de omringende Zuid- en Noord-Amerikaanse landen, verenigd in de OAS.

In die Organisatie van Amerikaanse Staten is consensus tot nu toe echter ver te zoeken, helaas. Er is in de buurlanden nog te veel sympathie met de zogenaamd socialistische revolutie van Chávez en nog wrok over eerdere Amerikaanse pogingen om met een staatsgreep aan die revolutie een eind te maken.

Bovendien is er onduidelijkheid over de koers van de Verenigde Staten, die ook lid zijn van de OAS. Washington heeft sancties ingesteld tegen Maduro en zijn hoogste getrouwen, maar die hebben vooral symbolische waarde. De VS dreigen met een boycot van Venezolaanse olie. Maar of het daarvan ook zal komen is onzeker, want de Amerikanen zijn grootafnemer van die olie. Een boycot zou waarschijnlijk ook weinig helpen. Als die doel treft, zijn de gewone Venezolanen de dupe. Effectief zal een boycot niet zijn, Maduro zou snel nieuwe afnemers vinden voor zijn olie.

De president met geweld uit de macht ontzetten, is een nog slechtere optie. Het beste dat nu kan gebeuren is dat de OAS eensgezind Maduro dwingt tot een gesprek over herstel van de democratie in zijn land, en een herstel van de economische orde, voedselvoorziening, zorg en veiligheid. Hoe verwerpelijk Maduro's optreden ook is, in een vreedzame overgang zouden de huidige president en zijn aanhang deel moeten uitmaken van de redding en wederopbouw van Venezuela.

NRC Handelsblad. (2017, 11 augustus) . *De oppositie in Venezuela vreest compleet te worden uitgeschakeld.*

Bewind president Maduro De oppositie zet oude twisten opzij, maar blijft terrein verliezen onder Maduro. De heksenjacht op de oppositie wordt heviger.

Als parlamentslid Angel Alvarado van oppositiepartij Primero Justicia probeert het 'palacio legislativo' te betreden, het paleis in Caracas waar het congres van Venezuela zetelt, moet hij zich een weg banen door aanhangers van president Maduro die hem uitschelden, duwen en zelfs op hem spugen. „Het is levensgevaarlijk voor ons als gekozen parlementariërs om onze werkplek te bereiken. De veiligheidsmensen bij de ingang die ons moeten beschermen, kijken vanaf een afstand toe”, schetst Alvarado de situatie vanuit Caracas.

Is hij eenmaal zonder kleerscheuren op het terrein dan loopt hij sinds deze week ook de pas geïnstalleerde leden van de Asamblea Nacional Constituyente (ANC) tegen het lijf. Deze omstreden Grondwetgevende Vergadering, gekozen op initiatief van de autocratische president Nicolas Maduro, heeft meer macht dan het parlement en zal onder meer de nieuwe Venezolaanse grondwet gaan schrijven. „Zij hangen een totaal andere ideologie aan, ze zijn instrumenten van de president om zijn macht te totaliseren. Maar wat kunnen we doen? Je moet elkaar respecteren, maar van binnen schreeuw ik het uit”, zegt de parlementariër bitter.

Alvarado maakt met de partij Primero Justicia, waar oppositieleider Henrique Capriles de oprichter van is, deel uit van de 'Tafel van Democratische Eenheid'. In dit samenwerkingsverband, in het Spaans afgekort tot MUD, zijn zo'n twintig oppositiepartijen vertegenwoordigd. De Venezolaanse oppositie is ideologisch te verdelen in rechtse, centrum-rechtse en centrum-linkse partijen. „De verdeeldheid binnen de oppositie is er altijd geweest en dat heeft de groep vaak zwak gemaakt. Er was geen eenduidige strategie, partijen bestreden elkaar in het nemen van beslissingen, of het al dan niet aangaan van een dialoog met de regering. Sinds kort is er een meer gezamenlijke strategie, maar zelfs nu, in het heetst van de strijd tegen de regering Maduro, zijn er nog meningsverschillen”, zegt Eugenio Martinez, een Venezolaanse verkiezingspecialist en politiek analist.

Hij doelt op het recente meningsverschil van deze week binnen de oppositiepartijen over het al dan niet meedoen met de regionale verkiezingen in december. In de verschillende staten staan dan gouverneursverkiezingen op de agenda. Deze verkiezingen zouden vorig jaar al plaatsvinden maar werden door de regering Maduro steeds opgeschoven. Sommige oppositiepartijen wilden deze verkiezingen boycotten, omdat er geen vertrouwen is in de Nationaal Kiesraad (CNE) en er op voorhand al sprake zou zijn van fraude. Die bleek er

achteraf ook te zijn bij de uitslag van de verkiezing van 30 juli over de omstreden Grondwetgevende Vergadering.

Andere oppositiepartijen waren van mening dat het juist wel belangrijk is mee te doen, om te laten zien dat Maduro niet alles naar zich toe kan trekken. Donderdag besloot de MUD alsnog wél mee te doen met de regionale verkiezingen. Maar of die überhaupt doorgaan is nog maar de vraag. De nieuwe Grondwetgevende Vergadering is begonnen met een ware heksenjacht op oppositieleiden. Zo werden de afgelopen dagen al vijf oppositionele burgemeesters tot gevangenisstraffen door het Hoogerechtshof veroordeeld omdat ze de massaprotesten in hun gebieden niet hadden voorkomen. Sinds april zijn bij massademonstraties minstens 120 doden gevallen.

Het zijn deze protesten waar de oppositiepartijen en wanhopige Venezolanen de afgelopen maanden hun verzet mee toonden, uit pure frustratie, want verder zitten ze volkomen klem in hun strijd tegen Maduro: sinds 2015, toen de oppositiepartijen de parlementsverkiezingen wonnen, doet de president er alles aan om ze uit te schakelen. „Toen we destijds wonnen, leefden we in een kortstondige euforie. Al snel begon Maduro alle instituties naar zich toe te trekken en zijn aanhangers op cruciale posten te plaatsen. Hij wil ons uiteindelijk helemaal uitschakelen”, zegt Alvarado.

Volgens politiek analist Martinez staat ruim de helft van de Venezolanen achter de oppositie, nog zo'n 20 procent steunt Maduro en minstens 30 procent van de Venezolanen voelt zich door niemand vertegenwoordigd. „Ondanks de crisis, waarin ruim tachtig procent van de Venezolanen in armoede leeft en steeds meer mensen honger lijden, is er nog een behoorlijk percentage neutraal”, zegt hij. „Er zijn ex-chavista's, voormalige aanhangers van Maduro's voorganger Hugo Chavez, die wel af willen van deze regering, maar ook de oppositie niet vertrouwen.”

„Ik wil af van Maduro, ik heb niet te eten, ben radeloos en diep teleurgesteld”, zegt Lourdes Velasquez, een conciërge op een middelbare school in een telefonische reactie. „Maar zijn we beter af met de oppositie? Chavez was er voor de volksklasse. De oppositieleiden weten niet wat armoede is, ze komen uit rijke families en vertegenwoordigen hen.”

Parlementariër Alvarado bestrijdt dit. „De middenklasse en elite bestrijken slechts 15 procent van dit land. Ik ben gekozen als volksvertegenwoordiger van de grootste sloppenwijk in ons land, Petare. Daar wonen honderdduizenden straatarme bewoners, voor hen vecht ik. Eerst moet Maduro weg, dan moeten we de armoede en honger bestrijden en ons land weer opbouwen.”

The Washington Post. (2017, 20 augustus). *Venezuela moves to disempower congress.*

Opposition lawmakers say action by new pro-Maduro assembly is 'fraudulent'

CARACAS, Venezuela - Venezuela's new pro-government Constituent Assembly formally moved Friday to assume the powers of the opposition-dominated congress, completing what critics call a power grab that effectively puts all branches of government under the control of President Nicolás Maduro.

The Constituent Assembly, created in a July 30 vote decried as fraud by the opposition and a host of nations, had begun to assume the role of the National Assembly, whose members were democratically elected in 2015.

But in a move likely to spark further international condemnation, the motion Friday formalized the arrangement. The body was also poised to pass a new law that critics say could be used to punish opposition leaders and anti-government protesters with as much as 25 years in prison.

The opposition-led congress decried the vote as an attempt to finally "close" congress and said via its official Twitter account that it does not recognize the "fraudulent" move. It called on Venezuelans to join legislators in a session at the Constituent Assembly's legislative palace Saturday morning.

"The Constituent Assembly is null, and its acts are illegal and unconstitutional. The National Assembly, the international community and the people will not abide by the annulment decision," the opposition tweeted.

Luis Almagro, secretary general of the Organization of American States, tweeted, "Fraudulent dissolution of the National Assembly by the Constituent Assembly deepens the coup d'état in Venezuela."

But Diosdado Cabello, a senior member of Maduro's inner circle, said that the decision had stopped short of disbanding congress and that the assembly was simply assuming congressional powers.

"For those raving, the Constituent Assembly has not eliminated the National Assembly," Cabello tweeted. "It is only assuming the functions of those who have placed themselves on the margins of the constitution."

Nevertheless, Venezuela's congress appeared to be left in an even more precarious legal limbo. The pro-government supreme court robbed the congress of its authority in March. Yet even after the new Constituent Assembly began to meet in its legislative palace this month, opposition lawmakers have continued to convene there in a separate chamber. It remained unclear whether opposition leaders could continue that arrangement.

Maduro - the anointed successor of Hugo Chávez, who died in 2013 - has billed the Constituent Assembly as the cornerstone of his completing Chavez's socialist dream. The assembly's members - ranging from student leaders to fishermen to top government officials - are being vested with vast powers to change the constitution, and will be used to streamline efforts to funnel more power and authority to local communities. But critics say that in practice it will be used to consolidate Maduro's power and ensure more political largesse in poor communities in exchange for their loyalty.

The moves come amid an escalating crackdown on dissent after four months of anti-government street protests have left more than 100 dead.

The Constituent Assembly moved Thursday night to strip legislative immunity from Germán Ferrer, a member of the elected congress. It came as he and his wife, Luisa Ortega Díaz - Venezuela's former chief prosecutor who was removed from office this month - appeared to join a rising number of dissidents fleeing the country to escape a broadening crackdown.

On Wednesday, the supreme court issued an arrest order for Ferrer.

Late Friday, Colombia's immigration agency confirmed that Ortega and Ferrer had arrived in Bogota via a private flight from Aruba. In the afternoon, Ortega participated via a video call in a meeting with top prosecutors from across Latin America. She said she had proof that Maduro and his circle were involved in a corruption scandal, that her removal was the "materialization of the systematic persecution" against her and her office, and that the new chief prosecutor's office would destroy any evidence that came his way.

"I will not stop fighting. And I ask you to not abandon Venezuela," she said

The Washington Post. (2019, 10 januari). *Venezuela's crisis deepens.*

THE EPIC political and humanitarian crisis in Venezuela is due to pass a new juncture Thursday when President Nicolás Maduro is sworn in for a second six-year term. His first saw an implosion unprecedented in modern Latin American history: Though his country was not at war, its economy shrank by 50 percent. What was once the region's richest society was swept by epidemics of malnutrition, preventable diseases and violent crime. Three million people fled the country. Yet Mr. Maduro, having orchestrated a fraudulent reelection, presses on with what the regime describes as a socialist revolution, with tutoring from Cuba and predatory loans from Russia and China.

If there is any light in this bleak picture, it is that Venezuela's neighbors are edging toward more assertive action to stem a crisis that, with the massive flow of refugees, threatens to destabilize several other countries. Last week, 13 governments, including Brazil, Colombia, Argentina and Canada, issued a statement declaring Mr. Maduro's presidency illegitimate and threatening sanctions. Peru imposed travel and banking restrictions on Mr. Maduro and his cabinet, and several countries said they would recognize the opposition-controlled National Assembly as Venezuela's only legitimate institution.

Unfortunately, that is unlikely to move the regime. Mr. Maduro has already survived challenges that usually topple governments, including months of mass street protests in 2017 and inflation that soared to 1 million percent last year. That's partly because critical shortages of food, water, medicine and power have kept many Venezuelans preoccupied with day-to-day survival, while the availability of refuge in neighboring countries has provided an escape valve. But Mr. Maduro, like Hugo Chávez before him, has not hesitated to employ crude repression. A report issued Wednesday by Human Rights Watch said it had documented 380 cases of cruel, inhumane or degrading treatment of government opponents since 2014, including at least 31 cases of torture. That includes dozens of military personnel suspected of coup-plotting.

Like three administrations before it, the Trump White House has struggled over how to respond to the Chavistas. The Treasury Department has steadily expanded sanctions, which now apply to some 70 people and cut off Venezuela's access to U.S. banks. But though President Trump has sometimes talked of military intervention, he has rightly refrained from that, as well as from lesser measures, such as a boycott of Venezuelan oil. Secretary of State Mike Pompeo has been urging Latin American governments to act, but not all are cooperating. Mexico, under its new leftist president, Andrés Manuel López Obrador, declined to join the collective condemnation of Mr. Maduro and is sending a diplomat to his inauguration.

As conditions continue to deteriorate - the International Monetary Fund is forecasting that inflation could rise in 2019 to 10 million percent - Mr. Maduro may finally be toppled by dissidents inside the regime or a new popular uprising. If not, the pressure Venezuela is putting on its neighbors will escalate. One recent study by scholars at the Brookings Institution concluded that 5 million more refugees may pour across the borders. The region has never seen a crisis like this: a steadily escalating catastrophe with no solution - either from inside or outside - in sight.

The New York Times. (2019, 11 januari). *With Venezuela in Free Fall, Its President Starts New Term.*

CARACAS, Venezuela -- When President Nicolás Maduro of Venezuela was sworn in for his second term on Thursday before the country's Supreme Court, a small group of supporters standing outside greeted the news by waving tiny flags with little enthusiasm.

The huge crowds that gathered to greet him after his first inauguration were nowhere to be seen.

In the years since Mr. Maduro first took office, violence and hunger have become emblematic, inflation has skyrocketed, and the migration of Venezuelans out of the country has reached unprecedented levels.

Mr. Maduro and his predecessor, Hugo Chávez, presided over the free fall of what was once Latin America's wealthiest nation. The country's economy continues to unravel at an alarming rate. And Mr. Maduro's re-election last year was widely denounced by other countries as fraudulent.

Venezuela's increasing isolation was evident inside the Supreme Court on Thursday. The presidents of Bolivia, Cuba, El Salvador and Nicaragua did attend the ceremony, along with representatives from China, Mexico and Turkey.

Notably absent, though, were representatives from the European Union and the United States, and members of the Lima Group -- 13 Latin American countries plus Canada that organized to find a solution to the crisis in Venezuela, and which last week announced that they would not recognize the legitimacy of Mr. Maduro's new term.

The Organization of American States said Thursday that it, too, would not recognize Mr. Maduro's new term as legitimate.

Despite these denunciations and the humanitarian crisis Venezuela is facing, Mr. Maduro is embarking on a term that extends until 2025.

So how did he get here, and how has he managed to hold on?

Here's what to know as Mr. Maduro begins his second term.

How was Maduro re-elected in such desperate conditions?

Mr. Maduro's re-election in May 2018 was widely criticized, with reports of coercion, fraud and electoral rigging.

He first came to power in a snap vote following Mr. Chávez's death in 2013, after the former leader had anointed him as successor.

But by the 2018 election, Venezuela's economy had plummeted to new lows as a result of mismanagement and corruption, and the country was in the midst of a crisis.

Despite that, election officials said Mr. Maduro won 68 percent of the vote. The chaotic state of the country and the desperation of poor voters may actually have contributed to Mr. Maduro's ability to maintain control.

Representatives of Mr. Maduro's party tracked those who voted by registering their "Fatherland Card" -- or national benefits card -- and promised aid and government subsidized food handouts if he was re-elected.

Independent international observers were not on hand, and a crackdown on critics left several of them unable to participate. Opposition leaders called for a boycott of the election, and that, combined with the disillusionment of many longtime government supporters, meant the turnout was exceptionally low. Less than half of the country's voters cast ballots.

Mr. Maduro's stifling of dissent and targeting of the opposition has been widely reported. Since 2014, Human Rights Watch says, it has documented hundreds of cases of mistreatment of government opponents, including at least 31 cases of torture.

More than 12,800 people have been arrested because of links to antigovernment protests, according to the Venezuelan human rights organization Foro Penal, including demonstrators, bystanders and people taken from their homes without warrants.

The two groups on Thursday released a report detailing the detention and torture of intelligence and security forces accused of plotting against the government.

How strong is his grip on power?

Despite international criticism and a crisis at home, Mr. Maduro has won the loyalty of the country's powerful military by handing its leaders control of the food and oil industries as well as profitable mining regions.

Ricardo Sánchez, 35, is a member of the powerful Constituent Assembly, a new legislature created by Mr. Maduro and assigned to rewrite the country's Constitution. He said that support for the party was as strong as ever.

"We are convinced that the majority of the people who voted for the president in May are united today with loyalty and discipline to be with Nicolás Maduro for another six years," he said.

But there are clear signs of growing discontent.

Recent desertions include Christian Zerpa, a Supreme Court judge and longtime government loyalist. He fled to the United States, denouncing Mr. Maduro as incompetent and the elections as unfair.

In August, Mr. Maduro was purportedly targeted in a bizarre drone attack. And the Trump administration held secret meetings with rebellious military officers from Venezuela over the past year to discuss their plans to overthrow Mr. Maduro, according to American officials, before deciding against aiding the plotters.

International sanctions and plummeting oil production have further weakened the already floundering economy.

While the country's opposition lost much power because of government persecution and the forced exile of some of its most prominent figures, last week's election of Juan Guaidó as the new president of the opposition-controlled National Assembly has renewed calls to remove Mr. Maduro from power.

"We are going to effectively represent the people," Mr. Guaidó said, "and we have plans to call the people to the streets in legitimate protest."

Who still supports him?

Mr. Maduro has found some allies in the region, including President Evo Morales of Bolivia, a fellow socialist who attended the inauguration.

And Mexico's new leftist president, Andrés Manuel López Obrador, invited Mr. Maduro to his own inauguration and has taken a friendlier stance in relations with Venezuela than his predecessor.

Russia has remained a staunch ally, with President Vladimir V. Putin voicing his support for Mr. Maduro during a December meeting in Moscow. A year earlier, Russia agreed to restructure some \$3 billion in loans to prevent Venezuela from defaulting.

Venezuela has also received recent financial support from China. After Mr. Maduro visited Beijing in September, he secured \$5 billion in loans.

Within Venezuela, loyal "chavista" governors, named for their support of Mr. Chávez and his revolutionary leftist policies, expressed support for Mr. Maduro in a news conference on Wednesday. Héctor Rodríguez, governor of the state of Miranda, denounced Mr. Maduro's critics and urged the country's opposition to "reconsider" their criticism of him.

Still, there has been widespread international condemnation of Mr. Maduro's re-election and support from nations in the region is crumbling.

Last week, the Lima Group urged Mr. Maduro to hand over power to the National Assembly until another election could be held.

Argentina on Thursday said it had suspended entry of high-level Venezuelan government officials. Paraguay cut off diplomatic relations and closed its embassy in Venezuela, and said the electoral process was illegitimate.

What's the impact on the people?

Daily life in Venezuela has become unrecognizable from what it was just a few years ago. Where once the government built homes, clinics and schools for the poor as part of its socialist policy, people now find themselves without the most basic necessities.

The country's health system has collapsed, leaving many without access to lifesaving medicine. Hunger is common, and the shelves of grocery stores lie bare. And there is no sense conditions are improving. The International Monetary Fund anticipates that Venezuela's inflation rate will reach 10 million percent in 2019, becoming one of the worst cases of hyperinflation in modern history.

More than three million people have fled Venezuela since 2014, according to the United Nations migration agency, setting off a regional crisis that has left neighboring countries grappling with how to respond

Some Venezuelans who remain in the country have reached their breaking point.

Margarita Uzcategui, 64, who lives in what used to be a thriving neighborhood of Caracas, described water shortages and electricity cuts that can last for up to 12 hours.

"I never imagined I would have to live like this," she said.

While she said the government has failed her, she doesn't trust the opposition, either.

"For me, this is the end. This has to be the end," said Mrs. Uzcategui. "If we are living like this now, imagine six more years. We will have no food, water, electricity. God help us."

Trouw . (2016, 22 oktober). *Maduro zegt nee tegen referendum.*

De meerderheid van de Venezolanen wil van president Maduro af, maar daar heeft hij een stokje voor gestoken. De verkiezingscommissie, die op zijn hand is, heeft een gepland referendum over zijn status opgeschort. Lagere rechtbanken voeren fraude bij de eerste fase van handtekeningen inzamelen op als reden. Nu kan Maduro's partij tot zeker 2019 aanblijven. Ook kregen acht oppositieleiders bevel het land niet te verlaten. Bovendien zijn verkiezingen voor gouverneurs, die de oppositie zou winnen, opgeschort.

The New York Times. (2015, 18 november). *Venezuela's Threatened Elections.*

Late last month, President Nicolás Maduro of Venezuela said that in the event of a defeat for his party in December's legislative election, he would "not hand over the revolution." That outcome, he warned, would force him to govern "with the people in a civil-military union." That message is disturbing. Mr. Maduro appears to be suggesting that if his ruling United Socialist Party of Venezuela takes a beating at the ballot box on Dec. 6, as polls predict, he will render the legislative branch toothless.

As his support base has dwindled in recent years, Mr. Maduro's government has arbitrarily prosecuted political opponents and unfairly disqualified opposition leaders from running for office. He gerrymandered voting districts to give his party a leg up and sought to shore up popular support by picking fights with two neighbors, Guyana and Colombia.

The world has noticed. On Nov. 10, Luis Almagro, the secretary general of the Organization of American States, sent the chief of the Venezuelan election commission an 18-page letter raising alarm about the fairness of the coming vote. The tone of the letter was remarkable because the O.A.S., of which Venezuela is a member, has historically been reluctant to publicly criticize Latin American leaders. The following day, a group of 157 lawmakers from the United States, Brazil, Chile, Colombia, Costa Rica and Peru sent Mr. Maduro a letter urging him to allow international observers to monitor the vote.

Mr. Maduro has never taken international criticism to heart, and he is likely to dismiss these recent complaints as part of an American conspiracy against him. But they signal the extent to which he has become a pariah in a region where leaders are traditionally reluctant to publicly criticize how their neighbors govern. Further usurping the will of voters would only deepen Mr. Maduro's isolation and erode his legitimacy.

New leadership in Venezuela's Congress could give the country a welcome jolt. The nation desperately needs to mend its devastated economy and rebuild the democratic institutions that have withered under Mr. Maduro's watch.

Trouw. (2017, 5 juni). *Dode en gewonden bij rellen in Caracas.*

Bij hevige rellen tussen demonstranten en de politie in de Venezolaanse hoofdstad Caracas zijn 161 gewonden gevallen toen een pantserwagen op de menigte inreed. In een ander deel van de stad viel één dode. Volgens de burgemeester van het stadsdeel Chacao raakte een man zwaargewond toen hij werd overreden door de pantserwagen. Het voertuig was in brand gevlogen nadat het was geraakt door een molotov-cocktail van de demonstranten. Die protesteren tegen president Maduro en eisen nieuwe verkiezingen.

NRC Handelsblad. (2016, 17 juni). *Honger drijft de Venezolanen tot plunderingen en wanhoop.*

Reportage

Humanitaire ramp in Venezuela

Schaarste is niet nieuw in het socialistische Venezuela van Maduro, maar niet eerder was het zo erg. „We hebben honger. Laatst bestond het avondeten uit een glas water.” De spanningen in het land lopen op.

‘Toiletpapier gebruiken we al maanden niet meer, dat is niet meer te krijgen in Venezuela. Maandverband ook niet. Deze dure vochtige doekjes wel, maar hoelang nog?’

Susana Valero (44) frutselt aan het bijna lege pakje naast de wc. Per dag overweegt ze wat er nodig is. „Groente hebben we al dagen niet gegeten en de medicijnen voor de suikerziekte van mijn man raken op”, zucht ze.

Het is zes uur 's ochtends en spitsuur bij de Valero's, een welgesteld gezin in Chacao, een van de betere buurten van de Venezolaanse hoofdstad Caracas. Vader Jesús hapt een arepa weg, een broodje van maïsdeeg. Susana kamt behendig de lange haren van haar dochters. Ze wil de deur uit, op 'strooptocht': haar dagelijkse gang langs winkels.

De eerste rijen voor de supermarkten vormen zich al 's nachts. Mensen slapen voor winkels, met gevaar voor eigen leven: per dag worden gemiddeld zeventig mensen vermoord. Het land met 31 miljoen inwoners is een van de gevaarlijkste ter wereld.

Nu zich hier door de economische crisis een humanitaire ramp voltrekt, neemt de onveiligheid extreme vormen aan. Op straat heb je vier paar ogen nodig, zeggen de Venezolanen. Voor je het weet, word je klemgereden en ben je ontvoerd. „Al voor een paar duizend dollar losgeld. Een huurmoordenaar klaart de klus al voor 100 dollar. Een mensenleven is hier niets meer waard”, zegt Susana terwijl ze de zwaarbewaakte garage uit rijdt.

Op weg naar de grote Excelsior Gama-supermarkt passeren we talloze apotheken en winkels, met lange rijen voor de deur. Ooit was Caracas een van de rijkste steden van Latijns-Amerika, met statige Spaanse gebouwen uit de welvarende koloniale tijd.

Zes jaar geleden vielen bij een eerder bezoek nog de trots en het zelfbewustzijn op, beïnvloed door het onder Hugo Chávez aangewakkerde nationalisme. De in 2013 overleden socialistische president gaf Venezolaanse helden als Simon Bolívar, de grote bevrijder van

Zuid-Amerika, een heiligenstatus. Nu valt vooral de wanhoop en boosheid op in de kilometerslange rijen. „Het is een vernedering om hier te staan”, zegt Susana. „Hoe langer de mensen wachten, hoe explosiever de sfeer.”

Iedere Venezolaan heeft een vaste 'koopdag', bepaald door iemands identiteitsnummer. De familie Valero kan door de overheid gereguleerde producten zoals rijst, melk en brood, alleen op woensdag en zaterdag kopen. Of op de zwarte markt, tegen woekerprijzen. Ter illustratie: de gereguleerde prijs voor een pak melk is 900 bolivar, maar koop je het via de bachaqueros (zwarthandelaren), dan betaal je er wel 5.000 bolivar voor.

„We hebben dat geld niet. Het salaris van Jesús is 66.000 bolivar, maar door de inflatie is dat nog maar 66 dollar waard. Vroeger kocht je daar een nieuwe auto voor, nu niet meer dan een goed paar schoenen. We leven op krediet en bouwen gigantische schulden op”, verzucht Susana.

Schaarste is er al een paar jaar in Venezuela, maar nooit eerder waren er zo weinig producten en was de inflatie zo hoog. Het IMF berekende dat de inflatie dit jaar tot 500 procent en volgend jaar zelfs tot 1.600 procent kan oplopen. De sfeer in Caracas is veel grilliger dan voorheen en er zijn opvallend veel zwaarbewapende militairen op straat. Met enorme mitrailleurs houden ze de groeiende groep mensen voor de winkels nauwlettend in de gaten.

Geregeld breken rellen uit. Mensen worden ongedurig en prikkelbaar en plunderen uit wanhoop en honger spontaan winkels. Journalisten worden aangeklampt, de Venezolanen willen hun verhaal kwijt. Maar militairen verhinderen dat. Twee keer worden we aangehouden en ondervraagd. Wie zijn we en wat willen we? De fotograaf moet zijn opnames aan de militairen tonen. „We leven in een dictatuur”, fluistert Susana.

Dat een van de rijkste landen van Latijns-Amerika, met de grootste aantoonbare oliereserves ter wereld, nu afstevent op een humanitaire ramp was ondenkbaar onder de charismatische Chávez. Hij wilde van Venezuela een socialistische heilstaat maken, met als motto: „De olie moet terug naar het volk.”

In de praktijk betekende dat de volledige nationalisering van de oliesector, landbouwgronden en grote bedrijven. Maar onder Chávez waren de oliepunten hoog, Venezuela bulkte van het geld, en de linkse leider kocht politieke steun en veroverde met sociale projecten zoals huizenbouw de harten van vooral de armen. De appartementen van de misión vivienda

(woningmissies) werden voorzien van Chávez' handtekening op de muur en kregen namen van historische helden.

Maar Chávez' nalatenschap staat op instorten. Nu de olieprijs dalen, blijkt hoe breekbaar de Venezolaanse economie werkelijk is. „Zowel Chávez als zijn opvolger als president, Nicolás Maduro, hebben een eenzijdig economisch beleid gevoerd. Door de nationalisering ging het bergafwaarts met de eigen productiesector. Alles wordt hier al jaren geïmporteerd, we kunnen onze eigen bevolking niet te eten geven”, zegt Julio Marquez, als politicoloog verbonden aan de Centrale Universiteit van Venezuela.

Met het dalen van de olieprijs komen er minder dollars binnen en ontstaat grote schaarste. Zelfs simpele dingen zoals zeep, shampoo maar ook condooms zijn niet te vinden. Andere problemen, zoals regelmatige stroomonderbrekingen vanwege een elektriciteit- en watercrisis, mede veroorzaakt door aanhoudende droogte door El Niño, drijven de Venezolanen verder tot wanhoop. Een arts vertelt hoe tijdens een operatie ineens de stroom uitviel en ook de generator het begaf. Onder het licht van mobiele telefoons werd de operatie met veel moeite voortgezet.

Susana Valero, vrouw van rijke komaf, kan haar gezin met lang zoeken nog een simpele maaltijd voorzetten. Paula Navas (48) lukt dat niet meer. De alleenstaande moeder heeft zeven dochters en woont in Petare, de grootste sloppenwijk van Caracas, met meer dan honderdduizend inwoners.

Petare staat bekend als een van de gevaarlijkste plekken van Caracas. „We hebben honger. Soms bestaat een maaltijd alleen uit mango's die we dan verderop in de wijk van de bomen plukken”, zegt Paula, terwijl ze uitkijkt over de vallei achter haar huisje. Honderden op elkaar gestapelde stenen krotwoningen liggen uitgestrekt voor een enorm gebergte. „Ik ben altijd arm geweest”, vervolgt Paula. „Gelukkig gaan mijn dochters naar school. Maar als het zo doorgaat, moeten ze stoppen en gaan werken zodat we te eten hebben.” Tranen schieten haar in de ogen. Verderop in de wijk is een familie die van de honger zelfs zwerfhonden zijn gaan eten. En media berichten over een man die uit wanhoop een ezel heeft geslacht. „We hebben het nooit eerder zo slecht gehad in Venezuela”, zegt Paula.

Achter in het huisje, bijeengehouden door afgebrokkelde stenen muren en een zinkplaten dak, probeert dochter Erika (23) van het laatste restje maïsmeel nog wat arepas te bakken. „Ik kan er nog drie maken, die verdelen we met ons achten. Laatst bestond het avondeten alleen uit een glas water”, zegt ze stilletjes.

Maar de laatste dagen is in grote delen van Petare ook geen water meer. Bewoners hebben de avond ervoor geprotesteerd en zijn slaags geraakt met de politie. Er is geschoten en er zijn gewonden gevallen. „Mensen zijn woedend. Er moet een referendum komen. Dat is onze enige hoop”, zegt Paula stellig.

Dit referendum is het toverwoord in Venezuela. Het is de hoop waar de bevolking zich aan vastklampt, en een sterk wapen in de handen van de oppositie om van de autoritaire Maduro af te komen. De president, van oorsprong buschauffeur, volgde Chávez op na diens overlijden. Politicoloog Julio Marquez: „Maduro was totaal niet geschikt om president te worden. Het ontbreekt hem aan visie en leiderschap. Door zich als alleenheerser en antidemocraat te manifesteren, laat hij zien hoe zwak hij werkelijk is. Dat is zeer gevaarlijk.”

Algehele onvrede over Maduro's beleid bleek in december, toen de oppositie de parlamentsverkiezingen won en de socialisten na zeventien jaar hun meerderheid verloren in het parlement. Bij het eeuwenoude parlamentsgebouw in het centrum van Caracas hangt nu een nieuwe sfeer, zeggen parlementariërs. Journalisten worden weer toegelaten en protesten in de bloemrijke tuin van het koloniale gebouw worden toegestaan. „De vrijheid is terug, we hebben nu veel meer vergaderingen. Je voelt de verandering”, zegt oppositiepoliticus Stalin González, die ook onder Chávez al in het parlement zat.

Maar Maduro probeert de oppositie te dwarsbomen door zijn macht binnen belangrijke instituties, zoals het Hoogerechtshof, te doen gelden. De oppositie wil het referendum zo snel mogelijk organiseren. Daarvoor ver zamelde ze ruim twee miljoen handtekeningen. Maar Maduro blijft tegenwerken. „Als er geen referendum komt, komt er oorlog!” roept Jesús Jaimes (54) met overslaande stem. De klusjesman staat al uren op een plein tussen honderden anderen voor de supermarkt. Hij noemt zichzelf nog altijd een chavista. Maar, zegt hij: „Chávez zou het nooit zo ver hebben laten komen. Zijn hart zou bloeden als hij deze rijen zag. Chávez hield van het volk en zou de problemen oplossen. Maduro doet niets”, zegt hij boos.

Verderop demonstreren tientallen wanhopige artsen en verpleegsters voor de ingang van kinderziekenhuis J.M de los Ríos, ooit een van de beste van het land. Dokter José Soto, met witte jas en een stethoscoop, somt met overslaande stem op wat er allemaal mis is. „Kinderen sterven. We hebben geen medicijnen meer. Zelfs een simpele urinetest kunnen we niet meer doen. Er lopen ratten door de zalen, er zitten kakkerlakken in het eten. Artsen vluchten het land uit. Dit is een misdaad tegen de menselijkheid!”

Een van de patiëntjes krijgt plotseling een epileptische aanval en wordt door verpleegsters afgevoerd. „De medicijnen die zij nodig heeft zijn vervallen. Nieuwe kunnen we niet meer krijgen”, legt een verpleegster uit.

De demonstrerende artsen worden plotseling staande gehouden door twee militairen. Er blijkt geen vergunning voor de manifestatie. „Ik begrijp jullie, maar dit is verboden. Het verkeer wordt opgehouden”, zegt een militair, opvallend vriendelijk.

De positie van het leger is een thema waarover druk gespeculeerd wordt. Hoe lang staan ze nog achter president Maduro? Politicoloog Julio Marquez denkt dat dit nog een verrassing kan opleveren. „De top van het leger heeft het goed onder Maduro, maar de laag eronder heeft het net als de burgers zwaar. Stel dat zij het bevel krijgen om het vuur te openen op de bevolking? Wiens kant kiezen ze dan?”

In Caracas zakt in de namiddag een roodgloeiende zon weg achter het Avilagebergte. Susana heeft na lang zoeken een bos spinazie gevonden voor het avondeten voor haar gezin.

De dochters van Paula Navas in de sloppenwijk Petare maken hun huiswerk terwijl het licht verder wegvalt. Het ruikt er naar versgebakken arepas. Maar of dat morgen ook zo is, weten ze nog niet.

Nu de oliepijzen dalen, blijkt hoe breekbaar de Venezolaanse economie is

Als er geen referendum komt, komt er oorlog!

Jesús Jaimes, klusjesman

Kinderen sterven. We hebben geen medicijnen meer

José Soto, kinderarts

De sociale spanningen in Venezuela lopen steeds verder op. Ook woensdag en donderdag waren er in het hele land demonstraties en plunderingen. In de noordwestelijke stad Merida kwam een 17-jarige jongen om nadat militairen het vuur hadden geopend op een groep plunderslaars. Het is de vierde dode in korte tijd. Vierhonderd vooral jonge Venezolanen werden gearresteerd bij rellen waarbij ze winkelruiten insloegen op zoek naar eten.

In Caracas blokkeerde een groep boze Venezolanen een grote opslagplaats voor voedsel en riepen woedend: „We willen eten, geen mango's!” De ambassade van de VS waarschuwde Amerikanen om extra veiligheidsmaatregelen in acht te nemen.

Een groeiende groep Venezolanen, voornamelijk uit de middenklasse, probeert het land uit te komen, vooral naar de VS. Volgens de meest recente gegevens vroegen in maart meer dan 1.300 Venezolanen asiel aan in dat land.

The Washington Post. (2019, 4 maart). *Guaidó returns to Venezuela, addresses thousands at rally.*

CARACAS, Venezuela - Opposition leader Juan Guaidó made a triumphant return to Venezuela on Monday after a 10-day absence, injecting fresh energy into the U.S.-backed campaign to push out authoritarian President Nicolás Maduro.

Guaidó arrived shortly after noon to wild cheers from supporters gathered at Caracas's Maiquetia "Simón Bolívar" International Airport. "Guaidó! Guaidó" they screamed. "Yes we can!"

"We are here, Venezuela," the 35-year-old declared, beaming and waving as he was encircled by television cameras. "We are strong. We are moving forward!"

Guaidó supporters had feared he might be arrested on arrival. The opposition leader, who has been recognized as interim president by the United States and more than 50 other countries, had defied a court order when he crossed the border Feb. 22 to lead an effort to bring truckloads of humanitarian aid into the country. He has since been traveling around Latin America, conferring with presidents who support his bid to unseat Maduro.

Diplomats from the United States, Europe and Latin America had gathered at the airport Monday to ensure Guaidó was not harmed. Officials including Britain's foreign minister, Jeremy Hunt, and Vice President Pence had publicly warned Maduro against detaining the opposition leader.

"@JGuaido's safe return to Venezuela is of the highest importance to the U.S.," Pence tweeted shortly before the opposition leader's plane landed in Caracas. "Any threats, violence, or intimidation against him will not be tolerated & will be met with swift response. The world is watching."

Maduro had said that Guaidó would "face justice" if he returned, and Venezuelans were uncertain until virtually the last minute about when and where he would arrive. Security was heavier than usual at the airport when Guaidó's plane landed, reportedly after a flight from Panama. But the opposition leader cleared immigration and went on to lead a packed rally in a plaza in southeastern Caracas, with no interference from police.

Guaidó had called for anti-government demonstrations on Monday morning, and thousands of people poured into the streets in cities around the country. Similar rallies had frequently filled the streets since Guaidó declared himself Venezuela's interim president Jan. 23, citing fraud in Maduro's reelection victory last year. But many people feared the demonstrations would peter out unless the popular young leader returned.

"Guaidó's arrival was vital to sustain and strengthen the opposition's momentum, the hope for change and the consolidation of its leadership," said Luis Vicente León, head of the Datanalisis polling agency. "It was not a viable political option to stay in exile. Being in prison would have also been a critical problem that could have destroyed the hope and structure of the opposition."

Thousands of Guaidó's supporters jammed a Caracas plaza and surrounding streets in the Las Mercedes neighborhood Monday, many dressed in white, to signify peace. As they heard he had arrived safely in Venezuela, they began cheering. Guaidó, tieless in a dark suit jacket, white shirt and jeans, was swarmed by people hugging him as he reached the plaza.

"We want to tell the government that we are here with Guaidó and that we are not afraid," said Yesenia Carrillo, 39, a housewife who attended the rally.

Many appeared relieved and re-energized by Guaidó's appearance. "The international pressure is causing the government to retreat, and that's why Guaidó was able to enter," said Giuseppe Di Yorio, 47, a computer engineer at the rally. "Now, we must continue to take to the streets."

In his speech, Guaidó urged Venezuelans not to lose hope as they seek a transition that has been more difficult than the opposition had anticipated.

"We were all threatened. I was threatened with jail, with death," he said, adding that Venezuelans would not give in. "We are stronger and more united than ever."

He continued his appeals to the military - Maduro's main line of defense - to switch sides. Guaidó even suggested that he was able to return to the country because of divisions in the armed forces.

"Attention, gentlemen of the armed forces - after all the threats, someone didn't obey their orders. Many didn't obey," he said, adding that the "chain of command is broken."

Brian Winter, a Latin America expert and vice president of the Americas Society/Council of the Americas, which promotes dialogue in the hemisphere, said it was possible that sympathetic members of the military helped prevent Guaidó's arrest upon his return. Alternatively, he said, perhaps "the Maduro regime believes they can wait him out," betting that the protests will subside over time. Whichever explanation is right, he said, "it speaks to Guaidó's high popularity."

Maduro is facing the greatest threat to his power since he became president in 2013, succeeding Hugo Chávez, who tried to turn this petroleum-rich country into a socialist state. In recent years, because of lower oil prices and government mismanagement, the economy

has virtually collapsed, with soaring hyperinflation and widespread shortages of food and medicine. And the situation probably will get worse as recently imposed U.S. sanctions cut deeply into Venezuela's oil revenue.

Maduro did not comment publicly on Guaidó's return. On the president's Twitter account Monday, he urged Venezuelans to enjoy Carnival holidays this week. He has dismissed the opposition leader as part of a U.S.-backed coup attempt.

Guaidó and his supporters had hoped to win a showdown with authorities Feb. 23, when the opposition tried to bring truckloads of international humanitarian assistance over the border against the orders of Maduro's government. But the security forces stood firm.

The day before the event, Guaidó had traveled to Colombia, defying an order by the pro-Maduro supreme court barring him from leaving the country as his anti-government activities were investigated.

Guaidó's next targets are the country's estimated 2 million public employees. The opposition leader called for a meeting with their unions for Tuesday.

"We can't let them use our public servants," the opposition leader told Monday's rally. The authorities, he said, often pressured the employees to attend pro-government rallies. "The moment," said Guaidó, "has now come to say 'Enough.' "

De Volkskrant. (2018, 22 mei). *Chaotisch Venezuela blijft stevig in de greep van Maduro.*

In Venezuela blijft voorlopig een straffe socialistische wind waaien. Nicolás Maduro is zondagavond als winnaar uitgeroepen van de zeer omstreden presidentsverkiezingen. 'Nooit eerder heeft een kandidaat in Venezuela 68 procent van de stemmen behaald', jubelde de socialist in zijn overwinningsspeech. 'Het is een historische triomf.'

In zijn rode overhemd sprak hij zondagavond vanaf het regeringspaleis de bevolking toe. 'Ik ga werken aan het economisch herstel', beloofde hij, zonder erbij te vertellen hoe. 'Ik ga de maffia omverwerpen, en een einde maken aan de economische oorlog.' De aanwezigen zagen er afgepeigerd uit, hun gezichten ingevallen. 'Viva la Revolución', aldus Maduro.

Het zijn holle woorden in een land dat volledig aan de grond zit. Maduro volgde in 2013 zijn mentor Hugo Chávez op, en beloofde diens bolivariaanse socialistische revolutie voort te zetten. Sindsdien gaat het razendsnel bergafwaarts met het land. Hyperinflatie en extreme schaarste hebben de bevolking in armoede gestort, honderdduizenden Venezolanen zijn op de vlucht geslagen. Maduro is desondanks gekozen voor een tweede termijn en blijft tot 2025 aan de macht.

Maduro behaalde zijn 'historische triomf' dankzij manipulatie en een ongehoord lage opkomst. Slechts 46 procent van de Venezolanen ging naar de stembus. Normaal gesproken ligt de opkomst rond de 80 procent. Maduro's tegenstanders bleven massaal thuis. Iedereen weet dat de kiesraad naar Maduro's pijpen danst, en er bestond geen enkele illusie dat deze verkiezingen veranderingen zouden brengen.

Henri Falcón, Maduro's belangrijkste tegenstander, riep nog voordat de uitslag bekend werd gemaakt op tot nieuwe verkiezingen. Falcón kreeg 21 procent van de stemmen en sprak van 'ernstige onregelmatigheden'. Hij weigert de resultaten te accepteren. De Verenigde Staten hadden de verkiezingen al voor ze plaatsvonden als ongeldig bestempeld.

De Groep van Lima, bestaande uit dertien Latijns-Amerikaanse landen en Canada, liet gisteren weten haar ambassadeurs terug te halen voor overleg, en roept internationale kredietverleners op geen zaken meer te doen met Venezuela. De Spaanse premier Mariano Rajoy sprak schande van de verkiezingen en gaat overleggen met zijn collega's in Europa over maatregelen 'om het lijden van de Venezolanen te verzachten'.

Oppositiecoalitie MUD (Rondetafel van Democratische Eenheid) heeft de verkiezingen geboycot omdat een deel van haar leiders in de gevangenis zit of door de regering is uitgesloten van deelname. De MUD hekelde ook dat 4 miljoen Venezolanen in het buitenland

niet konden stemmen, en bekritiseerde het illegale gebruik van overheidsgeld voor Maduro's campagne. Ze riep de bevolking daarom op thuis te blijven.

Zondag was 'Kroniek van een Aangekondigde Fraude' de hele dag trending op twitter. Vooral de Puntos Rojos (Rode Punten) konden op veel kritiek rekenen. In het hele land had de regering partytenten neergezet nabij stembureaus, waar Venezolanen na te hebben gestemd hun vaderlandspasje konden laten scannen. Bij een aantal Puntos Rojos werden bonussen beloofd.

Ook in 23 de Enero, een sloppenwijk in Caracas, staat zondag een rode partytent tegenover een stembureau. Uit enorme speakers schalt een reggaetonversie van een van Maduro's campagneliedjes, voor een tafel staat een lange rij wijkbewoners. 'Het idee is dat iedereen gaat stemmen', zegt Ingrid Sequera (51) terwijl ze de vaderlandspasjes scant met een tablet. 'Wij houden hier bij of dat ook gebeurt.'

De vaderlandspasjes zijn omstreden. Ze zijn nodig om aanspraak te kunnen maken op voedselpakketten, toelagen en een staatspensioen. Voor veel Venezolanen betekenen deze sociale programma's het verschil tussen overleven of doodgaan van de honger. In de campagne suggereerde Maduro dat degenen die niet gaan stemmen hun voedselpakket op de tocht zetten.

Elders in de stad, in de duurdere wijk Chacao, zijn zowel de stembureaus als de Puntos Rojos verlaten. 'Waarom zou ik gaan stemmen?', zegt de 55-jarige Augustina Ortiz. 'Maduro is een dictator, de verkiezingen zijn een farce.' Ook voor de MUD heeft Ortiz geen goed woord over. Ze is teleurgesteld in de coalitie, nadat ze vorig jaar net als tienduizenden andere Venezolanen maandenlang de straat op ging om te protesteren tegen Maduro. 'We hebben straten gebarricadeerd toen de MUD dat vroeg', zegt ze. 'Er zijn meer dan honderd doden gevallen. En waar is de MUD nu?'

Het is een veelgehoord verwijt. Nog maar heel weinig mensen geloven in Maduro, maar de MUD heeft het bij de meesten ook verbruid. Een deel van de leiders zit inmiddels in het buitenland en dat is niet goed gevallen bij het thuisfront. 'Ze hebben ons in de steek gelaten', zegt Iraima Reyes (31). 'Nu roepen ze op om niet te gaan stemmen, maar ze hebben ook geen andere oplossingen. We hebben een oppositie nodig die geloofwaardig is.'

Falcón bleek ook niet te overtuigen. Hij was tot 2008 deel van de regering van Hugo Chávez, daarna sloot hij zich aan bij de MUD. Eerder dit jaar brak hij met de coalitie om te kunnen deelnemen aan de verkiezingen. Hij wordt door beide kampen als verrader beschouwd.

YahoraQue?, was maandag de meestgebruikte hashtag in Venezuela. Oftewel: wat nu? Sommige Venezolanen hopen op een militaire staatsgreep, anderen vragen de internationale

gemeenschap in te grijpen. De Europese Unie en de Verenigde Staten hebben eerder al maatregelen getroffen tegen kopstukken binnen de regering van Maduro. De verwachting is dat nu meer sancties volgen, maar de vraag is wat dat oplevert.

'We moeten opnieuw de straat op', zegt Augustina Ortiz. 'De middenklasse moet zich verenigen met de mensen uit de sloppenwijken. Samen kunnen we Maduro kleinkrijgen.' Even lijkt ze hoopvol, maar dan dooft het vuur in haar ogen. 'Ik weet ook wel dat dat nooit gaat gebeuren', zegt ze. 'Misschien kan ik beter proberen het land te verlaten.'